

DE MENING VAN DE BURGER OVER DE ROL VAN DETENTIE

Masterproef neergelegd tot het behalen van
de graad van Master in de Criminologische Wetenschappen
door (01410070) Pintelon Manu

Academiejaar 2018-2019

Promotor :

Prof. Dr. Colman Charlotte

Commissaris :

Dr. Wittouck Ciska

DE MENING VAN DE BURGER OVER DE ROL VAN DETENTIE

Masterproef neergelegd tot het behalen van
de graad van Master in de Criminologische Wetenschappen
door (01410070) Pintelon Manu

Academiejaar 2018-2019

Promotor :

Prof. Dr. Colman Charlotte

Commissaris :

Dr. Wittouck Ciska

TREFWOORDEN

- De publieke opinie van de Vlaamse burger
- Een kwantitatief onderzoek
- Het gevangeniswezen in België
- De functie van het gevangeniswezen volgens de Vlaamse burger
- Een draagvlak voor alternatieven op het gevangeniswezen
- Een draagvlak voor transitiehuizen
- De punitiviteitskloof
- Pains of imprisonment
- Recidive

VOORWOORD

Deze masterproef kwam tot stand met het oog op het behalen van mijn masterdiploma criminologische wetenschappen aan de Universiteit Gent.

In dit voorwoord wil ik van de gelegenheid gebruik maken om mijn promotor, Prof. Dr. Charlotte Colman, te bedanken voor de begeleiding tijdens het uitvoeren van mijn masterproef. Tijdens de verschillende contactmomenten werden mijn ideeën zeer enthousiast geaccepteerd en kreeg ik steeds enkele duidelijke richtlijnen. Ook wil ik haar bedanken voor het vertrouwen en de vrijheid die ik kreeg tijdens het schrijven van mijn masterproef. Haar inzicht en deskundige kennis in dit domein hebben een opvallende meerwaarde betekend voor mijn masterproef.

Als tweede wens ik Meneer Hans Claus te bedanken die mij gedurende de laatste jaren aan de universiteit steeds betrok in uitermate belangrijke aangelegenheden. Door zijn toedoen ontdekte ik mijn grote interesse in het gevangeniswezen en werd ik lid van vzw De Huizen. Deze betrokkenheid zorgde bovendien ook voor het uiteindelijke hoofdthema van mijn masterproef. Dank u.

Vervolgens wens ik alle respondenten te bedanken die mijn online vragenlijst invulden. In het bijzonder de personen die mijn vragenlijst gemotiveerd rondstuurden en zo mede zorgden voor een groot aantal respondenten.

Tot slot een hartelijke dank aan mijn ouders, zus, broer en vriendin. Jullie steun en intelligentie maakten dit alles mogelijk.

Lof en dank aan ieder van jullie!

Inhoud

TREFWOORDEN	i
VOORWOORD.....	ii
INLEIDING	1
DEEL I: VERKENNENDE LITERATUURSTUDIE.....	5
1. Inleiding	5
2. Begripsomschrijving	5
2.1. Publieke opinie	5
2.2. Het gevangeniswezen.....	6
2.3. Overbevolking	7
2.4. Pains of imprisonment	8
2.5. Basiswet 2005.....	8
2.6. De functies van een gevangenisstraf.....	9
2.7. De punitiviteitskloof	11
2.8. De transitiehuizen	11
2.9. De detentiehuizen	12
3. Voorafgaand onderzoek	13
3.1. Publieke opinie omtrent detentie	13
3.2. Punitiviteitskloof	16
3.3. Justitiebarometer	18
4. Besluit	19
DEEL II: METHODOLOGIE.....	21
1. Inleiding	21
2. Methode	21
2.1. Onderzoeksmethode.....	21
2.2. De websurvey	22
2.3. Opstellen vragenlijst.....	24
2.3.1. <i>Inleiding</i>	24
2.3.2. <i>Vraagtypes</i>	25
2.3.3. <i>De hoofdstukken</i>	26
2.4. Screening vragenlijst	28
2.4.1. <i>Testfase</i>	28
2.4.2. <i>Aanpassingen</i>	29
2.3. Dataverzameling.....	30

2.4. Verwerking vragenlijst.....	31
3. Respondenten/steekproef	32
3.1. Doelpopulatie	32
3.2. Steekproef	33
3.3. Ethische aspecten	34
4. Operationaliseren van bepaalde begrippen	35
4.1. Sociaal-demografische achtergrondkenmerken	35
4.2. De publieke opinie.....	36
4.3. Kennis van het gevangeniswezen.....	36
4.4. De functie van het gevangeniswezen.....	37
4.5. De punitiviteitskloof	37
4.6. Kennis transitie- en detentiehuisen	38
5. Beperking van het onderzoek	38
6. Onderzoeksvragen.....	39
7. Besluit	41
DEEL III: KWANTITATIEVE RESULTATEN	42
1. Inleiding	42
2. Univariante beschrijvende analyses	42
2.1. Populatie	42
2.2. Verbondenheid tussen de populatie en het gevangeniswezen	44
2.3. Standpunt.....	46
2.3.1. Analyseren onderzoeksvraag.....	46
2.3.2. Oplossing	48
2.4. Functie.....	49
2.4.1. Analyseren onderzoeksvraag.....	49
2.4.2. Oplossing.....	55
2.5. Punitiviteitskloof	56
2.5.1. Analyseren onderzoeksvraag.....	56
2.5.2. Oplossing.....	59
2.6. Draagvlak alternatieven	60
2.6.1. Analyseren onderzoeksvraag.....	60
2.6.1.1. Overbevolking	60
2.6.1.2. De transitiehuisen.....	61
2.6.1.3. Detentiehuisen.....	63
2.6.2. Oplossing.....	66
3. Bivariate beschrijvende analyses	68

3.1.	Relevante kruistabellen	68
3.1.1.	<i>Het gevangeniswezen</i>	69
3.1.2.	<i>Alternatieven</i>	72
3.2.	Relevante correlaties	73
3.2.1.	<i>Het gevangeniswezen</i>	73
3.2.2.	<i>Alternatieven op het gevangeniswezen</i>	76
3.3.	Situering bivariate resultaten	78
4.	Besluit	79
DEEL IV: DISCUSSIE		84
1.	Situering van het onderzoek	84
2.	Interpretatie van de resultaten gebaseerd op de onderzoeksvragen	84
2.1.	Onderzoeksvraag: standpunt	84
2.2.	Onderzoeksvraag: functie van de gevangenisstraf	86
2.3.	Onderzoeksvraag: de punitiviteitskloof	89
2.4.	Onderzoeksvraag: draagvlak voor alternatieven op de gevangenisstraf	91
2.5.	De centrale onderzoeksvraag: de mening van de burger over de rol van detentie	94
3.	Sterktes en begrenzingen van het onderzoek	95
DEEL V: ALGEMENE CONCLUSIE		97
REFERENTIES		99
BIJLAGEN		107
1.	Lijst met figuren en tabellen	107
2.	Deelvragen en hypothesen	109
3.	Introductiebrief	111
4.	Informed consent	112
5.	De gestandaardiseerde vragenlijst	113

INLEIDING

“Een gedetineerde in België is net een gebarsten raam, ze halen het eruit en doen de moeite niet om het te herstellen. De gevangenis is de universiteit van de criminaliteit.”

(anonieme respondent)

“De onnozelen die over de schreef lopen, moeten uit de maatschappij worden gehaald voor de duur die gerelateerd is aan de strafmaat. Waarom voor hen dure integratie huizen bouwen?”

(Anonieme respondent)

Werkt de gevangenisstraf? Een vraag die onmogelijk beantwoord kan worden met een unilateraal besluit. Een hoog recidivecijfer, detentieschade, druggebruik, weinig hulpverlening, wachtlijsten, geen zinvolle detentie, etc. Dit zijn termen waar al talrijke stylo's zijn aan leeggelopen. Het beantwoorden van deze vraag hangt af van de persoon en zijn percepties. Terwijl de ene persoon kan ijveren voor het gevangenisstelsel van nu, strijdt de andere voor nieuwe detentievormen. Maar wat is nu de gemiddelde mening van de burger? In een beleid gesteund op een democratische invalshoek, lijkt de burger zijn visie onontbeerlijk.

Van kinds been af lag mijn interesse bij het gevangeniswezen en alles daaromtrent. Dit zorgde waarschijnlijk onbewust voor de keuze om criminologie te studeren aan de universiteit in Gent. Het begrip ‘de gevangenis’ die mijn interesse prikkelde en vaak aan bod kwam in mijn studies werd tijdens de stage in de gevangenis van Oudenaarde getransformeerd van een denkbeeldig gegeven naar een echte realiteit. Een periode waar ik me kon ontplooien in de praktijk en waar ik al snel verdere stappen zette die niet meer onder de functie van stagiair vielen. Zo werd ik lid van vzw De Huizen en nam ik deel aan een drugsonderzoek in de Vlaamse gevangnissen. Even later richtte ik mijn eigen vzw op genaamd vzw T.H.O.R. (transmurale

hulp voor een optimale re-integratie), om mezelf kandidaat te stellen voor het oprichten van een transitiehuis.

Het onderwerp ‘gevangenis, transitiehuis en detentiehuis’ groeiden uit tot een passie voor mij. Maar hoe denkt de burger hier over? Vaak stellen we ons de vraag of er een draagvlak is voor nieuwe stromingen van detentie zoals de transitiehuizen en de detentiehuizen (Claus, 2013b, p. 10). Tijdens gesprekken met personen in mijn omgeving merkte ik op dat er veel verschillende meningen zijn en dat er bovendien een tekort is aan kennis aangaande dit thema. Al snel kwam hierdoor het idee om in het kader van mijn masterproef een onderzoek te voeren naar de mening van de burger ten aanzien van het gevangeniswezen in België. De mogelijkheid om de mening van de burger in beeld te brengen is zowel informatief als educatief. Dit voor de toekomst, het beleid, de organisaties die strijden voor hervormingen, de respondent en de criminologie. De mening van de burger is cruciaal.

Het thema van deze masterproef is zeer actueel en moet gesitueerd worden in het hier en nu. Met de eerste transitiehuizen in zicht (Geens, 2019) en de wind geblazen door vzw De Huizen, wordt de actualiteit vaak beladen met artikels over deze onderwerpen. De pijnpunten en gebreken van het huidig systeem worden regelmatig blootgelegd, gevolgd door zeeën van opiniestukken en onderzoeken die aantonen hoe het beter of anders kan. Het vraagt geen beter voorbeeld van hoe actueel dit thema momenteel is dan de bekendmaking van het eerste transitiehuis in Mechelen anno september 2019 (Geens, 2019). Dit thema is niet gebaseerd op louter theoretische convicties maar wordt binnenkort werkelijkheid, wat deze masterproef extra interessant maakt.

De probleemstelling van deze masterproef is het feit dat er geen tot weinig kennis is over de mening van de burger aangaande de rol en de werking van het gevangeniswezen in België. Vaak wordt er geïnsinueerd dat de bevolking sceptisch staat tegenover de gevangenispopulatie en daarom wordt de functie vergelding vaak voorgesteld als het ultieme

doel (van Stokkom, 2016). Nieuwe stromingen vragen zich af of er een maatschappelijk draagvlak is voor veranderingen en misschien wel verbeteringen van het huidige systeem (Claus, 2013c). De probleemstelling legt dus de nadruk op het bestaan van een zeer beperkte kennis over de denkwijze van de bevolking. Daarnaast is het van belang dat er tijdens de masterproef wordt gewerkt met een goed afgebakend onderwerp. Dit werd gerealiseerd door een hoofdvraag en vier deelvragen op te stellen (cf. infra).

Met deze studie beoog ik, aan de hand van een online vragenlijst, de Vlaamse burger zijn mening in kaart te brengen omtrent het gevangeniswezen in België en de functie hiervan. Deze doelstelling zal ik trachten te bereiken door een kwantitatief onderzoek uit te voeren met een online survey (Pauwels, 2015). Voorafgaand aan het onderzoek werden vijf onderzoeksvragen opgesteld. Deze onderzoeksvragen en de onderzoeksmethode worden diepgaand besproken in *deel II methodologie*. Aan de hand van statistische analyses zullen in *deel III kwantitatieve resultaten* de onderzoeksvragen stevig doorgrond worden. Finaal zal het antwoord op de onderzoeksvragen overzichtelijk beschreven staan in *deel IV discussie*.

De onderzoeksvragen die het onderzoek sturen, luiden als volgt:

Hoofdvraag	<i>Wat is de mening van de burger over de rol van detentie?</i>
Deelvraag 1	<i>Hoe staat de Vlaamse burger in het algemeen tegenover het gevangeniswezen?</i>
Deelvraag 2	<i>Welke functie/rol van de gevangenisstraf stelt de Vlaamse burger voorop?</i>
Deelvraag 3	<i>In welke mate is er sprake van een punitiviteitskloof tussen de rechter en de Vlaamse burger?</i>
Deelvraag 4	<i>Is er een maatschappelijk draagvlak voor alternatieven op het gevangeniswezen?</i>

De opbouw van de masterproef is constructief opgesteld en wordt op een overzichtelijke manier voorgesteld. Vooreerst zal een korte literatuurstudie worden uitgevoerd waarin zal stilgestaan worden bij de bevraagde thema's en de alreeds uitgevoerde onderzoeken. Vervolgens wordt er stilgestaan bij de gehanteerde methodologie. Hier zal uitgebreid beschreven worden hoe er te werk werd gegaan nl. de methode, het opstellen van de vragenlijst, de techniek van verdeling, etc. In deel drie zullen de kwantitatieve resultaten worden geïtaleerd met overzichtelijke tabellen en grafieken. Aansluitend daarop zullen in de discussie de empirische resultaten worden terug teruggekoppeld aan de literatuur en zullen de antwoorden op de onderzoeksvragen geformuleerd worden. Als laatste zal deel vijf een algemene conclusie bevatten waarin samengevat de antwoorden op de onderzoeksvragen zullen herschreven worden.

Deze masterproef maakt gebruik van een kwantitatieve onderzoeksmethode waarin gegevens via online vragenlijsten worden verzameld en vervolgens verwerkt worden in het statistisch programma SPSS 25. De online vragenlijst werd opgesteld en rondgestuurd met het programma LimeSurvey. Bronnen werden verzameld via google scholar, web of science en boeken uit de universiteitsbibliotheek.

Dit onderzoek werd verwezenlijkt in het kader van een masterproef over een periode van vijf maanden, wat uiteraard een aantal beperkingen met zich meebrengt. Als eerste is de tijd beperkt wat bijgevolg zorgt voor een beperking in respondenten. Dit brengt de betrouwbaarheid en validiteit van het onderzoek in het gedrang wanneer de onderzoeker tracht te veralgemenen naar de Vlaamse bevolking (Evers, & Sermeus, 1998). Ten tweede is de omslag beperkt wat vraagt naar een ingekorte vragenlijst met afgebakende thema's. De laatste beperking van dit onderzoek is het feit dat er gepeild werd naar een mening en niet naar feiten. Meninge zijn niet tastbaar en kunnen steeds wijzigen.

DEEL I: VERKENNENDE LITERATUURSTUDIE

1. Inleiding

Het gebrek aan wetenschappelijk onderzoek naar dit onderwerp leidt ertoe dat literatuur omtrent dit thema schaars is. Op enkele onderzoeken naar de mening van de burger ten aanzien van detentie en de punitiviteitskloof na, blijft de literatuur leegstaand over. De bestaande onderzoeken zullen kort toegelicht worden gevolgd door een literatuurstudie over de thema's van deze masterproef. Het gevangeniswezen en zijn beperkingen zullen kort behandeld worden, ook het concept van de transitiehuizen met zijn voor- en nadelen worden besproken en als laatste zal het concept van de detentiehuizen geanalyseerd worden. Deze verkennende literatuurstudie is de perfecte springplank naar het effectief onderzoek van de masterproef.

2. Begripsomschrijving

2.1. Publieke opinie

De definitie van een publieke opinie werd in de literatuur al verschillende keren omschreven vanuit verscheidene invalshoeken. Een korte alomvattende definitie valt moeilijk te spiegelen in één zin. Zo definiëren Flanagan & Longmire (1996) publieke opinie als gedeelde meningen van individuen over gemeenschappelijke zorgen. Het vormen van een mening over zaken is één van de meest fundamentele processen bij een mens (Tesser & Martin, 1996). Dagelijks worden opinies gevormd en gecommuniceerd tussen mensen. De geldende opinie beïnvloedt de mens zijn gevoelens, denken en handelen (Van Dixhoorn, 2006). Net dit laatste is van belang in de sociale wetenschappen (Wood & Gannon, 2008).

In deze masterproef wordt er gepeild naar de publieke opinie omtrent detentie en de functie van het gevangeniswezen. Het is belangrijk te weten hoe mensen denken over dit onderwerp en hoe zij vervolgens communiceren en handelen wanneer dit onderwerp wordt besproken. Welke gevoelens roept de werking en het bestaan van het gevangeniswezen in België op bij de burger? Is er een maatschappelijk draagvlak voor het bouwen van transitiehuizen? En hoe reageert de buurt op de komst van een transitiehuis? Dit zijn vragen die één voor één van groot belang zijn in de criminologie.

Aan de hand van een opinieonderzoek wordt er getracht een antwoord te bieden op voorafgaande vragen. Vragen die peilen naar meningen en niet naar feiten, trachten het maatschappelijk denken in kaart te brengen anders dan het oplossen van een probleem (Durham III, 1993). Het opinieonderzoek moet gezien worden als een sociale thermometer, die het sociaal klimaat meet en peilt naar de mening van de burger (Toharia, 2003). Natuurlijk brengen de resultaten van een opinieonderzoek ook andere voordelen dan enkel maar kennis over de mening van de bevolking. Zo kunnen de resultaten een bijdrage leveren aan een beter beleid, doelgerichte richtlijnen, nieuwe hervormingen, etc. (Wyseur et al., 2012). Een hypothetisch voorbeeld is wanneer uit het onderzoek blijkt dat de burger weinig kennis bezit over het gevangeniswezen maar wel erg geïnteresseerd is, dan kan men bijvoorbeeld frequent correcte informatie publiceren wat de algemene kennis zal doen toenemen.

2.2. Het gevangeniswezen

Het gevangeniswezen staat voor alles wat te maken heeft met de organisatie van de vrijheidsbeneming als straf. In België bestaan 35 gevangenissen die op vlak van bevolking variëren van +-100 gedetineerden tot +-800 gedetineerden (FOD, justitie). De gevangenissen in België zijn onderverdeeld in drie types nl. gesloten, half open en open systemen (Maes, 2009). Daarbovenop zijn er twee soorten gevangenis namelijk de arresthuizen en de strafhuizen. Arresthuizen zijn gevangenissen voor personen die in voorlopige hechtenis verblijven en dus

nog niet veroordeeld zijn. Strafhuizen daarentegen zijn uitsluitend voor veroordeelde personen.

In de praktijk bestaan de twee soorten gevangenen zoals hierboven uitgelegd niet in hun zuivere vorm maar sluiten ze doorgaans zowel voorlopig gehechten als veroordeelden op (FOD, justitie).

2.3. Overbevolking

De Belgische gevangenen bezitten sinds jaar en dag een bepaalde mate van overbevolking (Beyens et al., 1993). Het bestrijden van de overbevolking in de huidige gevangenen lijkt wel een sisyfusarbeid. De logische gevolgen van de overbevolking vertalen zich in overbezette cellen, wachtlijsten voor hulp- en dienstverlening, straffeloosheid, werkdruk voor gevangenis-personeel, psychisch onwelzijn, etc. (Grootaert, 2016). Een schoolvoorbeeld van de overbevolking in onze gevangenen, is deze waar Belgische gedetineerden werden overgebracht naar de Nederlandse gevangenis in Tilburg (Beyensa, & Vanhoucheb, 2017).

De laatste jaren wordt er een daling in de overbevolkingsgraad waargenomen. De overbevolking dwingt tot het creëren van verschillende alternatieven aan de voor- en achterdeur van de gevangenis. Zo werd de uitvoering van elektronisch toezicht, werkstraffen, voorlopige invrijheidstelling, etc. uitgebreid. De voordeur tracht de instroom te beperken terwijl de achterdeur de uitstroom vergroot (Desmedt, & Van Loocke, 2013). Ook zorgde het bouwen van forensische psychiatrische centra (FPC Gent en Antwerpen), die geïnterneerden uit de gevangenen halen, voor een daling in de graad van overbevolking.

De nood aan het bestrijden van de overbevolking, laat zich steeds opnieuw horen. In het kader van menswaardige detentie, ontlasting personeel, beter re-integratie, beschikbare hulp- en dienstverlening, etc. (Vander Laenen & Eechaudt, 2018; Beyens et al., 1993).

2.4. Pains of imprisonment

Een veel besproken bevinding is het feit dat detentie in staat is om ernstige schade te veroorzaken bij de gedetineerde (Hancock, & Jewkes, 2011). Deze schade heeft beslist geen positief effect op de kans tot resocialisering. In een klassiek etnografisch onderzoek in de gevangenis van New Jersey, betoogde Sykes (1958/2007) dat er vijf fundamentele deprivaties zijn die het dagelijks gevangenisleven karakteriseren. Deze vijf worden de pains of imprisonment genoemd wat staat voor ‘pijnen door gevangenschap’. De pains of imprisonment zijn het verlies van vrijheid, gewenste goederen en diensten, heteroseksuele relaties, autonomie en veiligheid (Crewe, & Society, 2011). Deze deprivaties zijn de reden waarom het gevangenisleven abusief aanslaat voor de gedetineerden. Het langdurig negatief effect van deze inhibities, kan de kans op herstel sterk doen toenemen. Een absoluut knelpunt voor de samenleving (Sykes, 1958/2007). Een algemene doelstelling is de kans op detentieschade vermijden om re-integratie te bevorderen. De basiswet (2005) stelt in artikel art 6: § 2. Bij de uitvoering van de vrijheidsstraf of de vrijheidsbenemende maatregel dient vermijdbare detentieschade voorkomen te worden.

2.5. Basiswet 2005

In België is er sinds 2005 een ‘basiswet betreffende het gevangeniswezen’ die van toepassing is op alle veroordeelden en voorlopige gehechten die van hun vrijheid beroofd zijn (Daems, 2011). Deze basiswet omschrijft de interne rechten en plichten van de gedetineerden en bepaalt tevens de basisbeginselen voor de detentie en de organisatie van het gevangeniswezen (Grootaert, 2016). Sinds 2005 werd aan de hand van een gefaseerde uitvoering, deel per deel in werking gebracht. Artikel 180 van de basiswet stelt immers dat het de Koning toekomt om de datum te bepalen waarop de wet of afzonderlijke bepalingen in werking zullen treden. Die inwerkingtreding gebeurde langzaam en weinig systematisch (Daems et al., 2014). Bovendien

werd de wet ook verschillende keren gewijzigd (Boelens, & Vander Beken, 2014). Tot op vandaag is de basiswet 2005 nog steeds niet volledig in werking gesteld (Daems et al., 2016).

Artikel vijf en zes zijn zeer belangrijk in het kader van deze masterproef. Deze artikels maken duidelijk dat ‘het wegnemen van de vrijheid’ de enige straf is die wordt opgelegd wanneer een gevangenisstraf wordt uitgesproken. Alle overige rechten moeten behouden worden. Dankzij de ruwe werking van het gevangeniswezen en de grote afstand met de maatschappij, is dit geen gemakkelijk gegeven. Daarom wordt getracht de gevangenis zo goed als mogelijk te normaliseren nl. de gewone samenleving weerspiegelen in het gevangeniswezen (Robert, 2007). Via deze weg kan detentieschade beperkt worden. Het oplopen van detentieschade behoort niet tot de oorspronkelijke straf, en moet dus volgens de basiswet (2005) vermeden worden.

2.6. De functies van een gevangenisstraf

Een wetsovertreder die de gevangenisstraf moet ondergaan, zal voor een lange tijd uit de samenleving worden onttrokken. Ingesloten tussen de gevangensmuren en volledig uitgesloten van de maatschappij, zal de gedetineerde zijn straf moeten ondergaan (Schuyt, 2005). Na enige tijd in de leegte van het bestaan krijgt de gedetineerde een nieuwe kans en wordt hij terug in vrijheid gesteld. Hoe willen we de ex-gedetineerde de achterdeur van de gevangenis zien toeslaan? En hoe wordt die verschijningsvorm gestimuleerd?

De basiswet 2005 stelt een belangrijke opdracht op aan de tenuitvoerleggers van vrijheidsbenemende sancties nl. het uitvoeren van de gevangenisstraf moet zoveel mogelijk dienstbaar worden gemaakt aan de voorbereiding van de wetsovertreder op zijn terugkeer naar de maatschappij. Zoals artikel 9 § 2. van de basiswet bepaalt: “De tenuitvoerlegging van de vrijheidsstraf wordt gericht op het herstel van het door het misdrijf aan de slachtoffers aangedane onrecht, op de rehabilitatie van de veroordeelde en op de geïndividualiseerde

voorbereiding van zijn reïntegratie in de vrije samenleving” (basiswet, 2005). Dit 'resocialisatiebeginsel' is een bijzondere bepaling, het is namelijk één van de weinige bepalingen in de strafrechtelijke wetgeving waar het doel van de gevangenisstraf specifiek wordt omschreven (Grootaert, 2016). Het doel van de gevangenisstraf is re-integratie, maar via welke weg kunnen we dit doel nu het best bereiken?

De basiswet mag dan wel re-integratie voorop stellen, de burger kan daarin afwijken. In de vragenlijst werd aan de respondenten gevraagd wat voor hen de functie is van de gevangenisstraf. Hier kon men kiezen tussen volgende functies nl. vergelding, re-integratie/resocialisatie, bescherming van de maatschappij/neutraliseren, algemene afschrikking, specifieke afschrikking en herstel. De antwoordmogelijkheden werden voorafgegaan door een korte uitleg van de bestaande functies.

'Vergelding': boetedoening. De wetsovertreder verdient een straf. Aan de hand van de gevangenisstraf is er rechtvaardigheid (Van Stokkom, 2016). *'Re-integratie/resocialisatie'*: gedurende de gevangenisstraf, de wetsovertreder op een goede manier begeleiden en integreren in de maatschappij. Via deze methode kan de veroordeelde opnieuw succesvol functioneren in de maatschappij (Maruna, Immarigeon, 2013). *'Bescherming van de maatschappij/neutraliseren'*: door de gevangenisstraf kan de persoon geen criminaliteit meer plegen. De maatschappij wordt beschermd door de wetsovertreder uit te samenleving te verwijderen (Keijser, 2001). *'Algemene afschrikking'*: De algemene afschrikking betekent dat de gevangenisstraf een signaal geeft aan de samenleving dat criminaliteit niet kan en dat er wordt opgetreden (Ashworth, 1992a). *'Specifieke afschrikking'*: De specifieke afschrikking betekent dat de gevangenisstraf een persoon doet inzien dat zijn daden fout zijn en ervoor zorgt dat dit gedrag in de toekomst niet meer zal gesteld worden (Walker, 1991). *'Herstel'*: Herstel van de schade veroorzaakt door het feit, voor het slachtoffer en de maatschappij (Walgrave & Geudens, 1996).

2.7. De punitiviteitskloof

De publieke opinie omtrent strafdoelen is interessant, dito de opinie van de burger aangaande strafduur en strafgrote. Een niet weinig beschreven begrip is de punitiviteitskloof. Er werd veelvuldig onderzoek gedaan naar de verschillen in de door strafrechters feitelijk opgelegde straffen en de door het publiek geprefereerde strafzwaarte. Bij welke strafmaat ziet de burger een correcte rechtvaardigheid? Een heersend uitgangspunt stelt dat de burger een zwaardere strafmaat oplegt in vergelijking met de rechter. Vandaar het begrip punitiviteitskloof. Verder (cf. infra) zal een korte samenvatting gegeven worden van onderzoek naar dit fenomeen.

2.8. De transitiehuizen

Het huidige strafuitvoeringssysteem stoot op enkele moeilijkheden met oog op de re-integratie van ex-gedetineerden. Dit kan simpel gestaafd worden wanneer er gekeken wordt naar de recidivecijfers (Noens et al., 2016). Binnenlands onderzoek toont aan dat het afnemen van iemands vrijheid een negatief effect heeft op later hervalgedrag (Geens, 2015). Succesvolle re-integratie is een ingewikkelde opdracht waarbij moet worden ingezet op alle levensdomeinen van een gedetineerde. Dit is moeilijk te bereiken binnen een gevangeniscontext die volledig afgesloten is van de samenleving. De detentieomgeving moet zoveel mogelijk aansluiten bij het leven buiten de gevangenis (Geens, 2015). Een oproep naar nieuwe vormen van detentie?

Onlangs werd een nieuw systeem goedgekeurd nl. de transitiehuizen (pilotproject 2019). Dit zijn huizen waar ongeveer vijftien gedetineerden de laatste achttien maanden van hun straf uitzitten. Hier worden de gevangenen persoonlijk begeleid en krijgen ze veel meer vrijheid van handelen met als doel de gedetineerden optimaal te re-integreren in de samenleving (Noens et al, 2016). Een transitiehuis staat daarenboven midden in de samenleving en tracht een meerwaarde te bieden voor de buurt bv. door het aanbieden van een hersteldienst voor fietsen.

Inmiddels bestaat er eensgezindheid over het nut van een transitiehuis en de voordelen die het met zich kan meebrengen. Dit resulteerde in het opstarten van een pilootproject. Ondanks het geloof in de voordelen blijft de vraag of er wel degelijk een maatschappelijk draagvlak bestaat voor deze nieuwe vorm van detentie. Accepteert de burger deze detentievorm?; Kennen ze het concept?; Geloven ze in kleinschalige detentie?; En vooral zijn ze klaar om dit soort projecten in hun eigen omgeving te laten openbloeien, ondanks het not in my backyard-effect (Claus et al., 2013)?

2.9. De detentiehuisen

Vzw De Huizen is een vereniging die ijvert voor de afschaffing van onze mastodonten van gevangnissen en deze willen vervangen door kleinschalige detentiehuisen (Claus, 2018). Anders dan de transitiehuisen, die zich richten op gedetineerden achttien maanden voor voorwaardelijke invrijheidsstelling, pleit vzw De Huizen voor een andere detentiecontext vanaf het begin van de straf (Claus et al., 2013). De vrijheidsstraf moet volgens hen uitgevoerd worden in kleinschalige huizen, gedifferentieerd en nabij de samenleving. **Kleinschaligheid** staat voor detentiehuisen waar +-tien gedetineerden verblijven. Dit maakt het mogelijk om een genormaliseerde situatie te creëren waar gedetineerden een aanpak op maat krijgen, met aandacht voor dynamische veiligheid, correcte afspraken, sociale contacten en onderling respect (Claus et al, 2013). Het **differentiatie** principe houdt in dat er een variatie is in types van huizen die verschillen qua controle, beveiliging, begeleiding en detentie-invulling (Claus et al, 2013). Als laatste staat het principe van **nabijheid** voor het feit dat detentiehuisen in het maatschappelijk weefsel vervlochten moeten zijn (Claus et al, 2013). Een detentiehuis is deel van de samenleving waarbij zowel de omgeving gebruik kan maken van diensten georganiseerd door het detentiehuis als het detentiehuis gebruik kan maken van het aanbod in de omgeving.

3. Voorafgaand onderzoek

Een kijk naar voorafgaand onderzoek is belangrijk voor de richting, keuze, uitkomst en conclusie van het onderzoek. Bestaat er al een onderzoek waarin de onderzoeker de mening van de burger omtrent detentie in kaart wil brengen? Wat zijn voorgaande ondervindingen? Is dit onderzoek vernieuwend? Deze vragen zullen opgelost worden aan de hand van een korte samenvatting van gelijklopend onderzoek.

3.1. Publieke opinie omtrent detentie

Vaak wordt er verondersteld dat de publieke opinie vergelding vooropstelt en doorgaans strenger zou optreden dan de rechter in kwestie. De gevangenis is te luxueus en gedetineerden worden niet voldoende gestraft in verhouding met hun daden. Rechtvaardigheid geschiedt wanneer gedetineerden lijden tijdens hun gevangenisstraf. Zijn dit clichés die geen enkele vorm van waarheid bevatten of zijn dit uitspraken die de realiteit spiegelen?

Een studie van Simpson et al. (2015) onderzoekt de publieke opinie door het opstellen van drie jury's samengesteld uit burgers. Vanuit een perspectief gedragen door de hoge economische en sociale kosten van het gevangeniswezen, is het een geschikte en interessante topic om te laten evalueren door het publiek. Bovendien is het belangrijk, vanuit democratische standpunt, rekening te houden met de publieke opinie voor de beleidsontwikkelingen. Naast de kennis van experts en stakeholders moeten beleidmakers dus ook de mening van de burger in aanmerking nemen (Simpson et al., 2015). Aan de drie jury's werden steeds twee vragen gesteld nl. welke principes wilt u zien als basis voor de behandeling van wetovertreders? en hoe kunnen deze principes het best worden toegepast? Het idee was om enkele overeengekomen principes te ontdekken (vraag 1) en te kijken hoe die in het beleid kunnen worden toegepast (vraag 2).

De gevonden principes kunnen in het algemeen worden opgedeeld in 'gelijkheid en eerlijkheid', 'focus op preventie' en 'betrokkenheid van de gemeenschap'. Alle jury's vermeldden dat het

gevangeniswezen geen positief effect heeft op het “herstellen” van het individu (re-integratie).

In veel situaties pleitte de jury voor andere opties dan een gevangenisstraf, vooral wanneer de delict plegers werden benadeeld door sociale en economische omstandigheden (Simpson et al., 2015). Desondanks, zelf in situaties van ernstige misdrijven, stelden de juryleden dat opsluiting de focus moet leggen op rehabilitatie en herstel van plegers naar hun gemeenschap toe (Simpson et al., 2015).

Een onderzoek van Bartels et al. (2018) naar de publieke opinie omtrent veroordeling en voorwaardelijke invrijheidsstelling in Australië, is een zeer interessante studie. Naast de resultaten van dit onderzoek, wordt geregeld teruggekoppeld naar resultaten uit andere onderzoeken. Hieronder volgen de belangrijkste bevindingen uit het onderzoek.

In een groot onderzoek nl. ‘the National Sentencing Study’ waarbij ze via telefoongesprekken 6005 respondenten vanuit heel Australië bevragen, steunden veel mensen het gebruik van alternatieven voor de gevangenisstraf. Zo vond 80 procent en respectievelijk 66 procent het een goed idee om voor jong- en drugsverslaafde- gedetineerden alternatieven te gebruiken. 55procent was het ermee eens dat er minder gevangenisstraffen moeten gegeven worden aan niet-gewelddadige daders (Mackenzie et al., 2012).

The Victorian Sentencing Advisory Council (VSAC) toonde duidelijk aan dat er een groot draagvlak was voor het gebruiken van alternatieven op de gevangenisstraf om zo de overbevolking in de gevangenissen aan te pakken (Gelb, 2011a). Specifiek vond 51 procent van de respondenten de volgende stelling zeer belangrijk: ‘we moeten alternatieven vinden op de gevangenissen om de hoge kosten van het blijven opsluiten van een gedetineerde te verlagen’. Terwijl 69 procent zei dat het zeer belangrijk is dat ‘belastinggeld beter gebruikt wordt voor programma’s die criminaliteit doen dalen dan voor het gevangeniswezen’. Het meest verassende was dat 76 procent zegt dat het argument ‘gevangenissen zouden hoofdzakelijk moeten worden gebruikt voor gevaarlijke en gewelddadige delict plegers’ zeer belangrijk is in

relatie tot de overbevolking van de gevangenissen (Gelb, 2011a). Wanneer respondenten werden geconfronteerd met de keuze tussen de twee benaderingen, dan koos 74 procent voor ‘het toenemen van alternatieven op de gevangenisstraf’, terwijl 26 procent koos voor ‘het bijbouwen van gevangenissen’. Tenslotte ging 84 procent akkoord dat drugsverslaafde delict plegers intensieve rehabilitatie programma’s moesten ondergaan, beter dan een gevangenisstraf te moeten ondergaan, en 75 procent ging akkoord dat niet-gewelddadige delict plegers ‘community corrections orders’ (een flexibele straf die de veroordeelde in de gemeenschap uitvoert) moeten krijgen in plaats van de gevangenisstraf (Gelb, 2011a).

Tijdens het VSAC’s onderzoek werden respondenten gevraagd om het meest belangrijke doel van de straf aan te duiden en dit voor een scala van misdrijven en types van delict plegers (Gelb, 2011b). Bijvoorbeeld voor jonge dieven (niet recidiverend) waren de respondenten het meest geneigd (62 procent) om rehabilitatie aan te duiden als meest belangrijk strafdoel, terwijl de kleine minderheid (13 procent) koos voor vergelding. Voor recidiverende jonge dieven was vergelding het meest verkozen strafdoel (40 procent), gevolgd door rehabilitatie (26 procent). Voor een jonge first-offender van een ernstig feit was het belangrijkste strafdoel (56 procent) rehabilitatie, gevolg door vergelding met 19 procent. Voor ernstig gepleegde feiten door jonge recidiverende plegers is vergelding het meest populaire strafdoel met 44 procent, gevolgd door neutralisering met 23 procent (Gelb, 2011b).

Een onderzoek naar de mening over voorwaardelijke invrijheidstelling werd gevoerd door Fitzgerald et al. (2016). 46 procent gaat akkoord met het systeem van voorwaardelijke invrijheidstelling en vindt dat het laatste deel van hun straf in de maatschappij moet worden uitgevoerd onder supervisie, terwijl 38 procent niet akkoord gaat. Aan de andere kant gaat 59 procent akkoord met de stelling ‘gevangenen moeten hun volledige straf uitzitten in hechtenis’, tegenstrijdig met het vorige ging slecht 27 procent niet akkoord met deze stelling. Eén op de vijf respondenten gaat met beide stelling akkoord, wat een zeer tegenstrijdig gegeven is

(Fitzgerald et al, 2016). Bovendien wil de burger dat voorwaardelijke invrijheidstelling slechts éénmaal kan worden verkregen, 75 procent gaat akkoord met ‘wetovertreders die tijdens hun voorwaardelijke invrijheidstelling de voorwaarden schenden, zouden nooit nog een kans mogen krijgen op voorwaardelijke invrijheidstelling’. Als laatste werd gevraagd hoelang een gedetineerde in hechtenis moet zitten vooraleer hij kans maakt op voorwaardelijke invrijheidstelling. 58 procent gaf aan dat een gedetineerde pas na 80 procent van hun straf kans mag maken op voorwaardelijke invrijheidstelling (Fitzgerald et al., 2016).

Fitzgerald et al. (2016) onderzocht de mening van de burger omtrent re-integratie idealen. 82 procent van de respondenten ging akkoord dat we meer geld moeten investeren in effectieve opleidingen en behandelingen om via deze manier de gedetineerden klaar te stomen voor hun vrijheid en geen nieuwe feiten te plegen. 77 procent was zeer optimistisch en ging akkoord met de volgende stelling ‘de meeste gedetineerden kunnen na hulp en hard werk terug verder gaan in een productief leven zonder criminaliteit’. Niettegenstaande wanneer de onderzoeker vroeg om re-integratie en veiligheid van de gemeenschap te vergelijken, gaf 77 procent aan dat de veiligheid van de gemeenschap belangrijker is (Fitzgerald et al., 2016).

3.2. Punitiviteitskloof

‘Hij zou de gevangenis nooit meer mogen verlaten’, ‘10 jaar? Binnen 5 jaar is hij vrij. Hij zou levenslang moeten krijgen!’. Dit zijn uitspraken die geregeld passeren wanneer er gesproken wordt over bepaalde rechtszaken. Vaak is het publiek het niet eens met de uitgesproken straf van de rechter. Maar is dit wel zo in werkelijkheid? De vaak beschreven term die hier naar voor komt is *de punitiviteitskloof*. Dit betreft het verschil tussen wat burgers voorop stellen als passende strafzwaarte en wat rechters de correcte strafmaat vinden. Hypothetisch gaat men uit van het feit dat er een kloof tussen de strengheid van de leken en die van de rechters (Keijser & Elffers, 2008).

In het onderzoek 'the National Sentencing Study' (cf. supra) geven de respondenten aan dat ze over het algemeen de opgelegde straffen te licht vinden. De meeste respondenten toonden hoge levels van bestraffing en waren ontevreden over de huidige hang van zaken (Gelb, 2006). Mackenzie et al. (2012) bevonden dat 59 procent van de respondenten de uitgesproken straffen te mild vinden. 79 procent van de respondenten waren eerder geneigd de straffen mild te vinden wanneer het ging over gewelddadige feiten, tegenover 61 procent voor niet-gewelddadige vermogensdelicten en 51 procent voor niet-gewelddadige drugsdelicten.

Een ander significant project was het Tasmanian Jury Sentencing Project, begeleid door Warner (2009). Dit onderzoek onderzocht en interviewde juryleden om hun mening en zicht op het algemene strafrecht en hun rechtszaak in kader te brengen (Warner et al., 2009). De studie onderzocht 257 ex juryleden van 51 rechtszaken in eerste fase, 144 in de tweede fase en follow-up interviews met 63 respondenten. De allereerste bevindingen tonen aan dat 50 procent van de respondenten een minder strenge staf oplegden dan de rechter, 46 procent waren strenger en 5 procent legde een even zware straf op. Wanneer seksuele delicten werden bevraagd, deelde de jury in 53 procent van de gevallen een strengere straf uit dan de rechter. Bij eigendomsriminaliteit deelde 66 procent van de respondenten een minder zware straf uit, dan de rechter uitsprak (Warner et al., 2011). Warner et al. (2011) toont aan dat meer dan de helft van de juryleden een minder zware straf voorstelde dan de rechter oplegde in de rechtszaak. Bovendien, wanneer de respondenten werden geïnformeerd over de opgelegde straf, gaf 90 procent aan dat het een geschikte straf was.

Als laatste staan we stil bij het onderzoek van De Keijser en Elffers (2008), zij benadrukken het gegeven dat het zeer belangrijk is dat de leken over dezelfde informatie beschikken als de rechters. Wat blijkt uit verschillende onderzoeken is dat wanneer leken zeer gedetailleerde informatie krijgen, ze vaak minder punitief zijn (De Keijser et al., 2006). Daarnaast werd het belang van de referentiekaders aangetoond. Rechters staan al jaar en dag in

de praktijk en behandelden veel diverse rechtszaken. Telkens wanneer ze in een nieuwe rechtszaak een straf opleggen, gebeurt dit in de rechter zijn eigen referentiekader. Zo gaf de rechter (fictief voorbeeld) in het verleden negen jaar gevangenisstraf aan een persoon die een gewapende overval pleegde met geweld, nu geeft de rechter zes jaar aan een gewapende overvaller die te werk ging zonder geweld. Wanneer tijdens een onderzoek een leek zonder referentiekader gevraagd wordt welke straf hij oplegt voor de tweede casus, is de kans groot dat hij meer zal geven dan zes jaar. Indien verschillende casussen worden voorgeschoteld en de leek als het ware moeten handelen binnen een referentiekader, zal de straf lager liggen en dichter bij de uitgesproken straf van de rechter (De Keijser & Elffers, 2008).

3.3. Justitiebarometer

De justitiebarometer is een eerste klas voorbeeld van een onderzoek die de opinie van de burger in kaart wil brengen. Dit meetinstrument peilt naar de mening van de burger aangaande justitie en werd in 2000 opgericht door POD wetenschapsbeleid. Het instrument had tot doel herhaaldelijk (bv. om de drie jaar) de mening van de burger ten aanzien van justitie te meten, om zo de verandering in houdingen na te gaan. Dit gebeurde al vier keer namelijk in 2002, 2007, 2010 en 2014 (Phonecom, 2014).

Deze barometer peilt vooral naar het vertrouwen in justitie, tevredenheid werking justitie, standpunt tegenover de actoren van justitie, ervaring met justitie, burgerlijk recht en strafrecht. Dit onderzoek brengt dus ook een aantal belangrijke resultaten inzake de mening van de burger omtrent de bestraffing van misdrijven en de beslissing van de rechter (De Belgen en justitie, 2010). Dit is uiterst relevant voor deze masterproef. Hieronder zullen enkel de meest recente resultaten worden besproken.

De justitiebarometer gaf de respondenten twee meningen, waarna zij moesten kiezen met welke stelling ze het meest akkoord gingen. 36% ging akkoord met het feit dat gedetineerden

vroeger kunnen worden vrijgelaten en zo een deel van hun straf, onder toezicht in de samenleving, verder ondergaan. 60% gaf aan dat gedetineerden tot het einde van hun straf in de gevangenis moeten blijven (De Belgen en justitie, 2010). Ook werd in elke justitiebarometer de punitiviteitskloof gemeten aan de hand van vijf delicten. Het gaat om financiële misdrijven, seksuele delicten, verkeersmisdrijven, drugsmisdrijven, moord en georganiseerde criminaliteit. Telkens werd gevraagd of de delicten te streng, streng genoeg of niet streng genoeg bestraft werden. In justitiebarometer 2010 bleek dat steeds een heel groot deel van de respondenten de opgelegde straf niet zwaar genoeg vond (De Belgen en justitie, 2010). Dit onderbouwt de punitiviteitskloof.

4. Besluit

Onderzoek naar de mening van de burger omtrent het gevangeniswezen, de rol van detentie, de voorwaardelijke invrijheidstelling en de punitiviteitskloof is zeer beperkt tot onbestaande in België. Al snel stoot je in de literatuur op buitenlandse onderzoeken zoals in Australië, Engeland, Nederland, etc., maar Belgisch onderzoek blijft uit. Dit specifieke thema namelijk de mening van de burger, is specifiek per land wat de nood aan dit soort onderzoeken onderbouwt. Buitenlandse resultaten zijn interessant maar allesbehalve generaliseerbaar. Bijvoorbeeld toonde een onderzoek in Australië aan dat 58 procent van de respondenten aangaf dat een gedetineerde pas na 80 procent van hun straf kans mag maken op voorwaardelijke invrijheidstelling (Fitzgerald et al., 2016). Maar is dit ook zo bij ons? Vindt onze bevolking ook dat een gedetineerde pas na 80 procent van zijn straf onder voorwaarden vrij mag komen?

Het vinden van studies en artikels over de punitiviteitskloof ging dan alweer minder moeizaam, althans dit past ook in het kader van de publieke opinie. Het grote probleem bij deze studies is de moeilijkheidsgraad van onderzoeken en de tegenstrijdige resultaten. Algemeen gaat men er nog steeds van uit dat de gewone leek strengere straffen zou opleggen dan de rechter in functie. Misschien kan dit archetype verworpen worden? Warner et al. (2017) ondervond dat

maar liefst 62 procent een mildere straf uitsprak dan de straf opgelegd door de rechter, terwijl slechts 36 procent een zwaardere straf wenste uit te spreken. Evenzeer pleit een ander onderzoek voor tegenovergestelde resultaten. Belangrijk om in achtung te houden binnen dit onderzoeksthema is het feit dat we peilen naar meningen, niet naar feiten. Een zwart wit resultaat zoals in bepaalde geneeskundige onderzoeken is hier onbestaanbaar. Nuanceren is de boodschap.

1. Inleiding

Om de mening van de Vlaamse burger over de rol van detentie in kaart te brengen was er nood aan een empirisch onderzoek. Aan de hand van een online vragenlijst werd aan talrijke burgers gevraagd om hun mening te laten horen via de enquête. De onderzoeker koos voor een kwantitatief onderzoek waarin het bereiken van een breed scala aan respondenten belangrijker was dan diepgaande gesprekken met een gering aantal respondenten (Decorte, 2012). Het hoofdonderwerp van de vragenlijst is het gevangeniswezen in België en bezit deelthema's zoals de transitiehuizen, de punitiviteitskloof, de functie van de gevangenisstraf, etc. De respondenten werden gevraagd om anoniem hun mening te geven over deze onderwerpen waarna de onderzoeker aan de hand van statistische tabellen een samenvatting maakte van de bevindingen. In dit hoofdstuk zal stilgestaan worden bij de methode van het onderzoek, de steekproef, het operationaliseren van bepaalde begrippen en de onderzoeksvragen.

2. Methode

2.1. Onderzoeksmethode

De onderzoeksvragen van deze masterproef zijn zodanig geformuleerd dat deze enkel door een onderzoek met een grote steekproef, opgelost kunnen worden. Via de kwantitatieve methode kunnen we een groot aantal respondenten bevragen en kunnen we trachten om de bevindingen te generaliseren (Decorte, 2012; Pauwels, 2015). Een poging tot generalisering van de resultaten vraagt een onderzoekstrategie die breedte vooropstelt en geen diepte, daarom werd de keuze voor een kwantitatief onderzoek snel gemaakt. Een diepgaande kwalitatieve onderzoeksmethode is minstens even interessant maar kan in dit onderzoek geen antwoord bieden op de onderzoeksvragen (Billiet & Waeye, 2009).

De vijf bestaande onderzoeksstrategieën zijn de survey, het experiment, de casestudy, de gefundeerde theoriebenadering en het bureauonderzoek (Swanborn, 2010). De masterproef ‘de mening van de burger over de rol van detentie’ valt duidelijk onder de categorie *survey*, meer specifiek een online survey. Dit onderzoek bevroeg respondenten via het internet door hen een vragenlijst op te sturen. Algemeen kan deze online survey omvat worden als empirisch, breed en kwantitatief.

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden werd geopteerd voor een gestandaardiseerde vragenlijst, die via een web survey werd afgenomen. Om die reden wordt er gesproken van een CASI namelijk Computer Assisted Self Interviewing (Brown, Vanable, & Eriksen, 2008). De gegevens werden online verzameld en opgeslagen via LimeSurvey, waarna Excel en SPSS voor de statistische verwerking zorgden.

2.2.De websurvey

Voorafgaand aan het effectieve onderzoek moest een keuze gemaakt worden tussen verschillen mogelijkheden van afnamemodaliteiten in onderzoek met gestandaardiseerde vragenlijsten. Het face-to-face interview, de telefonische bevraging, de postenquête, de klassieke afname van vragenlijsten in zelfrapportage studies, de websurvey en de mixed mode surveys zijn de mogelijkheden om een vragenlijst af te nemen (Pauwels, 2015). In dit onderzoek werd gekozen voor een websurvey wegens enkele voordelen. Ten eerste is het een eenvoudige manier om veel respons te krijgen (Callegaro, Manfreda, & Vehovar, 2015). De onderzoeker moet niet het terrein op om respondenten te ronselen (bv. deur tot deur) maar kan via het internet mensen aanspreken. Ten tweede is het een goedkope manier van onderzoeken (Pauwels, 2015). De vragenlijst moet niet op papieren versie afgedrukt worden, maar wordt via een online platform (LimeSurvey) ingevuld door de respondenten. Daarenboven moet de onderzoeker zich niet voortdurend verplaatsen van respondent naar respondent. Ten derde is een websurvey een goede methode om volledige anonimiteit na te streven. De onderzoeker kan niet achterhalen

welke vragenlijst door wie werd ingevuld. Omwille van die reden zorgt een websurvey voor een kleinere kans op sociaal wenselijke antwoorden (Pauwels,2015). De vragenlijst wordt niet face-to-face afgenomen maar volledig individueel. Als laatste kan de vragenlijst relatief lang zijn in vergelijking met bijvoorbeeld een telefonisch onderzoek (Pauwels, 2015). De respondent vult de vragenlijst in wanneer hijzelf dat beslist. Ook bestaat de mogelijkheid om de vragenlijst even te onderbreken wanneer het de respondent uitkomt. De deelname is onafhankelijk van tijd en plaats.

Naast de vele voordelen van een websurvey zijn er helaas ook enkele nadelen aan verbonden. Zo kan een respondent geen vragen stellen wanneer hij iets niet begrijpt en is er geen mogelijkheid om als onderzoeker door te vragen (Pauwels, 2015). Tevens kunnen bij een websurvey bepaalde groepen buiten schot blijven (bv. ouderen). Alle nadelen moeten door de onderzoeker geanalyseerd worden en men moet trachten deze zo beperkt mogelijk te houden. In dit onderzoek werd de vragenlijst zeer laagdrempelig opgesteld met uitleg waar nodig, zodat de respondent steeds begreep wat er exact gevraagd werd. Ook werden bepaalde doelgroepen die minder aanwezig zijn op het internet expliciet aangesproken (bv. ouderen) en er werd op voorhand zeer veel tijd geïnvesteerd in een goede/diepgaande vragenlijst zodoende doorvragen niet nodig was.

Als laatste werd nagedacht over de analyse. Wanneer we nagaan hoe de statistisch verwerking van de gegevens zal verlopen, wordt al snel duidelijk dat een websurvey vele voordelen biedt. Het platform (LimeSurvey) slaat automatisch de antwoorden op waarna die eenvoudig kunnen worden geëxporteerd naar een Excel bestand. Dit bestand wordt daarna in SPSS gebracht, zodat de analyse kan beginnen. Het handmatig invoeren van elk antwoord op elke vraag, zoals bij een papieren vragenlijst, hoeft bij deze niet meer te gebeuren.

2.3.1. Inleiding

De vragenlijst¹ werd opgesteld met als theoretische achtergrond het boek ‘*kwantitatieve criminologie*’ (Pauwels, 2015), het boek ‘*De vragenlijst*’ (Brinkman, 2000) en het artikel ‘*Formatting a paper-based survey questionnaire: Best practices, practical assessment research & evaluation*’ (Fanning, 2005). Het is zeer belangrijk te starten met het doel van het onderzoek en het opstellen van de onderzoeksvragen. De vragen die worden geselecteerd moeten een functie hebben bij het kunnen oplossen van het onderzoek. (Fanning, 2005). In dit onderdeel van de masterproef wordt er gestart met het uitéendoen van de gebruikte vragen en soortvragen, vervolgens de hoofdstukken en de structuur van de vragenlijst en als laatste enkele voorbeelden van geselecteerde vragen.

Gebaseerd op de onderzoeksvragen, de literatuurstudie en de doelstelling van het onderzoek kon de effectieve vragenlijst worden opgesteld. Door de literatuurstudie ondervond de onderzoeker wat al eens onderwerp was van een onderzoek en wat nog niet. De wetenschap heeft de ambitie om steeds cumulatief te werken namelijk nieuwe kennis vergaren door bestaande kennis te gebruiken (Decorte & Zaitch, 2009). Een volledige overlap met voorgaand onderzoek zou dus zorgen voor een nutteloos/doelloos onderzoek. De doelstelling toont aan wat de onderzoeker wil bereiken, terwijl de onderzoeksvraag aantoont hoe men dat doel wil bereiken. De onderzoeksvragen sturen als het ware het onderzoek naar het bereiken van de doelstelling. Op basis van deze drie onderdelen kan de onderzoeker de vragenlijst zeer efficiënt opstellen.

¹ Zij bijlage 1: De gestandaardiseerde vragenlijst

De vragenlijst bevat hoofdzakelijk opinievragen, die peilen naar de mening van de respondent (Pauwels, 2015). Doorheen de vragenlijst wordt de respondent geconfronteerd met uitspraken en stelling die peilen naar hun mening. Een voorbeeld is de vraag ‘bent u voorstander van het concept van de transitiehuizen?’. Naast de bijna volledig vragenlijst met opinievragen, worden ook enkele feitenvragen gesteld. De sociaal-demografische achtergrondkenmerken vallen onder dit soort vragen en worden bij de start van de vragenlijst gesteld. Een voorbeeld is ‘Wat is uw hoogst behaalde diploma?’.

De opinievragen zijn steeds gesloten en bezitten dus voorgestructureerde antwoordcategorieën (Brinkman, 2000). De respondenten werden gevraagd het antwoord aan te klikken die het best bij hun mening past. De gesloten vragen met vaste antwoordcategorieën noemen we multiple choice of meerkeuzevragen (Paes, & ten Cate, 2009) zoals: ‘welk type cel stelt u voorop als beste vorm van opsluiting?’, antwoordmogelijkheden: 1) Mono-cel, 2) Duo-cel, 3) Trio-cel, 4) Quatro-cel; 5) gemeenschappelijke zaal. Immers bestond niet het volledige onderzoek uit gesloten vragen, maar werden ook enkele open vragen gesteld zoals ‘Geef een korte toelichting bij voorgaande score’.

In de gestandaardiseerde vragenlijst wordt meermaals gebruik gemaakt van ‘agreement scales’ om de correcte opinie van de respondent te ondervragen. Agreement scales of eens- oneens schalen hebben vaste antwoordmogelijkheden die zich plaatsen op een continuüm. Zo kan de stelling ‘Gedetineerden die eerder voorwaardelijk vrij waren en deze voorwaarden schonden, verdienen bij hun heropsluiting niet nogmaals voorwaardelijk vrij te komen.’ beantwoord worden met: 1) Helemaal niet akkoord, 2) Niet akkoord, 3) Ik weet het niet, 4) Akkoord en 5) Helemaal akkoord. Deze schaal is gebaseerd op de 5-punten schaal van likert (Bertram, 2007). Ook ‘rating scales’ of beoordelingsschalen werden gebruikt, hier werd de respondent gevraagd zich te situeren op het continuüm door zijn waardering uit te spreken

(Pauwels, 2015). Als voorbeeld geven we de punitiviteitskloof waar aan de hand van een casus werd gevraagd in hoeverre ze akkoord gaan met de uitgesproken straf. De antwoordmogelijkheden gaan van ‘veel te kort’ naar ‘veel te lang’.

Als laatste werden ook rangordevragen gesteld, dit zijn vragen waarvan de antwoordmogelijkheden moeten gerangschikt worden volgens de respondent zijn voorkeur (Pauwels, 2015). ‘V12_Rangschik de onderstaande functies van de gevangenisstraf volgens de mate van belang.’ is een voorbeeld van een rangordevraag. De respondent werd gevraagd bepaalde functie van de gevangenisstraf zoals vergelding en re-integratie te slepen naar een ander tekstvak om daar de functies te rangschikken volgens belang.

2.3.3. De hoofdstukken

De vragenlijst werd opgedeeld in verschillende hoofdstukken om de respondent steeds op een overzichtelijk manier duidelijkheid te bieden. Wegens de relatief lange vragenlijst, was de nood naar begeleiding doorheen de enquête groot. Aparte hoofdstukken zorgen voor begeleiding omdat ze steeds zeer duidelijk een volgend thema inleiden. De fragmentatie van de vragenlijst zorgde bovendien voor motivatie bij de respondent door steeds zijn interesse te prikkelen bij het begin van een nieuw hoofdstuk. De aantrekkelijke structuur van de vragenlijst beïnvloedt de motivatie van de respondent op een positieve manier (Pauwels, 2015). De hoofdstukken zijn: Introductiebrief², Informed consent³, I. Algemene gegevens, II. Het gevangeniswezen: algemeen, III. Het gevangeniswezen: uw visie over de functie van het gevangeniswezen, IV. Stellingen: duid aan in welke mate u akkoord gaat met de volgende stellingen, V. De vrijheidsstraf, VI. De transitiehuizen, VII. Alternatieven en al laatste VIII. Slot.

De introductiebrief bevatte een korte inleiding waarin de opzet, de doelstelling en de methode werd uitgelegd aan de respondent (Billiet, 1997). Ook werd de duur van de vragenlijst,

² Zie bijlage 2: Introductiebrief

³ Zie bijlage 3: Informed consent

de vrijwillige deelname en de anonimiteit van de vragenlijst vermeld. Na de inleiding werd de respondent een *informed consent* voorgelegd. Hierin zijn de onderzoekers verplicht voldoende en gepaste informatie te verschaffen, zodat de respondenten goed geïnformeerd zijn en bewust een keuze kunnen maken om al dan niet deel te nemen aan het onderzoek (Pauwels, 2015). Het hoofdstuk ‘*Algemene gegevens*’ peilde naar de respondent zijn/haar geslacht, leeftijd en hoogst behaalde diploma. Het hoofdstuk ‘*Het gevangeniswezen: algemeen*’ leidde de vragenlijst kort in door algemene vragen te stellen en te peilen naar hun interesse in het onderwerp, hun relatie met het gevangeniswezen en hun kennis hieromtrent. ‘*Het gevangeniswezen: uw visie over de functie van het gevangeniswezen*’ vroeg de respondent hoe hun visie is omtrent de rol van het gevangeniswezen (bv. vergelding, re-integratie, specifieke afschrikking, etc.). Ook peilde dit hoofdstuk naar hun standpunt (negatief of positief) tegenover het gevangeniswezen. Het hoofdstuk ‘*Stellingen: duid aan in welke mate u akkoord gaat met de volgende stellingen*’ bood de respondent 17 stellingen aan waarop hij steeds moest aanduiden in welke mate hij akkoord ging. Hier werden echte opinievragen gesteld, zoals “De gevangenisstraf is vaak te luxueus in België” en “De meeste gedetineerden kunnen door hulp en hard werk terug verder gaan in een leven zonder criminaliteit”, die op een schaal van ‘helemaal niet akkoord’ tot ‘volledig akkoord’ konden beantwoord worden. Hoofdstuk ‘*De vrijheidsstraf*’ behandelde enkele onderdelen specifiek aan de vrijheidsstraf. Er werd gevraagd hoe de respondent staat tegenover de strafmaat, de voorwaardelijke invrijheidstelling en welk type cel hij preferereert. Ook werd hier de befaamde punitiviteitskloof onderzocht en werd de respondent gevraagd een score op tien te geven aan het gevangeniswezen. ‘*De transitiehuizen*’ vroeg de mening van de burger omtrent het concept van de transitiehuizen. Ook werd gevraagd of ze ooit al eens gehoord hadden (peilen naar kennis) over de transitiehuizen en welke score op 10 dit concept van hun verdient. In het hoofdstuk ‘*Alternatieven*’ werd het concept van de detentiehuizen toegelicht en werd hierover de mening van de respondent gevraagd. Vragen zoals “bent u voorstander van dit concept” en

“Bent u voorstander van het oprichten van specifieke detentiehuisen voor jong gedetineerden 18-25jaar (genaamd loopplankhuizen) om zo een kwetsbare doelgroep uit de gevangenis te houden?”, moesten opnieuw beantwoord worden volgens de schaal van ‘zeker niet’ tot ‘zeker wel’. Ook werd de respondent gevraagd of ze als eens gehoord hadden van het concept en welke score op tien dit waard is. Als laatste werd in hoofdstuk ‘Slot’ gevraagd of ze de enquête interessant vonden en als ze eventueel nog iets wilden toevoegen.

2.4. Screening vragenlijst

2.4.1. Testfase

Het opstellen van de effectieve vragenlijst was een ingewikkeld proces. De enquête moest tot in de puntjes uitgewerkt zijn vooraleer het de wereld werd ingestuurd. Daarenboven was het belangrijk om te weten wat er nadien moest gebeuren met de gegevens. Is LimeSurvey een gebruiksvriendelijk programma voor toekomstige analyses? Zijn de vragen correct opgesteld om nadien vlot statistische bewerkingen uit te voeren? Hoe kunnen de gegevens geëxporteerd worden naar Excel of naar SPSS? Zal de vragenlijst overzichtelijk zijn voor de respondent? Dit zijn allemaal vragen die absoluut moesten beantwoord zijn vooraleer de vragenlijst effectief online ging. Aan de hand van enkele kleine pilot studies werd het onderzoek uitgetest en konden op die manier eventuele valkuilen worden vermeden (Bijleveld, 2005).

Een eerste test werd uitgevoerd op een andere vragenlijst. Daarom werden enkele soortgelijke vragen opgesteld in een ander bestand (LimeSurvey) die peilden naar de mening over koken. Deze vragen werden beantwoord door drie respondenten (gezinsleden). Hiermee wou de onderzoeker LimeSurvey testen vanuit de bril van een respondent en wou hij ondervinden hoe het antwoordenbestand kon worden omgezet in een databestand in SPSS. De gegevens werden geanalyseerd om te testen of de juiste type vragen werden gesteld en of het mogelijk was in SPSS analyses uit te voeren.

Een tweede test gebeurde op een voormalige versie van de vragenlijst. De enquête werd afgenomen bij vier respondenten (informeel) via een papieren versie. De respondenten gaven nadien feedback en duidde een aantal fouten aan.

Een derde test gebeurde op de huidige vragenlijst. Twee respondenten vulden de vragenlijst in via Limesurvey (online) en legden de aandacht op structuur en taalgebruik. Dit was de ultieme test voordat de vragenlijst werd gepubliceerd. De nodige tijd werd opgenomen en er werd bestudeerd hoe de vragenlijst er uit zag op een gsm- als op een computerscherm.

De gegevens verzameld door bovenstaande respondenten werden uiteraard niet gebruikt in de statistische verwerking van de resultaten. De gegevens werden voor geen andere doeleinden gebruikt dan het perfectioneren van de vragenlijst.

2.4.2. Aanpassingen

Tijdens de eerste test werd ondervonden dat het exporteren van gegevens vanuit LimeSurvey naar SPSS relatief simpel is. <Kies in LimeSurvey de optie ‘gegevens exporten naar programma’ naar ‘Microsoft Excel’, ‘exporteren’>, daaropvolgend verschijnt het Excel bestand met alle verzamelde data. Bovendien werd al snel duidelijk dat de verkeerde vraagtypes werden ingevoerd in SPSS. Bij ja/nee vragen werd het best gekozen voor ‘Lijst (radioknoppen)’ en niet voor ‘meerkeuzevraag’. Bij de stellingen was ‘array’ de beste werkwijze.

Gedurende de tweede test merkten de respondenten op dat bepaalde vragen niet duidelijk werden geformuleerd of verwarring zaaiden. Eveneens gaven ze opmerkingen over de structuur van de vragenlijst. Het was bijvoorbeeld geen goed idee om de loopplankhuizen in een apart deel te bevragen. Dit kon beter geplaatst worden tussen de stellingen van de detentiehuisen. Ook konden ze enkele matige zinnen aanduiden die klaar waren voor verbetering.

In de derde test werd de huidige vragenlijst ingevuld en geanalyseerd in SPSS. De analyses verliepen vlot zonder fouten. Ook over de structuur waren de respondenten lovend. Echter vonden ze de enquête wel relatief lang. Door deze opmerking werd een tijdbalk toegevoegd aan de online vragenlijst. De respondenten konden tijdens het invullen zien hoeveel procent van de vragenlijst reeds werd opgelost. Het doel hiervan was de respondent te motiveren om door te doen tot het einde.

2.3. Dataverzameling

Het ronselen van respondenten gebeurde via verschillende methoden. Hieronder volgt een korte opsomming van de gebruikte pistes om respondenten aan te spreken en uit te nodigen. Een rode draad doorheen de dataverzameling is het detecteren en vermijden van vertekende gegevens die door een geselecteerde steekproef tot stand kunnen komen.

Verschillende respondenten werden eerst mondeling aangespoord om deel te nemen aan het onderzoek, bij goedkeuring werd de vragenlijst via mail doorgestuurd. In elke uitnodiging werd gevraagd of de respondent andere onderzoekseenheden kon oproepen tot deelname aan het onderzoek. Dit noemt men het sneeuwbaaleffect, de onderzoeker start met een kleine steekproef van respondenten, die hij vaak persoonlijk kent, en vraagt of zij opnieuw de vragenlijst willen doorsturen naar andere personen. Via deze methode kan het bereik van de onderzoeker sterk uitgebreid worden (Goodman, 1961). Een fictief voorbeeld luidt als volgt: de onderzoeker vraagt aan twee goede kennissen, die bereid zijn om deel te nemen aan het onderzoek, of zij na het invullen van de enquête weer twee personen kunnen aan duiden. Vervolgens moeten deze twee nieuwe personen opnieuw twee personen uitnodigen etc.

De dichte omgeving van de onderzoeker werd betrokken in de verdeling van de enquête. Enkele familieleden en vrienden deelden de vragenlijst met collega's, vrienden en kennissen. Sommige collega's stuurden daarna de vragenlijst door naar zijn kennissen en familie. Dit

resulteert in een steekproefpopulatie die ver weg van de onderzoeker ligt. De vragenlijst werd steeds als een link verzonden via mail, WhatsApp, Facebook en Messenger.

De onderzoeker sprak persoonlijk ook velerlei kennissen aan via mail en de applicatie *Messenger*. Daarenboven werd de vragenlijst geplaatst op de tijdlijn (*Facebook*) van de onderzoeker. Deze link werd tweeëntwintig keer gedeeld door vrienden, wat bijgevolg een nieuw netwerk creëert en zo het bereik vergroot.

In het algemeen werden dus veel verschillende pistes gebruikt om het netwerk te verruimen en te diversifiëren. Een belangrijke nood en een grote uitdaging was het vermijden van vertekende gegevens. Doorgaans moest er beredeneerd gehandeld worden door de onderzoeker. De vragenlijst delen op fora van organisaties die dagelijks strijden voor verbeterde detentieomstandigheden, moest absoluut vermeden worden. Het behalen van een groot respons mocht niet doorwegen op dit gegeven. Er werd meermaals overwogen om het onderzoek te delen op de pagina van bijvoorbeeld: vzw klasbak, vzw de huizen, vzw touché, studenten fora criminologie Ugent, etc. maar dit zou het onderzoek in één klap tenietdoen.

2.4. Verwerking vragenlijst

De ingevulde vragenlijsten werden door het programma LimeSurvey automatisch opgeslagen. Eenmaal de enquête werd afgesloten, konden alle gegevens geëxporteerd worden naar Microsoft Excel. In Excel werden de antwoordmogelijkheden omgezet naar cijfercodes. Zo werd bijvoorbeeld ‘helemaal niet akkoord’ het cijfer één en ‘helemaal akkoord’ het cijfer vijf. Dit is noodzakelijk om later in SPSS analyses uit te voeren. Via ‘*variable view; type*’ kon dan ‘*string*’ worden gewijzigd naar ‘*numeric*’ en ‘*nominal*’ naar ‘*ordinal*’.

Vervolgens werd het Excel bestand geopend in SPSS statistics 25 (statistical package for the social sciences). De *variable names* werden hier correct benoemd en bij elke variabele werd een specifieke *label* toegevoegd. Aansluitend werd bij de variabelen de correcte *value*

labels ingevoerd (bv. vrouw=1 en man=2). Als laatste werden de *missing values* gecodeerd namelijk '999'. De volledige dataset werd overlopen en waar respondenten niet antwoorden, werd 999 ingevoerd. Dit zorgde ervoor dat missing values niet werden meegerekend in de analyses.

In SPSS 25 zullen beschrijvende analyses worden uitgevoerd. Het onderzoek bestaat grotendeels uit univariate beschrijvende onderzoeksvragen, die aan de hand van frequentietabellen een oplossing kan formuleren (Howitt, & Cramer, 2007). In het tweede deel van de resultaten zullen ook bivariate beschrijvende analyses worden uitgevoerd. Steunend op een aantal kruistabellen, de *odds ratio* en de Chi-kwadraat zullen interessante uitspraken tot stand komen (Pauwels, 2012). In het laatste deel worden enkele opvallende correlaties samengevat.

3. Respondenten/steekproef

3.1. Doelpopulatie

In dit onderzoek werden personen gebruikt als databron. De doelpopulatie is de Vlaamse burger. De respondenten moeten verder niet voldoen aan specifieke selectiecriteria zoals bv. druggebruiker of uitsluitend personen van het vrouwelijk geslacht. Wel werd de doelgroep opgesplitst in drie subgroepen namelijk: de groep -25 jaar, de groep 25-40 jaar en de groep +40 jaar. Naast het bepalen van een streefdoel van minstens 100 respondenten per subgroep, was dit ook zeer interessant in de analyses. Dit maakt het mogelijk om eventuele verschillen of patronen te ontdekken tussen de verschillende leeftijdsgroepen.

Het *theoretisch universum* zijn alle 'Belgische inwoners' en het *werkuniversum* zijn alle 'Vlaamse burgers'. Uit het werkuniversum werd een *steekproef* genomen van 381 respondenten (Pauwels, 2015). Dit onderzoek heeft echter een gesloten structuur en eindigt het onderzoek bij het werkuniversum. Het theoretisch niveau nl. het theoretisch universum blijft in dit onderzoek

afwezig. Dit komt vaak voor bij opinieonderzoek, dat slechts een beeld wil schetsen van de meningen binnen een specifieke groep en op een bepaald moment (Pauwels, 2015). In kwantitatief onderzoek komt het eerder voor dat het empirisch substraat slechts bestaat uit deze twee verdiepingen, zoals in dit onderzoek.

Doorheen het volledige onderzoek was een belangrijke doelstelling het verkrijgen van een gedifferentieerde steekproefpopulatie, die ver van de onderzoeker stond en die niet vertekend was.

3.2. Steekproef

De Vlaamse bevolking telt 6.552.967 inwoners (Bevolking: omvang en groei, 2018). Een aselechte representatieve steekproef nemen uit deze bevolking is een zeer complexe opdracht. Namelijk, bij een steekproef '*at random*' zou elk lid van de populatie evenveel kans moeten hebben om verkozen te worden (Pauwels, 2015). Enkel indien de onderzoeker een lijst bezit met alle Vlaamse inwoners, kan hij hieruit een aselechte steekproef trekken (bv. enkelvoudige aselechte steekproef). Deze methode is niet realistisch als doelstelling voor een masterproef. Toch blijft de doelgroep in deze masterproef de Vlaamse bevolking. De onderzoeker besliste een selecte steekproef uit de Vlaamse bevolking te trekken (Pauwels, 2015). Aan de hand van een intensieve sneeuwbalsteekproef bereikte de onderzoeker 381 deelnemers uit de Vlaamse bevolking. Vermits de onderzoeker absoluut zijn steekproef zo aselekt mogelijk wou houden, werd er voortdurende aandacht besteed aan het vermijden van een selecte steekproef. Onomstotelijk, de onderzoeksresultaten zijn niet te extrapoleren. Maar dit neemt de kans op het vinden van zeer interessante resultaten niet weg, men moet gewoon voorzichtig zijn met het veralgemenen van uitspraken.

Dit onderzoek telt 381 deelnemers uit de Vlaamse bevolking. De steekproefpopulatie is verdeeld over verschillende regio's zoals West-vlaanderen, Antwerpen, Oost-vlaanderen en

Limburg. De onderzoeker trachtte de populatie zo breed mogelijk te maken, verspreid over heel Vlaanderen. 381 ingevulde vragenlijsten van circa 15 minuten leveren toch een grote hoeveelheid informatie op. Het onderzoek is niet representatief, maar brengt prima resultaten met zich mee. Het uiteindelijke doel is niet om uitspraken te doen over de volledige Vlaamse bevolking, maar om bij een groot aantal respondenten diep te graven naar hun percepties ten aanzien van het gevangeniswezen en alles daaromtrent. Uitspraken zoals ‘er is geen draagvlak voor betere/andere detentieomstandigheden’ of ‘de bevolking stelt vooral de functie vergelding voorop’, kunnen door deze steekproef reeds aan een test onderworpen worden. De gemiddelde mening van deze 381 respondenten is alvast in staat om bepaalde uitspraken te doen.

De steekproefpopulatie werd verdeeld in drie subgroepen (cf. supra). In de eerste subgroep ‘-25jaar’ werden 101 respondenten verzameld, in de tweede en derde subgroep respectievelijke ‘25-40jaar’ en ‘+40jaar’ werden 140 respondenten bevraagd.

3.3. Ethische aspecten

Tijdens het onderzoek werd rekening gehouden met twee zeer belangrijke principes. Als eerste werd veel aandacht besteed aan de ‘*informed consent*’. Dit principe slaat op het feit dat mensen het recht hebben te beslissen of ze al dan niet participeren aan het onderzoek eenmaal ze op de hoogte zijn van het onderwerp en het doel (Pauwels, 2010). Aan het begin van de vragenlijst werd een tekst toegevoegd die de respondent moest lezen vooraleer hij kon starten met de enquête. In deze tekst werd duidelijk vermeld dat deelnemen aan het onderzoek volledig vrijwillig gebeurt, dat de verkregen gegevens volledig anoniem zullen verwerkt worden, dat de onderzoeker een samenvatting van het onderzoek kan vragen en dat de respondent op ieder moment zijn deelname aan het onderzoek kan stopzetten (Pauwels, 2010). Na het lezen van de ‘*informed consent*’ werd de respondent gevraagd om het antwoord ‘gelezen en goedgekeurd’

aan te klikken. Indien dit antwoord werd geselecteerd, kon de respondent overgaan tot de effectieve enquête.

Het tweede belangrijk principe is die van de anonimiteit en de vertrouwelijkheid. Dit principe werd zowel in de introductiebrief als in de informed consent vermeld aan de respondent. Het principe houdt in dat gedurende het volledige onderzoek de gegevens anoniem worden verwerkt en dat er ten aller tijde geen vertrouwelijke informatie wordt blootgegeven (Pauwels, 2010). De anonimiteit zorgt voor twee belangrijke resultaten nl. de respondenten zullen eerlijke antwoorden geven en de onderzoeker zal hun privacy beschermen.

4. Operationaliseren van bepaalde begrippen

In het kader van een empirisch onderzoek, waar een onderzoeker feiten en opinies wil meten, moeten bepaalde abstracte begrippen omgezet worden in meetbare variabelen. Alle componenten moeten meetbaar worden voor empirisch onderzoek, dat gebeurde door de begrippen te operationaliseren (Billiet, & Waage, 2009; Pauwels, 2015; Decorte, 2012).

4.1. Sociaal-demografische achtergrondkenmerken

Als eerste sociaal-demografisch kenmerk werd het geslacht van de respondent gemeten. Het getal één werd gecodeerd voor vrouw en het getal twee voor man. Ten tweede werd de respondent zijn leeftijd gevraagd (metrische variabele). De respondent moest deze vraag beantwoorden met zijn geboortejaar (bv. 1964). De volledige geboortedatum werd niet gevraagd omdat dit voor bepaalde respondenten als te persoonlijk wordt beschouwd. De effectieve leeftijd is het verschil tussen het huidige jaartal en het geboortejaar van de respondent (leeftijd= jaar afname – geboortejaar). Deze variabele werd opgedeeld in drie subgroepen namelijk de -25 jarigen, de 25-40jarigen en de +40 jarigen. Als laatste werd de scholingsgraad bevraagd. De respondent moest aanduiden wat zijn hoogst behaalde diploma is. De

antwoordmogelijkheden werden als volgt gecodeerd: Geen=1, Lager onderwijs=2, Secundair onderwijs=3, Professionale/ academische bachelor=4, Masterdiploma=5 en doctoraat/PhD=6.

4.2. De publieke opinie

De publieke opinie werd in dit onderzoek geoperationaliseerd door de respondent verschillende stellingen, casussen en ja/nee vragen voor te stellen. Bij elke thema werd een andere operationalisering gebruikt. De mening over het gevangeniswezen werd bevraagd door het voorleggen van verschillende stellingen met antwoordmogelijkheden op een schaal van helemaal niet akkoord tot helemaal akkoord (vijfpunten-likert schaal). Deze stellingen duiden aan hoe de respondenten staan tegenover het gevangeniswezen en de gevangenispopulatie in België. Daarenboven werden enkele meerkeuzevragen gesteld die peilen naar hun visie ten aanzien van dit onderwerp en hoe het beleid er volgens hen moet uitziet. Bovendien kon de publieke opinie gemeten worden door de puntenschalen. Bij bepaalde onderwerpen werd de respondent gevraagd om een score te geven op tien. Deze 'rating scales' zijn een zeer eenvoudige manier om de visie van de respondent te meten (Pauwels, 2015).

4.3. Kennis van het gevangeniswezen

Het eerste hoofdstuk van de enquête peilde naar de kennis van de respondenten aangaande het gevangeniswezen. Dit werd gemeten door de verhouding van de respondent met de vrijheidsbeneming als straf te bestuderen. *Stond de respondent al eens in contact met het gevangeniswezen?* Wanneer de respondent al eens op bezoek ging naar een gevangenis of daar mee in contact kwam tijdens zijn werk of studies, moest de respondent ja antwoorden (code: 1=Nee en 2=Ja). *Is de respondent geïnteresseerd in dit onderwerp?* Een respondent die uitermate geïnteresseerd aanduidde, weet hoogstwaarschijnlijk ook veel over het onderwerp. Een respondent die aangaf geen interesse te hebben, heeft waarschijnlijk geen grote kennis omtrent dit thema. De codering van deze vraag ging als volgt: 1=Geen interesse, 2=In mindere

mate, 3=Redelijk, 4=In hoge mate en 5=Uitermate geïnteresseerd. Tevens werd ook het *slachtofferschap* van de respondenten bevraagd. Personen die al eens slachtoffer waren van een crimineel feit met gevangenisstraf of elektronisch toezicht voor de dader als gevolg, zullen waarschijnlijk anders staan tegenover dit onderwerp dan mensen die nog nooit slachtoffer geweest zijn (code: 1=Nee en 2=Ja). Als laatste werd de respondent rechtstreeks gevraagd of hij/zij een brede kennis heeft over het gevangeniswezen (code: 1=Nee en 2=Ja). Dit zal hoogstwaarschijnlijk een invloed hebben op de manier waarop deze respondenten kijken naar het thema.

4.4. De functie van het gevangeniswezen

Aan de respondenten werd gevraagd om een *functie van de gevangenisstraf* te kiezen die voor hen prioritair is. De codering verliep als volgt: 1=Vergelding, 2=Re-integratie/resocialisatie, 3=Bescherming van de maatschappij/neutralisering, 4=Algemene afschrikking, 5=Specifieke afschrikking en 6=Herstel. Nadien werd gevraagd of het gevangeniswezen *voldoet aan hun verkozen functie* (code: 1=Absoluut niet, 2=In geringe mate, 3=In meerdere mate en 4=Volledig). Ook werd de respondent een *rangordevraag* gesteld. Hier moest de respondent de functies vergelding, re-integratie en veiligheid van de gemeenschap ordenen van meest naar minst belangrijk.

4.5. De punitiviteitskloof

Allereerst wordt gepeild naar hun geloof in de aanpak van recidive. In welke mate denken de respondenten dat *de strafmaat of het gevangeniswezen het risico op recidive kan beïnvloeden?* Aan de hand van enkele stellingen werd de respondent gevraagd te antwoorden op een 'agreement scale'. De code is als volgt: 1=helemaal niet akkoord, 2=Niet akkoord, 3=Ik weet het niet, 4=Akkoord en 5=Volledig akkoord. Vervolgens werd *de punitiviteitskloof* onderzocht. Deze kloof veronderstelt dat er een verschil is tussen de door de rechter opgelegde straf en de

gewenste straf van de burger (de Roos, 2007; Ruiters, Tolsma, Hoon, Elffers, & Laan, 2011). Er werd *een casus* geschetst waarin de respondenten moesten aanduiden wat zij vonden van de door de rechter opgelegde straf. De code was: 1=Veel te kort, 2=Te kort, 3=Correct, 4=Te lang en 5=Veel te lang. Bovendien moest de respondent aanduiden *hoeveel procent van de effectieve gevangenisstraf* een gedetineerde moet uitzitten vooraleer hij/zij kans maakt op voorwaardelijke invrijheidstelling.

4.6. Kennis transitie- en detentiehuisen

Beide concepten werden, aan de hand van een korte inleiding, uitgelegd aan de respondenten. Vervolgens werd er gepeild naar *hun mening en kennis omtrent deze thema's*, door het beantwoorden van een aantal stellingen volgens de 'agreement scale'. De codes waren: 1=zeker niet, 2=Nee, 3=Ik weet het niet, 4=Ja en 5=Zeker wel. Daarnaast werd hun kennis over het bestaan van deze concepten getest. Hadden de respondenten voor deze enquête al eens gehoord van deze thema's? De variabelen werden gecodeerd als 1=Nee en 2=Ja. Telkens werd op het einde gevraagd om een *score op tien* (rating scale) te geven aan de concepten. Dit is een zeer goede methode om de houdingen en attitudes van de respondenten te meten (Pauwels, 2015).

5. **Beperking van het onderzoek**

Dit onderzoek werd verwezenlijkt in het kader van een masterproef over een periode van vijf maanden. De tijd, ruimte en diepte is beperkt. De eerste en grootste beperking van het onderzoek is de kleine steekproef. Slechts 381 respondenten werden bevraagd in het kader van de Vlaamse bevolking. Het onderzoek moet bijgevolg zeer voorzichtig zijn met veralgemeende uitspraken. Assumpties van de Vlaamse populatie kunnen dus niet met zekerheid gestaafd of weerlegd worden door deze steekproef. Anderzijds is de verworven data zeer relevant en stelt het de onderzoeker in staat om de gemiddelde mening van 381 mensen in kaart te brengen. Men

mag het kind met het badwater niet weggooien. Uitspraken worden beperkt tot deze doelgroep, wat onomstotelijk ook zeer interessant kan zijn.

Een tweede beperking treft het feit dat er een opinie wordt onderzocht. Het blootleggen van houdingen en meningen is een ingewikkeld proces. In vergelijking met gebeurtenissen of feiten, kunnen meningen fluctueren en zijn ze niet tastbaar. Een respondent kan tijdens de vragenlijst van mening zijn dat het gevangeniswezen goed functioneert, terwijl hij de week nadien dit niet meer vindt (bv. door boodschap via de media) (van Dixhoorn, 2006).

Ten gevolge van een relatief lange vragenlijst (circa 15 minuten) kon de onderzoeker minder respondenten verzamelen. Er werd gekozen voor een enquête die informatierijk was en de respondent tot in de diepte kon bevragen. Dit resulteerde in minder respons en een aantal missing values. Het is tevens belangrijk om analyses uit te voeren op de missing values, dit kan bijvoorbeeld een specifieke groep zijn met een gedeelde mening maar dit kunnen evengoed respondenten zijn die toevalligerwijs uitvallen.

6. Onderzoeksvragen

De onderzoeksvragen worden nooit zomaar in het luchtledige neergeschreven. Als onderzoeker heb je volledige denkkaders en causale schema's meegekregen. Het is uitermate belangrijk om objectief te blijven doorheen het volledige onderzoek en standpunten of eigen opvattingen aan de kant te schuiven (Decorte & Zaitch, 2009). De literatuurstudie daarentegen kan wel meespelen tijdens het opstellen van de onderzoeksvragen. Deze studie kan duidelijk maken welke gegevens en waarden ten grondslag liggen aan de onderzoeksvraag die de onderzoeker opstelt en de wijze waarop die uitgerukt wordt. Bovendien maakt de literatuurstudie duidelijk dat de gestelde onderzoeksvraag nog niet eerder werd beantwoord. Het heeft weinig tot geen zin om onderzoek te doen naar een onderwerp die alreeds in die mate werd onderzocht. De literatuurstudie tracht de kans op overlap te minimaliseren. De wetenschap heeft de ambitie om

cumulatief te werken, dit wil zeggen dat het aangeraden wordt om bestaande kennis te gebruiken om zo nieuwe kennis te vergaren (Decorte & Zaitch, 2009).

De hoofdvraag van deze masterproef werd opgesteld om kennis te vergaren voor het bereiken van de doelstelling (Korzilius, 2000). De hoofdvraag van het onderzoek luidt als volgt:

“Wat is de mening van de burger over de rol van detentie? “.

De deelvragen werden opgesteld om het oplossen van de hoofdvraag mogelijk te maken (Laureys, 2008). Hieronder volgt een korte opsomming van de deelvragen die doorheen de resultaten als leidraad dienen om een de hoofdonderzoeksvraag te beantwoorden. Bij elke deelvraag hoort een hypothese. Deze worden later (cf. infra.) geëtaleerd bij de resultaten. Een samenvatting van de onderzoeksvragen en hypothesen staat in bijlagen ⁴.3.1

Deelvraag 1: *“Hoe staat de Vlaamse burger in het algemeen tegenover het gevangeniswezen in België?”*

Deelvraag 2: *“Welke functie/rol van de gevangenisstraf stelt de Vlaamse burger voorop?”*

Deelvraag 3: *“In welke mate is er sprake van een punitiviteitskloof tussen de rechter en de Vlaamse burger?”*

Deelvraag 4: *“Is er een maatschappelijk draagvlak voor alternatieven op het gevangeniswezen?”*

⁴ Zie bijlage 4: samenvatting deelvragen en hypothesen

7. Besluit

In dit hoofdstuk werd de methodologie van het empirisch onderzoek uiteengezet. Er werd stilgestaan bij de methode, de dataverzameling, het opstellen van de vragenlijst, de steekproef, het operationaliseren van abstracte begrippen en de onderzoeksvragen. Dit onderzoek is een kwantitatief onderzoek die via een online survey met een gestandaardiseerde vragenlijst, 381 respondenten uit de Vlaamse bevolking bevroegde. De vragenlijst werd door enkele kleine pilot studies geperfectioneerd. De steekproef kon aan de hand van het sneeuwbaaleffect, ver van het milieu van de onderzoeker plaatsvinden. Op elk moment van het onderzoek werd getracht een vertekend beeld te vermijden door selectie van bepaalde groepen met een overeenkomstige visie te voorkomen. De beperkingen van het onderzoek werden op professionele wijze bijgehouden tijdens het onderzoek en de onderzoeker durfde steeds een kritische blik te werpen op de resultaten. De onderzoeksvragen werden aan de hand van de literatuur opgesteld en werden gebruikt om op een overzichtelijke manier de resultaten te presenteren.

DEEL III: KWANTITATIEVE RESULTATEN

1. Inleiding

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het empirisch onderzoek geëxposeerd. Eerst zal dieper ingegaan worden op de populatie van de steekproef. Aan de hand van beschrijvende analyses zullen de achtergrondkenmerken van de respondenten worden voorgesteld. Daarna zullen bij elke deelvraag de voornaamste tabellen geraadpleegd worden. De chronologie van de resultaten is dus niet gelijklopend met de gestandaardiseerde vragenlijst. Elke deelvraag heeft zijn eigen hoofdstuk⁵. De corresponderende hypothesen zullen telkens gestaafd of verworpen worden met de verkregen analyses uit SPSS. Vervolgens zullen in een volgend hoofdstuk enkele bivariate correlaties worden uitgevoerd. Deze analyses zoeken associaties tussen variabelen die belangrijk zijn om algemene conclusies te vervaardigen. Daaropvolgend zullen enkele resultaten teruggekoppeld worden naar de resultaten uit buitenlands onderzoek. Dit hoofdstuk zal uiteindelijk afgesloten worden door een conclusie waarin de voornaamste resultaten op een rij worden gezet.

2. Univariante beschrijvende analyses

2.1. Populatie

De vragenlijst startte met een introductiebrief en een 'informed consent'. Na de informed consent werd de respondent gevraagd of ze deze informatie gelezen hadden en of ze het goedkeurden. Maar liefst 381 respondenten beslisten toen, met de correcte achtergrondinformatie, om deel te nemen aan het onderzoek. Alle respondenten waren toen op de hoogte

⁵ Zie bijlagen 4: samenvatting deelvragen en hypothesen

van het onderwerp, het kader van totstandkoming, de anonimiteit, vrijwilligheid en de duur van het onderzoek.

Tabel 1: VI_gelezen en goedgekeurd

Gelezen en goedgekeurd			
		Frequency	Percent
Valid	Ja	381	100,0

De steekproef telt 50,7% *vrouwen* (N=193) en 49,3% *mannen* (N=188). De populatie is bij deze bijna perfect verdeeld in twee gelijke groepen. Beide geslachten zijn even groot vertegenwoordigd doorheen het volledige onderzoek, wat een groot voordeel biedt tijdens de analyses en rapportages. De gemiddelde leeftijd van de mannen is 38,22 jaar en van de vrouwen 34,84.

De categorie *leeftijd* werd opgesplitst in drie subgroepen. De eerste subgroep *-25jaar* bestond uit 101 respondenten (26,5%), de tweede subgroep *25-40jaar* bestond uit 140 respondenten (36,75%) en de derde subgroep *+40jaar* insgelijks uit 140 respondenten (36,75%). De jongste subgroep werd dus het minst vertegenwoordigd. Het vooropgestelde doel van 100 respondenten per categorie werd bereikt.

Vervolgens werd aan de populatie gevraagd om hun *hoogst behaalde diploma* aan te duiden. Slechts 3 respondenten haalden aan 'geen diploma' te hebben en 10 respondenten zeiden dat ze enkel het diploma 'lager onderwijs' behaalden. 120 respondenten stopten hun schoolcarrière na het 'secundair onderwijs' (31,5%) en 133 respondenten behaalden een professionele of academische bachelor (34,9%). Nog een stap verder gingen 111 respondenten door het behalen van een 'masterdiploma' (29,1%) en 4 respondenten verworven een doctoraat/PhD (1,0%).

Tabel 2: Socio-demografische kenmerken

POPULATIE	AANTAL	PERCENTAGE
	N=381 (100%)	
<u>Geslacht</u>		
Vrouw	193	50,7%
Man	188	49,3
<u>Leeftijd</u>		
-25jaar	101	26,5%
25-40jaar	140	36,75%
+40jaar	140	36,75%
<u>Diploma</u>		
Geen	3	0,8%
Lager onderwijs	10	2,6%
Secundair onderwijs	120	31,5%
Professionele/academische bachelor	133	34,9%
Masterdiploma	111	29,1%
Doctoraat/PhD	4	1,0%

2.2. Verbondenheid tussen de populatie en het gevangeniswezen

Na het bevragen van de algemene gegevens, werd er gepeild naar de relatie tussen het gevangeniswezen en de respondent. Stond de respondent al eens in contact met het gevangeniswezen? Is de respondent geïnteresseerd in dit thema? Zijn er slachtoffers van criminele feiten met gevangenisstraf of elektronisch toezicht als gevolg voor de dader? Allemaal belangrijke gegevens die een invloed kunnen hebben op de verdere antwoorden. Het is dan ook van groot belang deze variabelen goed in beeld te brengen bij de start van het onderzoek. 33,3% procent van de respondenten vertelden dat ze al eens in *contact* stonden met het gevangeniswezen. Dit kan door werk, bezoek, rondleiding, studie, grote interesse etc. Daarentegen gaf 64,8% aan nog *niet in contact* te hebben gestaan met het gevangeniswezen. Uit de volledige steekproef waren 17 respondenten (4,5%) al eens *slachtoffer* geweest van een crimineel feit met gevangenisstraf of elektronisch toezicht als gevolg voor de dader. 25,2% gaf aan *geen tot weinig interesse* te hebben over het gevangeniswezen en de gevangenisstraf. De respondent die *redelijk geïnteresseerd* was in dit thema was aanwezig met 49,9%. In *hoge mate*

tot uitermate geïnteresseerd werd door maar liefst 27% respondenten gemarkeerd. Als laatste gaf 78% aan *geen brede kennis* te hebben over het gevangenis en niet te weten hoe het er dagelijks aan toe gaat. 20,2% gaf aan dit wel te weten en daarenboven ook te beschikken over een *brede kennis* aangaande dit thema.

Tabel 3: Verbondenheid

VERBONDENHEID	AANTAL	PERCENTAGE
N=381		
<u>Contact gevangeniswezen</u>		
Nee	247	64,8%
Ja	127	33,3%
Missing: 7 (1,8%)		
<u>Slachtoffer</u>		
Nee	357	93,7%
Ja	17	4,5%
Missing: 7 (1,8%)		
<u>Interesse</u>		
Geen interesse	14	3,7%
In mindere mate	82	21,5%
Redelijk	175	45,9%
In hoge mate	85	22,3%
Uitermate Geïnteresseerd	18	4,7%
Missing: 7 (1,8%)		
<u>Brede kennis</u>		
Nee	297	78%
Ja	77	20,2%
Missing: 7 (1,8%)		

2.3. Standpunt

2.3.1. *Analyseren onderzoeksvraag*

Onderzoeksvraag:

“Hoe staat de Vlaamse burger in het algemeen tegenover het gevangeniswezen in België?”

Hypothese:

“De burger staat in het algemeen negatief tegenover het gevangeniswezen in België.”

Doorheen de volledige vragenlijst werd sporadisch gevraagd naar het standpunt van de burger over het gevangeniswezen. Specifieke vragen die peilen naar hun denkbeeld over dit thema zijn bijvoorbeeld ‘op een schaal van 0 tot 10 hoe goed vindt u het gevangeniswezen in België?’ of ‘de gevangenisstraf brengt veel schade aan bij de gedetineerden?’ of een rechtstreekse vraag ‘Hoe staat u, in het algemeen, tegenover de werking van het gevangeniswezen?’ etc. Deze vragen brengen duidelijkheid over de respondent zijn standpunt ten aanzien van de werking van het gevangeniswezen in België.

Wanneer in het algemeen de respondent zijn *standpunt* werd gevraagd over de werking van het gevangeniswezen in België, antwoordde 42,5 % negatief en 52,2% positief. Bij de vraag of volgens de respondent de gevangenisstraf, zoals die in België wordt uitgevoerd, het *ultieme systeem* is om wetsovertreders te straffen, reageerde 63,8% nee en slechts 26% ja. De bovenstaande gegevens zijn opmerkelijk. Bovendien werd aan de respondent gevraagd om een functie van het gevangeniswezen als prioritair te kiezen⁶ en vervolgens te beoordelen of het gevangeniswezen aan die functie voldoet. Ook hier is een grote prevalentie van negatieve antwoorden. Zo antwoordde 66,1% *absoluut niet* tot *in geringe mate* (respectievelijk 13,1% en 53%), en slechts 28,1% antwoordde *in meerdere mate* tot *volledig* (respectievelijk 26% en 2,1%).

⁶ Zie 2.4. Functie

Tabel 4: Standpunt

STANDPUNT	AANTAL	PERCENTAGE
	N=381 (100%)	
<u>Standpunt</u>		
Negatief	162	42,5%
Positief	199	52,2%
Missing: 20 (5,2%)		
<u>Het ultieme systeem</u>		
Nee	243	63,8%
Ja	99	26,0%
Missing: 39 (10,2%)		
<u>Functie vervullen</u>		
Absoluut niet	50	13,1%
In geringe mate	202	53,0%
In meerdere mate	99	26,0%
Volledig	8	2,1%
Missing: 22 (5,8%)		

Hieronder volgen twee stellingen die de respondenten moesten beantwoorden volgens een vijfpuntenschaal. De schaal gaat van *helemaal niet akkoord* tot *volledig akkoord*. Een specifieke stelling was degene die polste naar het geloof in ‘*the pains of imprisonment*’. De prevalentie respondenten die *akkoord* of *volledig akkoord* aanduiden was 38,8 % (respectievelijk 33,6% en 5,2%). Een grote groep respondenten (32,5%) wist niet hoe ze deze vraag moesten beantwoorden en 20,5% ging *niet akkoord* tot *helemaal niet akkoord* met deze stelling (respectievelijk 19,7% en 0,8%).

Tabel 5: Stelling: De gevangenisstraf brengt veel schade aan bij de gedetineerde (the pains of imprisonment).

PAINS OF IMPRINSONMENT	AANTAL	PERCENTAGE
	N=381 (100%)	
Helemaal niet akkoord	3	0,8%
Niet akkoord	75	19,7%
Ik weet het niet	124	32,5%
Akkoord	128	33,6%
Volledig akkoord	20	5,2%

De tweede stelling polste niet algemeen naar ‘the pains of imprisonment’ maar specifiek naar de kans op recidive. Zorgt het gevangeniswezen in België voor een hoog recidive cijfer? Verbazingwekkend werd deze vraag door 34,7% beantwoord met *akkoord* (31%) of *volledig*

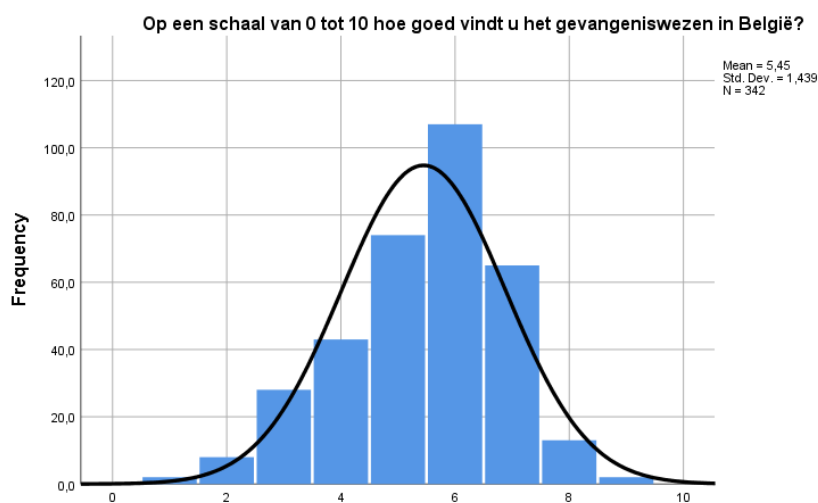
akkoord (3,7%). Bijna de helft (48,8%) weet *geen antwoord* en slechts 6,3% zegt *niet akkoord* te gaan met deze stelling.

Tabel 6: Stelling: het gevangeniswezen in België zorgt voor een hoog recidive cijfer (veel herval)

GEVANGENISWEZEN~RECIDIVE	AANTAL N=381 (100%)	PERCENTAGE
Helemaal niet akkoord	0	0%
Niet akkoord	24	6,3%
Ik weet het niet	186	48,8%
Akkoord	118	31,0%
Volledig akkoord	14	3,7%

Als laatste werden de respondenten gevraagd om het gevangeniswezen in België een punt op tien te geven. Deze ‘rating scale’ is een uitstekende manier om het algemene standpunt van de burger ten aanzien van het gevangeniswezen in kaart te brengen. De respondent gaf het gevangeniswezen een gemiddelde van 5,45 op 10. Deze score is aan de lage kant en getuigt van een afwijzende houding tegenover het gevangeniswezen.

Figuur 1: Rating scale gevangeniswezen in België

2.3.2. Oplossing

De onderzoeksvraag ‘Hoe staat de Vlaamse burger in het algemeen tegenover het gevangeniswezen in België?’ kan door deze analyses voorzichtig beantwoord worden. Zoals we zien zijn de resultaten steeds redelijk gemiddeld tot negatief. Uit de steekproef zegt 42,5% dat ze *negatief* tegenover het gevangeniswezen staan en 63,8% zegt dat het gevangeniswezen

zoals vandaag *niet het ultiem systeem* is voor opsluiting. Maar liefst 66,1% vertelde dat het gevangeniswezen *niet aan de functie voldoet* waar hij zou moeten aan voldoen volgens de respondent. Naast de 48,8 % die zei ‘ik weet het niet’ duidde een merkwaardige 34,7% aan dat het gevangeniswezen voor een hoog recidive cijfer zorgde. Ook duidde 38,8% dat de gevangenisstraf *veel schade* aanbrengt bij de gedetineerde (en 32,5% ‘ik weet het niet’). De assumptie dat de gemiddelde respondent in het algemeen negatief staat tegenover het gevangeniswezen kan dus hier voor waar aangenomen worden.

2.4. Functie

2.4.1. *Analyseren onderzoeksvraag*

Onderzoeksvraag:

“Welke functie/rol van de gevangenisstraf stelt de Vlaamse burger voorop?”

Hypothese:

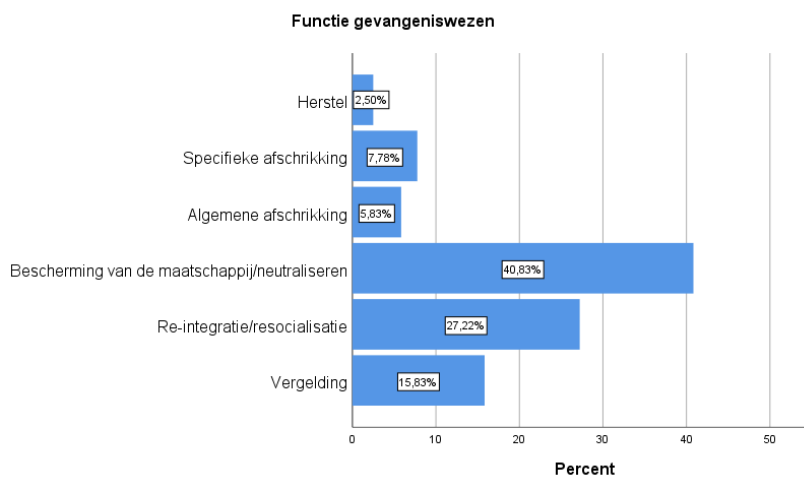
“De burger stelt vergelding voorop als belangrijkste functie van de gevangenisstraf”

De respondent werd gevraagd aan te duiden welk functie/rol van het gevangeniswezen, volgens hem, prioritair is. De geënquêteerde had keuze uit zes functies. Elke functie werd duidelijk uitgelegd zodanig dat de persoon deze vraag correct kon invullen. De meest verkozen functie was ‘*bescherming van de maatschappij/neutraliseren*’ met 147 stemmen (40,8%). De functie ‘*re-integratie*’ werd 98 keer geopteerd (27,2%), gevolgd door de functie ‘*vergelding*’ met 57 respondenten (15,8%).

Tabel 7: Functie/rol van het gevangeniswezen (valid percent)

FUNCTIE	AANTAL	VALID PERCENTAGE
	N=360 ⁷ (100%)	
Vergelding	57	15,8%
Re-integratie	98	27,2%
Bescherming van de maatschappij/neutraliseren	147	40,8%
Algemene afschrikking	21	5,8%
Specifieke afschrikking	28	7,8%
Herstel	9	2,5%

Figuur 2: Functie gevangeniswezen (prioritair)

Als volgt werden de respondenten drie functies voorgeschoteld. Deze functies moesten geordend worden van meest belangrijke functie tot minst belangrijke functie. Deze rangordevraag levert belangrijke informatie op omdat de respondent bij elke functie moet afwegen wat hij nu doorslaggevend belangrijker vindt dan de andere functie. Als eerste merken we op dat ook hier ‘*veiligheid van de gemeenschap*’ de primaire functie van het gevangeniswezen is. Volgens 171 respondenten (Valid Percent: 48,9%) moet deze functie op de eerste plaats komen. Terwijl 30,9% *re-integratie* op de eerste plaats zet en 20,3% *vergelding*. Op de laatste plaats kozen zeer weinig respondenten voor ‘*veiligheid van de gemeenschap*’, dit

⁷ Missing:21 (5,5%). Deze tabel analyseerde enkel de ingevulde antwoorden (geldig procent). De missing values werden buiten schot gelaten.

getuigd van een eensgezindheid onder de respondenten. Meer dan de helft van de respondenten (52,5%) gaven de laatste plaats aan de functie ‘*vergelding*’. De meest variërende functie was ‘*re-integratie*’. Dit toont aan dat hier geen goede overeenstemming is tussen de respondenten. 30,9% van de respondenten plaatsten re-integratie als top prioriteit, terwijl bijna exact evenveel procent (30,7%) van de ondervraagden re-integratie op de 2de plaats plaatsten. Voor 38,6% was re-integratie de minst belangrijke functie.

Tabel 8: Rangorde functies van het gevangeniswezen (valid percent)

RANGORDE FUNCTIES	VERGELDING	RE-INTEGRATIE	VEILIGHEID VAN DE GEMEENSCHAP
1 ^{ste} plaats	20,3%	30,9%	48,9%
2 ^{de} plaats	27,0%	30,7%	42,2%
3 ^{de} plaats	52,5%	38,6%	9,0%

In tabel 9 zien we enkele stellingen die in verband staan met de visie van de burger over de functie van het gevangeniswezen. Van alle respondenten gaan 72,6% *akkoord* met de stelling dat gedetineerden goede zorgen verdienen tijdens detentie, terwijl 14,5% daar *niet mee akkoord* gaat. Tevens gaat maar liefst 96,3% van de respondenten *akkoord* met de stelling dat de fouten die een gedetineerde maakte, niet meer opnieuw gebeuren (vermijden herhal). 55,4% antwoordde dat ze *akkoord* gaan met de stelling ‘ik ben een voorstander van een strenge en harde aanpak, dit zal de gedetineerde uit hun fouten doen leren’. Gelijkerwijs gaat ook 52,2% *akkoord* dat de meeste gedetineerden door hulp en hard werk terug kunnen verder gaan in een leven zonder criminaliteit. Daarentegen geeft bijna één op drie (29,7%) aan dat ze het *niet weten*, wat getuigt van enige twijfel over de kansen op re-integratie. Een *televisie op cel* en *beperkte toegang tot internet* werd toegelaten volgens 56,5% en respectievelijk 44,9% van onze respondenten. Een buitengewone bevinding is het feit dat 45,7% *het eens is* met de stelling ‘*de doodstraf* moet kunnen voor bepaalde zeer zware misdaden’. Bijna één op twee gaat hier dus *akkoord* met de doodstraf.

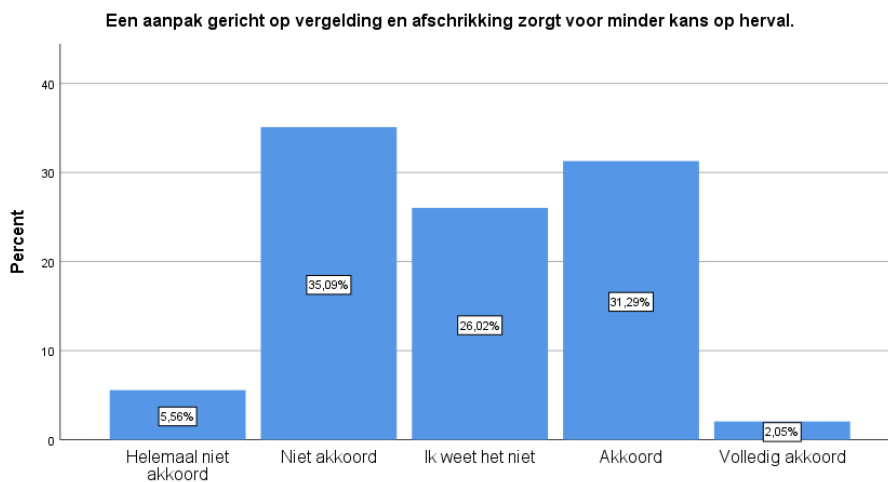
Tabel 9: Stellingen in verband met functie gevangeniswezen (valid percent)

STELLINGEN	HELEMAAL NIET AKKOORD	NIET AKKOORD	IK WEET HET NIET	AKKOORD	VOLLEDIG AKKOORD
De gevangenisstraf zorgt voor het verbeteren van de gestrafte (goede re-integratie)	5,1%	40,0%	31,1%	22,3%	1,4%
De gevangenisstraf is te luxueus in België	4,6%	23,7%	28,0%	31,4%	12,3%
Gedetineerden verdienen goede zorgen tijdens detentie	1,4%	13,1%	12,9%	64,6%	8,0%
Tijdens de gevangenisstraf moet steeds aandacht worden besteed aan de terugkeer van de gedetineerde naar de maatschappij	2,0%	6,3%	5,1%	51,1%	35,4%
De gevangenisstraf moet er voor zorgen dat fouten die een gedetineerde maakte, niet opnieuw gebeuren	0,9%	1,1%	1,7%	40,0%	56,3%
Ik ben een voorstander van een strenge en harde aanpak, dit zal de gedetineerde uit hun fouten doen leren	3,4%	21,4%	19,7%	39,4%	16,0%
De meeste gedetineerden kunnen door hulp en hard werk terug verder gaan in een leven zonder criminaliteit	0,9%	17,1%	29,7%	47,1%	5,1%
Een televisie op cel moet kunnen	6,3%	26,6%	10,6%	49,1%	7,4%
Toegang tot internet (beperkt) moet mogelijk zijn	16,6%	28,6%	10,0%	42,0%	2,9%
Gedetineerden moeten het grootste gedeelte van de dag opgesloten zijn op cel	11,1%	57,4%	9,7%	18,9%	2,9%
De doodstraf moet kunnen voor bepaalde zeer zware misdaden	23,7%	19,1%	11,4%	28,0%	17,7%

Aansluitend op het voorafgaande, kreeg de respondent nu opnieuw enkele stellingen voorgeschoteld die bestudeerden in welke mate de ondervraagde denkt dat de strafmaat en de manier waarop, *invloed geeft op recidive*. Twee merkwaardige ondervindingen werden eruit geselecteerd en worden hieronder in grafiek 3 en 4 voorgesteld. In de eerste grafiek worden de antwoorden op de stelling ‘Een aanpak gericht op vergelding en afschrikking zorgt voor minder

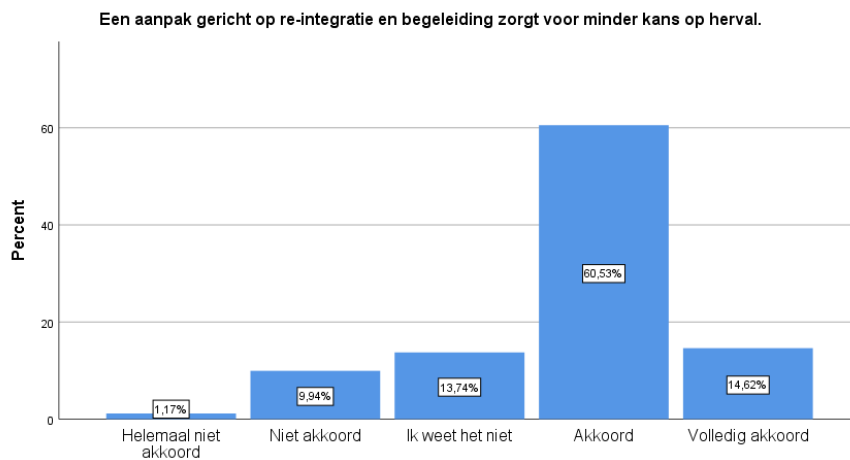
kans op herval grafisch voorgesteld. Het wordt meteen duidelijk dat de spreiding tussen de antwoorden groot is. Zowel *niet akkoord* als *akkoord* zijn aanzienlijk veel beantwoord. Duidelijke uitspraken kunnen hier niet gesteld worden.

Figuur 3: Invloed vergelding op recidive

Anderzijds kunnen er wel duidelijke uitspraken gedaan worden over grafiek 4. Deze variabele meet of de respondent *geloof in een daling van herval als men de nadruk legt op re-integratie en begeleiding* (tegenovergesteld aan het vorige nl. vergelding en afschrikking). In het totaal gaat 75,2% van de respondenten *akkoord* met deze stelling en slechts 11,1% *niet akkoord*. Dit toont duidelijk aan dat de respondenten geloven in een aanpak gebaseerd op re-integratie. Volgens hen daalt de kans op recidive wanneer er ingezet wordt op een aanpak gericht op re-integratie en begeleiding.

Figuur 4: Invloed re-integratie op recidive

Om dit onderdeel af te sluiten werden de respondenten gevraagd welke type cel zij voorop stellen als beste vorm van opsluiting en waarom zij dat verkiezen. De mono-cel en de duo-cel behaalden de hoogste percentages met respectievelijk 36,2% en 32,0%.

Tabel 10: Voorkeur type cel

TYPE CEL	AANTAL	PERCENTAGE
	N=381 (100%)	
Mono-cel	138	36,2%
Duo-cel	122	32,0%
Trio-cel	19	5,0%
Quatro-cel	23	6,0%
Gemeenschappelijke zaal	40	10,5%
Missing: 39 (10,2%)		

In de onderstaande tabel zien we twee argumenten die eruit springen nl. *leren samenleven met een ander* en *sociaal contact stimuleren*. Beide argumenten vallen onder de functie re-integratie omdat het de gedetineerde vaardigheden aanleert voor later.

Tabel 11: Argument type cel

ARGUMENT TYPE CEL	AANTAL	PERCENTAGE ⁸
-Afzondering/isolatie	62	18,1%
-Sociaal contact stimuleren	112	32,7%
-Contact met andere wetsovertreders vermijden	79	23,1%
-Overbevolking aanpakken	49	14,3%
-Privacy	74	21,6%
-Leren samenleven met een ander	156	45,6%
-Tijdverdrijf	90	26,3%
-Bezinning	84	24,6%
-Minder luxueus	68	19,9%

2.4.2. Oplossing

Het zoeken naar een antwoord op deze onderzoeksvraag bracht enkele zeer waardevolle analyses met zich mee. Als eerste het gegeven dat *de bescherming van de maatschappij*, de functie is die het meest werd gekozen als prioritair (40,8%), gevolgd door *re-integratie* (27,2%). Slechts 15,8% koos *vergelding* als meest belangrijke functie. De rangordevraag bracht aanvullende en bevestigende informatie. Als eerste in de rang werd *veiligheid van de gemeenschap gekozen*. *Vergelding* was de winnende functie in rang drie. Bijzonder waren de resultaten van de functie *re-integratie*. Deze functie werd verdeeld over de drie rangen wat wil zeggen dat de meningen verspreid liggen. 30,9% plaatste re-integratie in rang één, 30,7% in rang twee en 38,6% in rang 3.

De analyses roepen weleens tegenstrijdige resultaten op. Slechts 27,2% koos re-integratie als prioriteit, maar wel 96,3% ging *akkoord* tot *volledig akkoord* met de stelling: ‘de gevangenisstraf moet er voor zorgen dat fouten die een gedetineerde maakten, niet opnieuw gebeuren’. Daarenboven ging ook 86,5% *akkoord* met de stelling ‘tijdens de gevangenisstraf

⁸ De respondenten konden meerdere antwoordmogelijkheden aanduiden. De optelsom van de percentages is dus niet gelijk aan 100%.

moet steeds aandacht worden besteed aan de terugkeer van de gedetineerde naar de maatschappij'. En op de stelling 'de gevangenis is te luxueus in België' duidde dan weer bijna één op twee een bevestigend antwoord aan.

De conclusie is glashelder, de hypothese die aannam dat vergelding de belangrijkste functie ging zijn, is onjuist. De tabellen 7 en 8 tonen dat duidelijk aan. Maar welke functie van de gevangenisstraf stelt de Vlaming dan wel als prioritair? 40,8% van de populatie uit deze steekproef kiest de *bescherming van de maatschappij* en dus het neutraliseren van de dader, als prioriteit. Vermeldenswaard is de functie re-integratie, die doorheen de vragenlijst steeds onrechtstreeks toch naar boven komt. Een voorbeeld is de 75,15% die akkoord gaat met de stelling 'een aanpak gericht op re-integratie en begeleiding zorgt voor minder kans op herval'. Dit wil niet zeggen dat de respondent daarom re-integratie als belangrijkste functie verkiest, maar het duidt op een bewustzijn van de kans dat re-integratie recidive kan doen dalen.

2.5. Punitiviteitskloof

2.5.1. *Analyseren onderzoeksvraag*

Onderzoeksvraag:

'In welke mate is er sprake van een punitiviteitskloof tussen de rechter en de Vlaming?'

Hypothese:

'De Vlaamse burger vindt doorgaans de opgelegde straffen te kort en niet in verhouding met de gepleegde feiten, wat leidt tot een punitiviteitskloof.'

De respondent krijgt een fictieve casus voorgelegd waarin een persoon een gewapende overval (zonder slachtoffers) pleegt op een restaurant. Hij vlucht met een buit van 8.000 euro maar wordt later gearresteerd omdat hij herkend wordt op de camerabeelden. De persoon in kwestie krijgt een gevangenisstraf van 7jaar. De respondenten krijgen nu twee vragen en moeten aan de hand van een 'agreement scale' antwoorden wat ze van de straf vinden. De gemiddelde respondent vindt de opgelegde straf *correct* (62,3%) en één op vier vindt de straf *te lang*

(25,7%). Slechts 7,9% vindt de opgelegde straf *te kort*. Wanneer wordt meegedeeld dat de dader na drie jaar vrijkomt onder voorwaarden, veranderen de resultaten sterk. Plots vindt 46,2% deze straf *te kort* en 16,4% vindt dit zelfs *veel te kort*. In het totaal is 62,6% niet tevreden over de termijn van de straf omdat hij te kort is. Eén op drie vindt de termijn van drie jaar *correct* (33,9%).

Tabel 12: Punitiviteitskloof (casus) (valid percent)

	VEEL TE KORT	TE KORT	CORRECT	TE LANG	VEEL TE LANG
Persoon X krijgt een gevangenisstraf van 7jaar opgelegd door de rechter	2,6%	7,9%	62,3%	25,7%	1,5%
Na 3jaar gevangenisstraf komt persoon X voorwaardelijke vrij.	16,4%	46,2%	33,9%	2,9%	0,6%

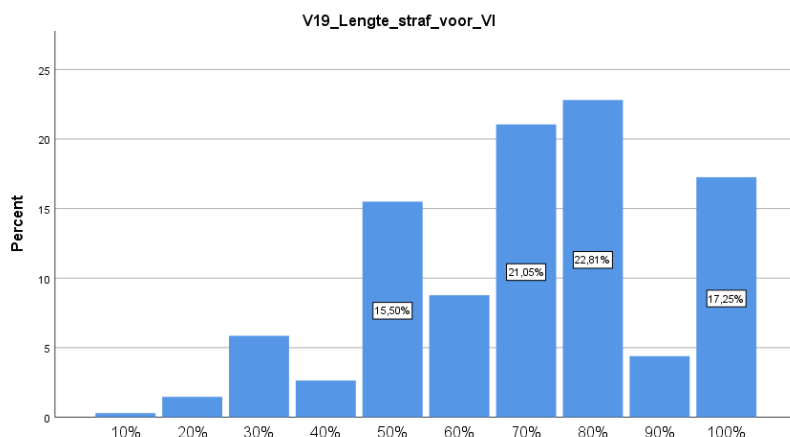
Vervolgens werden doorheen het onderzoek losse vragen gesteld die peilen naar het bestaan van de punitiviteitskloof. In het onderdeel met de stellingen, werden drie vragen gesteld waar de respondent aan de hand van een 'agreement scale' kon op antwoorden. De stelling: 'de gevangenisstraf is vaak te kort en niet in verhouding met hun daden' ging 70,9% van de respondenten mee *akkoord*. 45,7% gaat *niet akkoord* met het systeem van de vervroegde vrijlating, terwijl 43,1% dat wel doet. Als laatste vindt 84% dat gedetineerden die eerder voorwaardelijk vrij waren en deze voorwaarden schonden, bij hun heropsluiting niet nogmaals verdienen om voorwaardelijk vrij te komen.

Tabel 13: Punitiviteitskloof (stellingen) (valid percent)

STELLINGEN	HELEMAAL NIET AKKOORD	NIET AKKOORD	IK WEET HET NIET	AKKOORD	VOLLEDIG AKKOORD
De gevangenisstraf is vaak te kort en niet in verhouding met hun daden.	0,9%	14,3%	14,0%	50,3%	20,6%
Ik ga akkoord met het systeem van de vervroegde vrijlating. Gedetineerden die zich bewijzen en goed gedrag vertonen, verdienen vervroegd vrijgelaten te worden.	10,6%	35,1%	11,1%	39,7%	3,4%
Gedetineerden die eerder voorwaardelijk vrij waren en deze voorwaarden schonden, verdienen bij hun heropsluiting niet nogmaals voorwaardelijk vrij te komen.	1,4%	7,7%	6,9%	42,6%	41,4%

In de onderstaande grafiek wordt aan de hand van een staafdiagram voorgesteld *hoeveel procent* van de straf, volgens de mening van de respondent, een gedetineerden moet uitzitten vooraleer hij kans mag maken op voorwaardelijke invrijheidstelling. Volgens 78 respondenten (22,81%) mag een gedetineerde pas vrijkomen na 80% van zijn straf te hebben uitgezeten. 72 respondenten (21,05%) zeggen dat na 70% de gedetineerde onder voorwaarden mag beschikken. Verassend zijn de 59 respondenten die beweren dat een gedetineerde pas kans mag maken op voorwaardelijke invrijheidstelling na 100% van zijn straf. De gedetineerde moet, volgens die respondenten, zijn volledig straf uitzitten. Gemiddeld moet een gedetineerde 70,2% van zijn straf uitzitten vooraleer hij vervroegd mag vrijgelaten worden.

Figuur 5: Mening respondent: hoeveel procent uitzitten vooraleer kans op VI

2.5.2. Oplossing

De casus toont hier in dit onderzoek aan dat 62,3% van de respondenten de door de rechter opgelegde straf, *correct* vindt. Echter wanneer het systeem van de voorwaardelijke invrijheidstelling de straf inkort, dan verandert de consensus. Plots is 62,6% *niet tevreden* meer over de straftermijn omdat hij te kort of zelfs veel te kort is (respectievelijk 46,2% en 16,4%). De hypothese ‘De Vlaamse burger vindt doorgaans de opgelegde straffen te kort en niet in verhouding met de gepleegde feiten, wat leidt tot een punitiviteitskloof’ wordt hier gesteund door 70,9% van de respondenten.

De verkregen informatie uit de casus is niet voldoende om uitspraken te doen over het bestaan van een punitiviteitskloof. Er werd slechts één casus aangeboden, waarin de respondent weinig tot geen kennis had over de bestaande achtergrondfactoren. Deze casus toont op het eerste gezicht aan dat er geen punitiviteitskloof bestaat. Integendeel, 25,7 procent vindt de straf te streng. Het is hier wel belangrijk om voorzichtig te zijn met uitspraken want aan de hand van een zwakke casus, is het de onderzoeker niet toegelaten om grote conclusies te trekken. Wel kregen we interessante informatie over de mening van de burger ten aanzien van voorwaardelijke invrijheidstelling. Als eerste de 84% dat een gedetineerde *geen tweede kans* geeft op vlak VI (voorwaardelijke invrijheidstelling), is frappant. Eenmaal de gedetineerde de

voorwaarden heeft geschonden, verdient hij niet nogmaals onder voorwaarden vrij te komen.

Bovendien zegt 45,6% vlakaf *niet akkoord* te gaan met het systeem van de vervroegde vrijlating. Als laatste de 17,3% die duidelijk antwoord dat een gedetineerde pas na 100% van zijn straf mag vrijkomen, en 22,8% zegt achter 80% van de straf.

2.6. Draagvlak alternatieven

2.6.1. *Analyseren onderzoeksvraag*

Onderzoeksvraag;

“Is er een maatschappelijk draagvlak voor alternatieven op het gevangeniswezen?”

Hypothese:

“Er is geen maatschappelijk draagvlak voor alternatieven op het gevangeniswezen.”

Zoals bewezen in bovenstaande tabellen en grafieken, is de gemiddelde respondent niet vol lof over ons gevangeniswezen. Zo geeft tabel 4 aan dat 63,8% antwoordde dat de gevangenisstraf, zoals in België wordt uitgevoerd, niet het ultieme systeem is om wetsovertreders te straffen. Bovendien haalde 66,1% aan dat het gevangeniswezen niet voldoet aan de functie die volgens hen de belangrijkste is⁹. Uit een rechtstreekse vraag bleek dat 42,5% op de vraag ‘hoe staat u tegenover het gevangeniswezen’ negatief antwoordde¹⁰. Finaal kreeg het gevangeniswezen een pover gemiddelde van 5,45 op 10, wat duidelijk aantoont dat de gemiddelde respondent niet tevreden is over de algemene werking¹¹.

2.6.1.1. *Overbevolking*

Om de visie van de burger te meten aangaande alternatieven werd eerst gevraagd hoe zij de overbevolking in de gevangenissen zouden bestrijden. De meest verkozen functie (42,5%) was ‘meer gebruik maken van alternatieve straffen’. 37,8% koos voor het bijbouwen van extra

⁹ Zie tabel 4: standpunt

¹⁰ Zie tabel 4: standpunt

¹¹ Zie grafiek 1: score gevangeniswezen

gevangenissen. 41 respondenten formuleerden een andere optie nl. twaalf respondenten vinden het belangrijk om gedetineerden van andere origine op te sluiten in het land van afkomst, terwijl twaalf andere respondenten de nadruk leggen op goede begeleiding of het bouwen van resocialisatiehuizen en hervormen van het bestaande systeem. Vijf respondenten zouden het oplossen door het systeem meer afschrikwekkend te maken door de strafmaat te verhogen of de omstandigheden te verzwaren.

Tabel 14: Hoe wordt de overbevolking in de gevangenissen het best bestreden?

OVERBEVOLKING BESTRIJDEN	AANTAL	PERCENTAGE
	N=381 (100%)	
<u>Oplossing:</u> Bijbouwen van extra gevangenissen	144	37,8%
Meer gebruik maken van alternatieve straffen	162	42,5%
De strafmaat verminderen	3	0,8%
Andere	41	10,8%
Missing: 31 (8,1%)		

2.6.1.2. De transitiehuizen

Naast de standaard alternatieven op de gevangenisstraf zoals elektronische toezicht en de werkstraf, werd ook de het nieuwe concept van de transitiehuizen bevraagd. Het eerste transitiehuis zal openen in Mechelen (eind 2019). Wat vindt de burger van dit concept? Is er een maatschappelijk draagvlak voor de komst van dit systeem? In dit hoofdstuk werd gestart met een korte inleiding en verduidelijking van het concept ‘de transitiehuizen’. Daarna werd gepolst naar de mening van de respondent aangaande de transitiehuizen. Meer of 3/4de van de respondenten is *voorstander* van dit systeem (77%) en 63,1 % is er van overtuigd dat de transitiehuizen voor *minder recidive* zullen zorgen. Vervolgens werd het Not In My Backyard effect onderzocht. Overeenkomstig met de literatuur zou een groot deel van de respondenten om welke redenen dan ook, het systeem niet in hun buurt willen. Dit werd bestudeerd door de volgende vraag te stellen: ‘zou u een transitiehuis in uw buurt willen?’. 39,9% beantwoordde

deze vraag *negatief* (Zeker niet=13,9% en Nee=26%) terwijl 35% dit *wel* zou willen (Wel=31,7% en Zeker wel=3,3%). Er bestaat dus wel degelijk een NIMBY-effect, maar dit moet toch met een zekere nuance benaderd worden. Iets meer dan de helft wil *geen* transitiehuis in hun buurt, terwijl de andere helft hier niets op tegen heeft. Wanneer de extreme antwoorden worden bestudeerd is er wel degelijk een groot verschil tussen beiden. 47 respondenten geven aan dat ze *zeker geen* transitiehuis in hun buurt willen en slechts 11 respondenten willen dit *zeker wel*. 85 respondenten laten zich onverschillig over deze kwestie (25,1%).

De laatste stelling peilt naar de openheid van de respondent betreffende nieuwe projecten zoals de transitiehuizen. Zijn de respondenten voorstander van vernieuwing in het thema van detentie? Van de volledig steekproef was wel degelijk 68,9 % *voorstander van nieuwe projecten als alternatief op het gevangeniswezen* (respectievelijk ja=48,5% en zeker wel=20,4%). 24% had liever geen verandering en was dus *geen voorstander* van nieuwe projecten als alternatief op het gevangeniswezen.

Tabel 15: Mening omtrent de transitiehuizen (valid percent)

STELLING	ZEKER NIET	NEE	IK WEET HET NIET	JA	ZEKER WEL
Bent u voorstander van dit systeem?	1,5%	8,0%	13,6%	53,0%	24,0%
Denkt u dat een transitiehuis voor minder recidive (herval) zal zorgen?	0,6%	14,2%	22,2%	53,6%	9,5%
Zou u een transitiehuis in uw buurt willen?	13,9%	26,0%	25,1%	31,7%	3,3%
Bent u voorstander van nieuwe projecten als alternatief op het gevangeniswezen?	10,1%	13,9%	7,1%	48,5%	20,4%

In wat volgt zijn we benieuwd naar de kennis van de Vlaming over de transitiehuizen. Omwille van de recente bekendmaking omtrent de verwezenlijking van een transitiehuis en de toch wel hoge graad van actualiteit, wordt er verondersteld dat de burger weet heeft van het concept. Hieronder in de tabel zien we de resultaten.

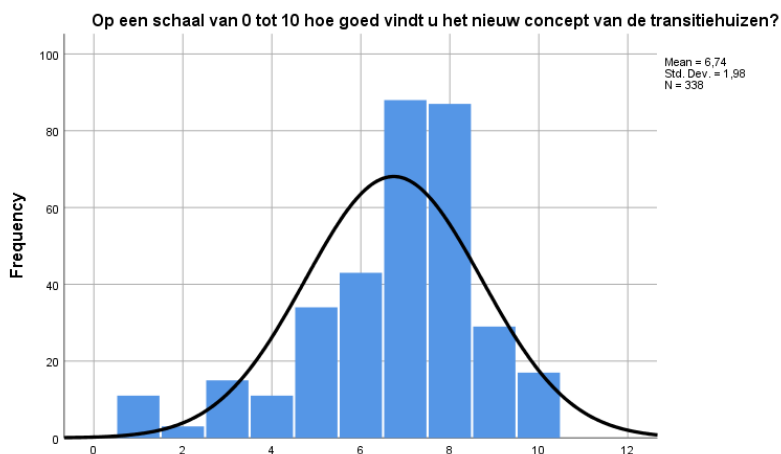
Tabel 16: Voorkennis transitiehuizen

KENNIS TRANSITIEHUIZEN	AANTAL	PERCENTAGE
	N=381 (100%)	
Nee	191	50,1%
Ja	147	38,6%
Missing: 43 (11,3%)		

De helft van de populatie had *nog nooit eerder gehoord* van de transitiehuizen (50,1%). Voor 191 respondenten was dit concept dus volledig nieuw, terwijl 147 personen hier wel al eens over gehoord hadden (38,6%).

Onderstaande grafiek geeft aan in welke mate de respondent het systeem van de transitiehuizen *goed vindt*. In vergelijking met het gevangeniswezen die een score van 5,45 op tien kreeg, kreeg het concept van het transitiehuis een 6,74 op tien. De meest verkozen score is met 88 stemmen de score zeven op tien, gevolgd door 87 stemmen voor een acht op tien.

Figuur 6: Score transitiehuizen

2.6.1.3. Detentiehuizen

In dit onderdeel wordt gepeild naar de mening van de burger aangaande detentiehuizen, een alternatief op het gevangeniswezen van vandaag. Hier werden enkele stellingen gekenschetst,

waarbij de respondent zijn plaats op de agreement scale moest aanduiden. Als eerste werd gevraagd in welke mate men *voorstander* is van dit systeem. 42,5% is een aanhanger van dit systeem, terwijl 36,2% dit niet is. 21,3% kan zich niet uitspreken over deze kwestie (antwoordmogelijkheid: ik weet het niet). Een volgende stelling peilt naar het *realisme* van dit systeem. 150 respondenten (44,9%) denkt dat dit systeem mogelijk is in de toekomst, 88 respondenten (26,4%) vindt het eerder een niet haalbaar systeem en 96 respondenten (28,7%) weten het niet. De derde stelling zegt dat er moet worden *beslist op basis van de gepleegde feiten* of een gedetineerde kan geplaatst worden in een detentiehuis. Hier zijn de antwoorden duidelijk minder verdeeld. 85,6% gaat akkoord met deze stelling en slechts 7,5% vindt niet dat de gepleegde feiten meetellen in deze keuze.

De helft van de respondenten (49,1%) is ervan overtuigd dat een detentiehuis de nadelen van het gevangeniswezen kunnen verminderd worden. Met het oog op recidive of druggebruik, geloven deze respondenten *dat een detentiehuis kan zorgen voor het verminderen van deze negatieve aspecten*. 27% gelooft niet dat een detentiehuis een verminderend effect zal hebben op deze problematieken. Aansluitend werd ook hier het *NIMBY-effect* bestudeerd. Eén op de twee gaf aan te lijden onder het not in my backyard effect (49,4%), dit steeg ongeveer met 10% in vergelijking met de het NIMBY-effect bij de transitiehuizen. Slecht 24,6% zei dat het geen probleem is wanneer een detentiehuis in hun buurt wordt geplaatst, dit daalde ook met ongeveer 10% in vergelijking met de resultaten bij de transitiehuizen. 25,1% duidde 'ik weet het niet' aan, dit bleef ongeveer hetzelfde percentage dan bij de transitiehuizen.

Tabel 17: Mening omtrent de detentiehuizen (valid percent)

STELLING	ZEKER NIET	NEE	IK WEET HET NIET	JA	ZEKER WEL
Bent u voorstander van dit systeem?	9,9%	26,3%	21,3%	32,9%	9,6%
Denkt u dat dit systeem mogelijk is in de toekomst?	6,3%	20,1%	28,7%	38,0%	6,9%
Men moet beslissen op basis van de gepleegde feiten of een gedetineerde kan geplaatst worden in een detentiehuis?	2,7%	4,8%	6,9%	48,5%	37,1%
Bent u voorstander van het oprichten van specifieke detentiehuizen voor jong gedetineerden 18-25jaar (genaamd loopplankhuizen) om zo een kwetsbare doelgroep uit de gevangenis te houden?	5,4%	12,6%	12,9%	50,3%	18,9%
Denkt u dat deze doelgroep (18-25jarigen) extra nood heeft aan begeleiding?	0,9%	5,1%	6,0%	52,7%	35,3%
Denkt u dat de nadelen van het gevangeniswezen (bv. druggebruik, herval, ..) kunnen verminderd worden in een detentiehuis?	5,7%	21,3%	24,0%	40,1%	9,0%
Zou u een detentiehuis in uw buurt willen?	18,6%	30,8%	26,0%	23,1%	1,5%

In tabel 17 (cf. supra) peilen twee stellingen naar de mening van de burger ten aanzien van jong gedetineerden (18-25jarigen) en hun nood aan begeleiding. 88% procent vindt dat deze doelgroep *extra nood heeft aan begeleiding*. 69,2% van de respondenten zijn *voorstanders* van het oprichten van specifieke detentiehuizen voor jong gedetineerden. In vergelijking met de voorstanders van detentiehuizen in het algemeen, stijgt de populatie nu plots met 26,7% (voorstanders loopplankhuizen – voorstanders detentiehuizen nl. 69,2% - 42,5%).

De *voorkennis* van de respondenten aangaande het thema van de detentiehuizen is kleiner dan het die van de transitiehuizen. Hier zeggen 262 respondenten nog *nooit* gehoord te

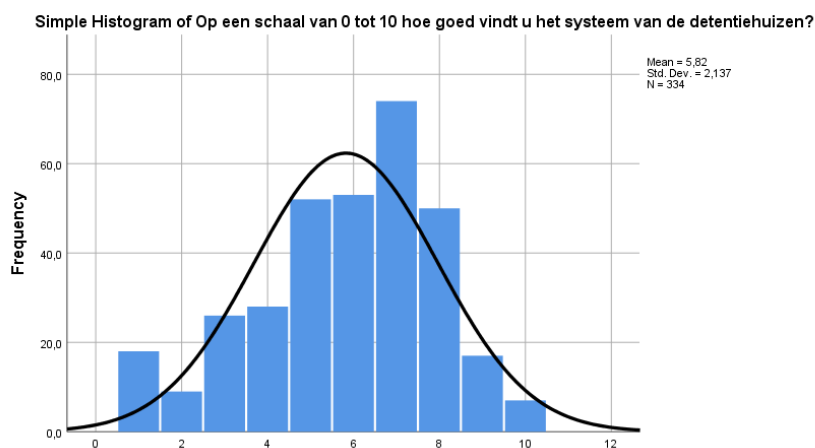
hebben van de detentiehuisen (68,8%), tegenover 72 respondenten (18,9%) die het concept alreeds kenden.

Tabel 18: Voorkennis detentiehuisen

KENNIS DETENTIEHUIZEN	AANTAL	PERCENTAGE
	N=381 (100%)	
Nee	262	68,8%
Ja	72	18,9%
Missing: 47 (12,3%)		

Als laatste werd opnieuw gevraagd aan de respondent om *een score op tien* te geven aan het systeem van de detentiehuisen. De gemiddelde score bedraagt 5,82 op 10. De meest verkozen score was 7 op 10 met 74 stemmen (modus=7). Terwijl dit bij het gevangeniswezen zes op tien was met 107 stemmen (modus=6) en bij de transitiehuisen zeven op tien met 88 stemmen (modus=7).

Figuur 7: Score detentiehuisen

2.6.2. Oplossing

In dit hoofdstuk werd gekeken naar de mening van de burger ten aanzien van de alternatieven op het gevangeniswezen. Wil de maatschappij wel dat er veranderingen gebeuren in het gevangeniswezen? Zijn alternatieven zoals de transitiehuisen welkom van de Vlaming? Voor

elk thema werd onderzocht of er een maatschappelijk draagvlak was voor de uitvoering ervan.

De hypothese stelt ‘er is geen maatschappelijk draagvlak voor alternatieven op het gevangeniswezen’. Ten eerste zou 46,3% de overbevolkingsproblematiek oplossen door meer in te zetten op alternatieven, eerder dan gevangnissen bij te bouwen (41,1%). Ten tweede is meer dan drie op de vier respondenten voorstander van de transitiehuizen, en 63,1% gelooft dat de transitiehuizen de kans op recidive doen afnemen. Ten derde geeft 68,9 % aan voorstander te zijn van nieuwe projecten als alternatief op het gevangeniswezen. Bovendien krijgen de transitiehuizen een veel hoger gemiddelde dan het gevangeniswezen (respectievelijk 6,74 en 5,45). Ook de detentiehuizen scoren enigermate beter op 10 namelijk 5,82. Als laatste zien we ook bij de detentiehuizen dat meer respondenten voor zijn dan tegen. 42,5% staat positief tegenover dit systeem terwijl 36,2% geen voorstander is.

Algemeen kunnen we dus stellen dat de vooropgestelde hypothese kan verworpen worden. Doorheen de resultaten kan er opgemerkt worden dat de antwoorden meestal pro alternatieven zijn. De grootste groep respondenten staat open voor verandering en verbetering van het systeem. We zijn snel geneigd om dit hoofdstuk af te sluiten met het antwoord: “er is wel degelijk een maatschappelijk draagvlak voor de opgesomde alternatieven”, maar voorzichtigheid dwingt zich op. Tegelijkertijd moet er ook geantwoord worden met: ‘er is steeds een groep die zich afwijzend opstelt tegenover de opgesomde alternatieven’. Er moet opgelet worden voor de statistische paardenbril, die rap conclusies trekt op basis van de hoogst prevalerende klasse. Zo kan er niet besloten worden dat de detentiehuizen een maatschappelijk draagvlak hebben omdat 42,5% voorstander is en slechts 36,2% tegenstander. Daarentegen kan men wel de assumptie dat er geen draagvlak is, verwerpen.

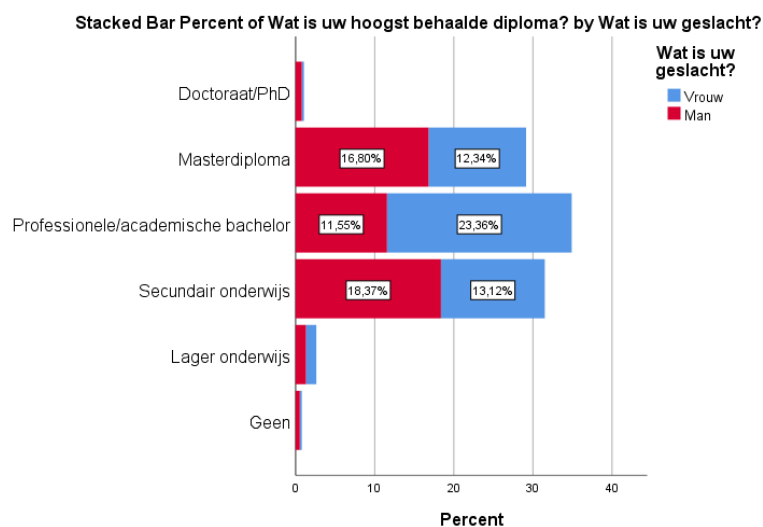
3. Bivariate beschrijvende analyses

Tijdens dit onderdeel worden enkele interessante kruistabellen gepresenteerd voor nominale en ordinale variabelen (Howitt, & Cramer, 2007). In dit hoofdstuk wordt gestart met het tonen van de kruistabellen waar het verschil tussen de waargenomen aantallen en de verwachte aantallen statistisch significant is. Daaropvolgend worden enkele correlaties weergegeven. Vervolgens zullen deze bevindingen worden toegepast op de onderzoeksvragen. Deze nieuwe resultaten kunnen uiterst relevante informatie bijbrengen voor het onderzoek.

3.1. Relevante kruistabellen

Om te beginnen duiden we op het verband tussen geslacht en diploma. De Chi-kwadraat bedraagt 22,434 en is statistisch significant op het niveau van 0,0001 (Cramer's $V=0,243$). Een gestapelde staafdiagram toont aan dat in de steekproefpopulatie meer vrouwen dan mannen een bachelor diploma hebben, terwijl meer mannen aandauidde dat hun hoogst behaalde diploma het secundair onderwijs is. Ook behaalden meer mannen dan vrouwen een masterdiploma.

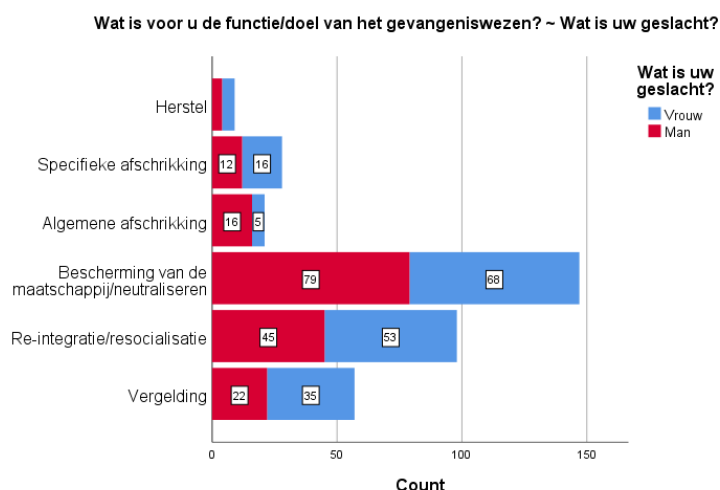
Figuur 8: gestapelde staafdiagram geslacht ~ diploma

3.1.1. Het gevangeniswezen

De kruistabel van ‘geslacht’ en ‘functie van de gevangenisstraf’ brengt geen volledige zekerheid over de statistisch significante van het gevonden verschil. Wel is duidelijk in de tabel en op de grafiek (cf. infra) een verschil te zien (Chi-kwadraat=10,842, sign.=0,05). Het grote verschil zit hem tussen de functie *vergelding* en *algemene afschrikking*. Slechts vijf vrouwen kozen voor algemene afschrikking, tegenover 16 mannen. Vergelding werd door 35 vrouwen als prioritaire functie verkozen, tegenover slechts 22 mannen.

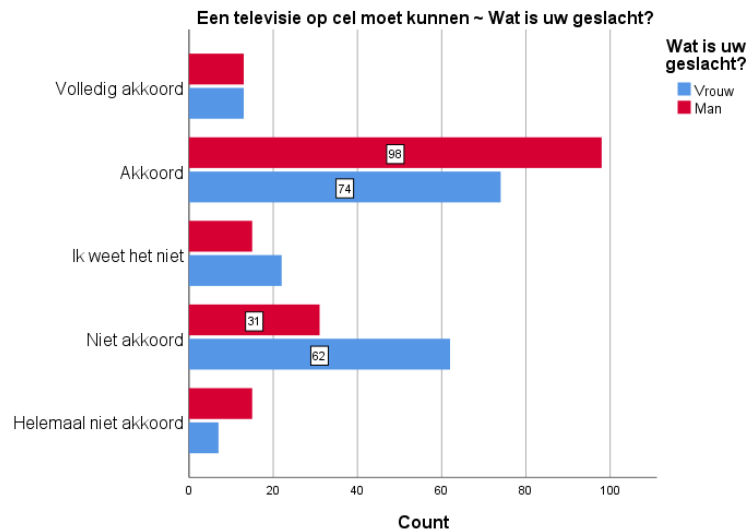
Figuur 9: gestapelde staafdiagram geslacht~functie

Wanneer een kruistabel werd opgevraagd van de onafhankelijke variabele ‘geslacht’ en de stellingen ‘een televisie op cel moet kunnen’ en ‘toegang tot internet (bepertk) moet mogelijk zijn’, viel bij beide tabellen iets op. De kruistabel ‘geslacht ~ televisie op cel’ toonde een Chi-kwadraat van 17,818, een statistische significantie op het niveau 0,001 en een Cramer’s V van 0,226. Er is dus slechts 1 kans op 1.000 dat deze resultaten worden bekomen, indien in realiteit geen enkel verschil bestaat tussen geslacht en de mate van akkoord met de stelling ‘een televisie op cel moet kunnen’. De nulhypothese dat er geen verband bestaat tussen deze twee variabelen kunnen we dus verwerpen. Opvallend veel vrouwen kruisten aan *niet akkoord* te gaan met deze stelling, tegenover opvallend meer mannen die *akkoord* gingen met deze stelling. Een

soortgelijk resultaat vond plaats bij de stelling ‘toegang tot internet (beperkt) moet mogelijk zijn’, maar deze was niet statistisch significant op het niveau 0,01 (Sign.= 0,023, Chi-kwadraat= 11,368 en Cramer’s V= 0,180).

Figuur 10: geclusterde staafdiagram geslacht ~ televisie op cel

Een gevoelige thema is de doodstraf. Aan de hand van de univariate beschrijvende tabel van de stelling ‘de doodstraf moet kunnen voor bepaalde zeer zware misdaden’ ondervonden we dat 45,7% akkoord tot volledig akkoord ging met dit standpunt (valid percent). Daarenboven geven de kruistabellen nog aanvullende informatie. In tabel 19 wordt vooral de aandacht getrokken naar het antwoord ‘volledig akkoord’ en ‘helemaal niet akkoord’. Maar liefst 43 mannen gaan *volledig akkoord* met deze stelling, tegenover 19 vrouwen. *Helemaal niet akkoord* gaan 51 vrouwen tegenover 32 mannen.

Tabel 19: kruistabel geslacht ~ doodstraf

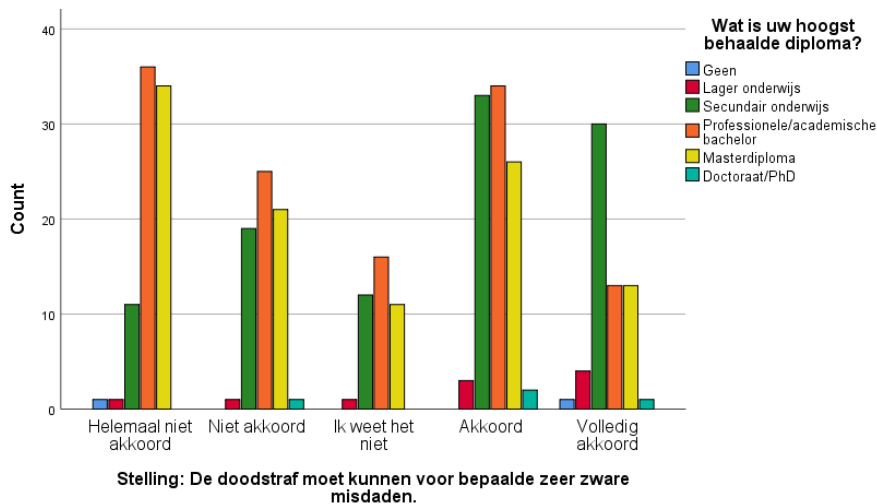
	Vrouw	Man	Totaal
Helemaal niet akkoord	51	32	83
Niet akkoord	36	31	67
Ik weet het niet	25	15	40
Akkoord	47	51	98
Volledig akkoord	19	43	62
Count	178	172	350
Chi-kwadraat			16,578*

*Sign.: 0,002

Ook de kruistabel tussen ‘hoogst behaald diploma’ en ‘de doodstraf’ geven een grote Chi-kwadraat waarde aan van 35,518 (Sign.= 0,018). Maar deze Chi-kwadraat waarde mag niet gebruikt worden om dat meer dan 20% van de cellen een verwachte frequentie bevatten van <5.

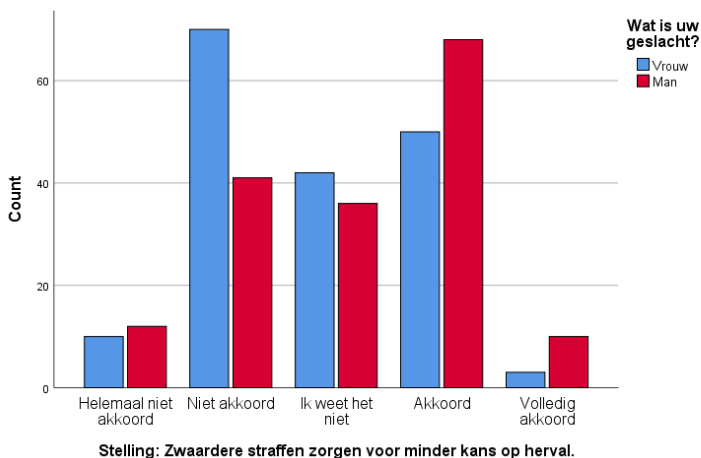
Grafiek 11 geeft wel een zeer eenvoudige weergave van deze analyse. Respondenten die volledig akkoord gaan met deze stelling zijn voornamelijk mensen met een secundair diploma als hoogst behaalde diploma. De respondenten die helemaal niet akkoord gaan met deze stelling zijn voornamelijk ‘hoog’ opgeleide mensen met een bachelor en master diploma.

Figuur 11: geclusterde staafdiagram Diploma ~ doodstraf

Vrouwen gaan in het algemeen meer *niet akkoord* met de stelling ‘zwaardere straffen zorgen voor minder kans op herval’ dan mannen. Terwijl mannen meer *akkoord* gaan met deze stelling (Chi-kwadraat=14,556 en Sign.= 0,006). Mannen geloven dus sterker in de aanpak van recidive door zwaardere straffen op te leggen. Vrouwen staan eerder sceptisch tegenover deze stelling (Cramer’s V= 0,206; matig verband).

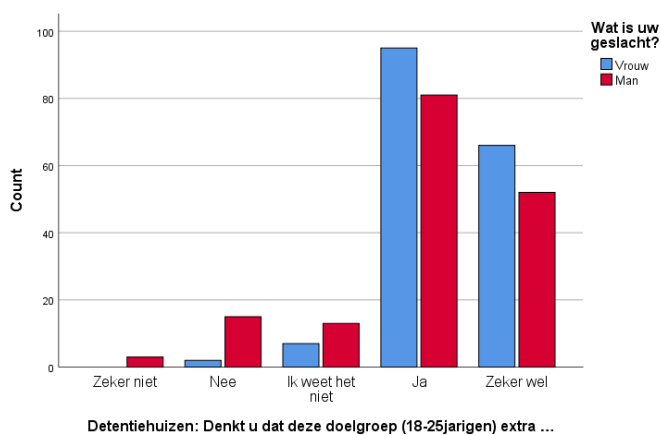
Figuur 12: geclusterde staafdiagram geslacht ~ zwaardere straffen zorgen voor minder kans op herval.

3.1.2. Alternatieven

De kruistabel tussen ‘overbevolking wordt het best bestreden door ...’ en ‘geslacht’, tonen geen vermeldingswaardig verschil aan. Hier kunnen dus geen uitspraken gedaan worden. Ook de kruistabellen tussen geslacht en voorstander van transitie- en detentiehuisen, tonen geen relevante resultaten. Er blijkt dus geen enkel specifiek verband te zijn tussen geslacht en de vragen omtrent de alternatieven op detentie. Enkel bij de vraag ‘denkt u dat de doelgroep 18-25jaar extra nood heeft aan begeleiding?’ zien we een statistisch significante Chi-kwadraat van 17,414 (Sign.= 0,002 en Cramer’s V= 0,228). Vrouwen zouden dus meer akkoord gaan met deze stelling dan mannen.

Figuur 13: Geclusterde staafdiagram geslacht ~ de doelgroep 18-25 jaar heeft extra nood aan begeleiding

Een kruistabel van ‘heeft u een brede kennis van het gevangeniswezen’ en het ‘al dan niet voorstander zijn van de transitie- en detentiehuisen’, brengt ons twee verschillen (tussen waargenomen en voorspelde waarden) die statistisch significant zijn (tabel 20). Deze resultaten zijn eerder voor de hand liggend dan bijzonder, maar daarom niet onbelangrijk om te vermelden. Mensen die een brede kennis hebben over het gevangeniswezen gaan eerder akkoord met het systeem van de transitie- en detentiehuisen. Dit kan twee verklaringen hebben nl. deze populatie heeft voorkennis van de concepten en werd er al eerder mee geconfronteerd, of/en mensen met kennis over het gevangeniswezen weten wat de knel- en pijnpunten zijn van

de gevangenis en staan daarom open voor deze systemen. De eerste verklaring kan aan de hand van statistisch analyses het best gestaafd worden. Mensen met voorkennis van de transitiehuizen waren eerder voorstander (Chi-kwadraat=29,799, Sign.=0,000 en Cramer's V=0,297). Respondenten die voorkennis hadden van de detentiehuizen waren ook significant eerder voorstander (Chi-kwadraat=33,926, Sign.=0,000 en Cramer's V=0,319).

Tabel 20: Chi-kwadraat waarden 'brede kennis gevangeniswezen vs voorstander transitie- of/en detentiehuizen'

	Brede kennis gevangeniswezen ~Voorstander transitiehuizen	Brede kennis gevangeniswezen ~ voorstander detentiehuizen
Chi-kwadraat	32,041	17,932
Significant	0,000	0,001

Tijdens de univariate beschrijvende analyses merkten we op dat de voorkennis omtrent de transitie- en detentiehuizen klein was. Maar liefst 56,5% (valid percent) had nog nooit eerder gehoord van de transitiehuizen, een project dat eind 2019 van start gaat met een effectief pilootproject. Logischerwijs was er een verband tussen mensen die aangaven een brede kennis te hebben over het gevangeniswezen en kennis hadden van het concept van de transitiehuizen (Chi-kwadraat= 23,984, Sign.= 0,000 en Phi 0,266). Ook interesse in het gevangeniswezen is hier een bepalende factor. Hoe meer interesse, hoe groter de kans al ooit eens gehoord te hebben van de transitiehuizen (Chi-kwadraat= 23,336, Sign.= 0,000 en Cramer's V= 0,263). Idem voor de detentiehuizen met respectievelijk 41,504; 0,000 en 0,353.

3.2. Relevante correlaties

3.2.1. *Het gevangeniswezen*

Er wordt gestart met het analyseren van de twee variabelen 'geslacht' en 'hoe staat u in het algemeen tegenover het gevangeniswezen'. In onderstaande correlatie tabel wordt duidelijk dat er een positief verband is tussen deze variabelen. De Spearman's Rho bedraagt 0,126 en is significant op het niveau 0,05 (nl. 0,016). Dit betekent dat er een correlatie is tussen geslacht en de respondent zijn standpunt tegenover het gevangeniswezen. Meer mannen dan vrouwen kruisten aan positief te staan tegenover het systeem.

Tabel 21: correlatie geslacht~standpunt

SPEARMAN'S Rho	1	2
Geslacht	1	
Hoe staat u, in het algemeen, tegenover de werking van het gevangeniswezen?	0,126*	1

*.correlation is significant at the 0,05 level (2-tailed).

In onderstaande tabel wordt een correlatie tabel gepresenteerd. De tabel presenteert de correlaties tussen de antwoordmogelijkheden bij het onderdeel 'stellingen'. De correlaties worden berekend aan de hand van spearman's correlatiecoëfficiënt omdat het hier variabelen betreft van ordinaal niveau. Het start met de assumptie dat de antwoorden zullen afhangen van een verklarende factor nl. hoogst behaalde diploma. Met andere woorden is er een significant verband tussen het beantwoorden van de stellingen volgens de agreement scale en het hebben van een laag of hoog diploma. Als eerste zien we een negatief verband (-0,230**) tussen het type diploma en het antwoord op de stelling '*de doodstraf moet kunnen voor bepaalde zeer zware misdaden*'. Dit wil zeggen dat hoge waarden van X samenhangen met lage waarden van Y. Iemand die een hoger diploma heeft kiest dus significant meer voor *niet akkoord* te gaan met deze stelling. Daarenboven is er een positief effect (0,243**) tussen het hebben van een hoger diploma en het akkoord gaat met de stelling 'Tijdens de gevangenisstraf moet steeds aandacht worden besteed aan de terugkeer van de gedetineerde naar de maatschappij'.

De stelling 'de gevangenisstraf is vaak te kort en niet in verhouding met hun daden' is positief gecorreleerd aan de stelling 'de gevangenisstraf is te luxueus in België'. Respondenten die akkoord gingen met de eerste stelling gingen doorgaans ook akkoord met de tweede stelling (Spearman's Rho=0,528**). Mensen die daarentegen niet akkoord gingen met de veronderstelling dat gevangenisstraffen vaak te kort zijn, gingen dus ook eerder niet akkoord met de stelling dat de gevangenisstraf te luxueus is. Er waren negatieve correlaties te zien tussen de stellingen omtrent de luxe in de Belgische gevangenissen en de stellingen die peilden naar de opinie ten aanzien van televisie en internet op cel. Respondenten die hoog scoorden op de agreement scale van te luxueuze gevangenissen in België, gingen significant minder akkoord

met het toelaten van televisie en internet op cel (respectievelijk -0,525** en -0,483**). Dit is een logisch resultaat. Deze respondenten gingen daarbovenop ook meer akkoord met de stelling ‘gedetineerden moeten het grootste gedeelte van de dag opgesloten zijn op cel’ (0,413**).

Tabel 22 toont bovendien aan dat er een positief effect is tussen de respondenten die voorstander zijn van de voorwaardelijke invrijheidstelling en het feit dat er steeds aandacht moet worden besteed aan de terugkeer van de gedetineerde naar de maatschappij (0,386**). Tevens kan uit de tabel worden gerapporteerd dat degene die akkoord zijn met de stelling ‘Gedetineerden die eerder voorwaardelijk vrij waren en deze voorwaarden schonden, verdienen bij hun heropsluiting niet nogmaals voorwaardelijk vrij te komen’ ook akkoord waren met de stellingen omtrent de doodstraf, de te luxueuze gevangenissen in België en het feit dat de straffen doorgaans te kort zijn (respectievelijk 0,365**; 0,402**; 0,472**).

Tabel 22: correlaties ‘stellingen’

SPEARMAN RHO	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.Hoogst behaald diploma	1									
2.De doodstraf	-0,230**	1								
3.Te luxueus	-0,168**	-0,352**	1							
4.Vaak te kort	-0,182**	0,390**	0,528**	1						
5.Steeds aandacht voor terugkeer	0,243**	-0,283**	-0,389**	-0,315**	1					
6.TV	0,118*	-0,222**	-0,525**	-0,309**	0,309**	1				
7.Internet	0,188**	-0,290**	-0,483**	-0,380**	0,329**	0,578**	1			
8.Meeste tijd op cel	-0,113*	0,280**	0,413**	0,334**	-0,357**	-0,401**	-0,378**	1		
9.Voorstander V.I.	0,162**	-0,341**	-0,436**	-0,504**	0,386**	0,392**	0,385**	-0,340**	1	
10.Schenden V.I.	-0,131*	0,365**	0,402**	0,472**	-0,261**	-0,351**	-0,355**	0,345**	-0,422**	1

*.correlation is significant at the 0,05 level (2-tailed)

** .correlation is significant at the 0,01 level (2-tailed)

De onderstaande matrix bestudeerd de correlaties van de peiling naar het punitief karakter van de respondenten. Er was een significant positief verband tussen degene die geloven dat ‘een aanpak gericht op vergelding en afschrikking voor minder kans op herval zorgt’ en degene die veronderstellen dat ‘een zwaardere straf de kans op recidive doet dalen’ (0,447**).

Een interessant bevinding is de positieve correlatie tussen mensen die akkoord gaan met de stelling ‘een aanpak gericht op re-integratie en begeleiding zorgt voor minder kans op herval’ en degene die bij de casus geen punitiviteitskloof vertoonden. De respondenten die menen dat door re-integratie en begeleiding de kans op recidive daalt, zijn doorgaans ook akkoord met de opgelegde straf van de rechter en de uiteindelijke strafduur na V.I. (respectievelijk 0,282**; 0,333**).

Als laatste kan bij tabel 23 besloten worden dat respondenten die akkoord gingen met de opgelegde straf van de rechter, ook akkoord gingen met de effectieve duur van de gevangenisstraf na voorwaardelijke invrijheidstelling (0,611**).

Tabel 23: Correlaties ‘punitief’

SPEARMAN'S RHO	1	2	3	4	5
1.Aanpak gericht op vergelding zorgt voor minder kans op herval	1				
2.Zwaardere straffen zorgen voor minder kans op herval	0,447**	1			
3. Aanpak gericht op re-integratie zorgt voor minder kans op herval	-0,252**	-0,224**	1		
4.Punitiviteitskloof	-0,227**	-0,225**	0,282**	1	
5.Punitiviteitskloof na V.I.	-0,317**	-0,286**	0,333**	0,611**	1

** correlation is significant at the 0,01 level (2-tailed).

3.2.2. Alternatieven op het gevangeniswezen

In wat volgt wordt een correlatie tabel gepresenteerd die start met de assumptie dat interesse in het thema een significante invloed heeft op de opinie ten aanzien van onderstaande

onderwerpen. Respondenten die bij aanvang van de enquête aankruiste geïnteresseerd te zijn in het gevangeniswezen en de gevangenisstraf, antwoordden significant meer voorstander te zijn van onderstaande concepten. Zo was er een positief verband (0,233**) tussen interesse in het gevangeniswezen en de voorstanders van de transitiehuizen. Algemeen was er steeds een positief verband tussen voorstander zijn van de concepten onderling. Respondenten die de transitiehuizen een goed concept vonden, waren doorgaans ook voorstander van de detentiehuizen (0,474**) en de loopplankhuizen (0,453**).

Tabel 24: Correlaties 'interesse~alternatieven'

SPEARMAN'S RHO	1	2	3	4
1. Interesse	1			
2. Voorstander transitiehuizen	0,233**	1		
3. Voorstander detentiehuizen	0,139*	0,474**	1	
4. Voorstander 18-25jaar	0,135*	0,453**	0,571**	1

*.correlation is significant at the 0,05 level (2-tailed)

** .correlation is significant at the 0,01 level (2-tailed)

In tabel 25 werd gestart vanuit de perceptie dat de opleidingsgraad een invloed heeft op de houding tegenover alternatieven op het gevangeniswezen. De respondenten met een lager diploma waren dan ook significant minder snel voorstander van concepten zoals de transitiehuizen (0,233**), de detentiehuizen (0,144**) en in het algemeen de nieuwe projecten als alternatief op de gevangenisstraf (0,218**).

Respondenten die veronderstellen dat recidive kan vermeden worden door een beleid gericht op re-integratie en begeleiding, geloofden dat het systeem van de transitiehuizen zal zorgen voor minder herval (0,443**). Degene die aankruisten voorstander te zijn van de transitiehuizen, geloofden daar sterk in (0,642**).

Tabel 25: correlaties 'diploma~alternatieven'

SPEARMAN'S RHO	1	2	3	4	5	6	7
1. Diploma	1						
2. Voorstander transitiehuizen	0,233**	1					
3. Voorstander detentiehuizen	0,144**	0,474**	1				
4. Transitiehuis zorgt voor minder recidive	0,232*	0,642**	0,412**	1			
5. Voorstander van nieuwe projecten als alternatief op de gevangenis	0,218**	0,674**	0,471**	0,312	1		
6. Aanpak gericht op re-integratie zorgt voor minder kans op herval	0,190**	0,470**	0,344**	0,443**	0,509**	1	
7. Aanpak gericht op vergelding zorgt voor minder kans op herval	-0,151**	-0,309**	-0,328**	-0,301	-0,320**	-0,252**	1

**correlation is significant at the 0,01 level (2-tailed).

3.3. Situering bivariate resultaten

De univariate resultaten (cf. supra) zijn in dit onderzoek prioritair, maar kunnen nu éénmaal niet alle patronen waarnemen. Bivariate analyses (kruistabellen en correlaties) zijn zeer interessant om als het ware in een dieper niveau van de dataset te kijken, om zo een aantal verborgen patronen aan het licht te brengen.

De bivariate resultaten duiden de onderzoeker op een aantal relevante correlaties. Zo zijn de variabelen 'het hebben van een hoger/lager diploma', 'het hebben van veel/weinig interesse' en 'het geslacht' van belang bij een aantal antwoordpatronen.

Ten gevolge van deze informatie kunnen de opgestelde bivariate hypothesen¹² beantwoord worden. Hieronder een opsomming van de hypothesen die later in het onderdeel IV discussie overzichtelijk beantwoord worden (samenvatting). De bivariate hypothese zijn:

¹² Zie bijlage: Onderzoeksvragen en hypothesen

‘Het standpunt ten aanzien van het gevangeniswezen is afhankelijk van het geslacht, de opleiding en de interesse van de respondent.’

‘De verkozen functie van het gevangeniswezen is afhankelijk van het geslacht, de opleiding en de interesse van de respondent?’

‘De kennis aangaande het gevangeniswezen en de nieuwe stromingen in België zijn afhankelijk van het geslacht, de interesse en de opleiding van de respondent.’

‘De punitiviteitskloof is afhankelijk van het geslacht, de interesse en de opleiding van de respondent.’

‘Het maatschappelijk draagvlak voor alternatieven op het gevangeniswezen is afhankelijk van het geslacht, de interesse en de opleiding van de respondent.’

4. Besluit

In dit Hoofdstuk werden de kwantitatieve resultaten weergegeven. Eerst werd de gestandaardiseerde vragenlijst met zijn variabelen volledig blootgelegd in het onderdeel ‘univariate beschrijvende analyses’. De *steekproefpopulatie* werd in beeld gebracht. Die bestond uit 381 respondenten, opgedeeld in 50,7% vrouwen en 49,3% mannen. *Vervolgens* werd de verbondenheid van de respondenten met het onderwerp bestudeerd. Dit door de interesse in, de kennis over en het in contact gestaan hebben met het gevangeniswezen. De graad van interesse was als volgt verdeeld; 25,2% had geen tot weinig interesse, 49,9% was redelijk geïnteresseerd en 27% had hoge interesse tot uitermate hoge interesse. 78% gaf aan geen brede kennis over het onderwerp te bezitten. *Daarna* werd het standpunt van de burger bevraagd ten aanzien van het gevangeniswezen. 52,2% antwoordde positief terwijl 42,5% negatief aankruiste. Maar liefst 63,8% zag het gevangeniswezen in België niet als het ultiem systeem om te straffen. En bovendien gaf 66,1% aan dat hun vooropgestelde prioriteit niet werd

vervuld door het systeem van vandaag. Het gevangeniswezen kreeg van de respondenten een score van 5,45 op 10. *Ten vierde* werd onderzocht welke functie de respondent toekende aan het gevangeniswezen. 40,8% koos voor bescherming van de maatschappij (neutraliseren). Ook wanneer de respondent verschillende functies moest ordenen, koos bijna de helft voor de veiligheid van de gemeenschap als belangrijkste functie. Ook plaatste iets meer dan de helft vergelding als minst belangrijke functie. *Ten vijfde* werd de punitiviteitskloof berekend. Bijna drie op vier ging akkoord met de stelling dat de gevangenisstraf vaak te kort en niet in verhouding is met de gepleegde feiten. Bij de casus ging bijna twee op drie akkoord met de opgelegde straf van de rechter. Wanneer de voorwaardelijke invrijheidstelling werd toegepast op deze casus, gingen plots twee op drie respondenten niet meer akkoord met de effectieve duur van de straf. De respondenten gaven aan dat gemiddeld 70,2% van de straf moet uitgezeten worden vooraleer kan overgegaan worden tot voorwaardelijke invrijheidstelling. *Als laatste* werd onderzocht of er een draagvlak is voor alternatieven op het gevangeniswezen. Zoals bleek uit de resultaten die peilden naar het standpunt van de burger, waren er inderdaad veel respondenten die opteren voor verandering. Zo antwoordde 42,5% dat de overbevolking het best wordt aangepakt door het gebruik van alternatieven. Ook ging 77% van de respondenten akkoord met het systeem van de transitiehuizen, ook al had 50,1% daar nog nooit eerder van gehoord. Tot slot was bijna de helft van de respondenten akkoord met het concept van de detentiehuizen.

Het tweede onderdeel van dit hoofdstuk zocht aan de hand van kruistabellen naar mogelijke verbanden tussen de variabelen. Hier werd volop gewerkt met de Chi-kwadraat toets, die steeds met de juiste voorzichtigheid belangrijke uitspraken kon doen. De kruistabellen konden met de onafhankelijke variabele ‘geslacht’ geen significante verschillen vinden ten aanzien van de variabelen die peilden naar het *standpunt* tegenover de gevangenisstraf. Wel kon het hier een significant verschil vinden tussen geslacht en de visie op de doodstraf. Mannen

gaan eerder volledig akkoord met de doodstraf dan vrouwen (Chi-kwadraat=16,58, sign.=0,002). Ook gaan vrouwen veel eerder helemaal niet akkoord met de doodstraf (Chi-kwadraat=35,518, sign.= 0,018). Vervolgens werd aan de hand van kruistabellen bestudeerd welke functie de respondent voorop stelt en waar significante verschillen gevonden werden. Er werd onderzocht of er een verschil was tussen geslacht en verkozen functie. Bij elke functies waren de antwoorden mooi verdeeld. Enkel bij vergelding en algemene afschrikking is er een verschil waar te nemen. Er zijn meer vrouwen (35) dan mannen (22) die de functie vergelding als prioritair beschouwen. De functie algemene afschrikking werd dan weer meer verkozen door mannen (16 tegenover 5). De stelling 'zwaardere straffen zorgen voor minder kans op recidive' werd dan weer significant meer verkozen door mannen. Vervolgens werd de punitiviteitskloof onderworpen aan de Chi-kwadraat toets. Hier werden geen significante verschillen ontdekt. Als laatste werd stilgestaan bij het draagvlak voor alternatieven op het gevangeniswezen. Interessant bevindingen over het geslacht of de opleiding werden ook hier niet gevonden. Er was enkel een significant verband tussen de stelling 'de doelgroep 18-25 jaar heeft extra nood aan begeleiding' en 'geslacht'. Vrouwen gingen in het algemeen meer akkoord met deze stelling dan mannen (Chi-kwadraat= 17,411; Sign.=0,002 en Cramer's V= 0,228). Uiteindelijk werden nog enkele verbanden gevonden zoals het positief verband tussen interesse hebben in het gevangeniswezen en de kennis ten aanzien van transitiehuizen. Ook was er een verband tussen de voorstanders van transitie-/detentiehuizen en het bezitten van een brede kennis ten aanzien van het gevangeniswezen.

In het laatste onderdeel van dit hoofdstuk werden significante correlaties gezocht tussen de verschillende variabelen. Via de Spearman's Rho correlatiecoëfficiënt, konden zeer interessante resultaten worden vrijgegeven. Er werd nagegaan of er bepaalde variabelen sterk correleren met elkaar. Verscheidene correlatietabellen werden gepresenteerd, waarbij steeds de bevindingen werden toegelicht. In het eerste deel werden correlaties gezocht met oog op het

standpunt van de respondent aangaande detentie. Er was geen correlatie tussen het hebben van een hoger diploma en het negatief of positief staan ten opzicht van het gevangeniswezen. Daarentegen is er wel een zwak tot matig verband tussen geslacht en standpunt. Mannen stonden, eerder dan vrouwen, positief ten aanzien van het gevangeniswezen (Spearman's $Rho=0,126^*$). Voor de overige variabelen die peilen naar de houding omtrent het gevangeniswezen, werden geen correlaties gevonden. Het standpunt ten aanzien van de doodstraf en het hebben van een hoger diploma was wel gecorreleerd. Respondenten met een lager diploma waren sneller geneigd voorstander te zijn van de doodstraf (Spearman's $Rho= -0,230^{**}$). Daarna werden correlaties gezocht in het thema van *de functie van het gevangeniswezen*. Het hebben van een hoger diploma was positief gecorreleerd met de stelling 'tijdens de gevangenisstraf moet steeds aandacht worden besteed aan de terugkeer van de gedetineerde naar de maatschappij' ($0,243^{**}$). Respondenten die geloven in een daling van de kans op recidive wanneer men zich richt op vergelding en afschrikking, gingen meer akkoord met de stelling 'zwaardere straffen zorgen voor minder kans op recidive' ($0,447^{**}$). Personen die daarentegen geloven in een aanpak gericht op re-integratie, gingen eerder akkoord met de uitgesproken strafmaat door de rechter ($0,282^{**}$ casus 7jaar, $0,333^*$ casus 3jaar). Dit brengt ons bij de *punitiviteitskloof*. De respondenten die aangaven dat de straffen doorgaans te kort en niet in verhouding zijn met de gepleegde feiten, gingen meer akkoord met de stelling 'de gevangenisstraf is te luxueus in België' ($0,528^{**}$). Er is ook een positieve correlatie tussen de voorstanders van voorwaardelijke invrijheidstelling en degene die zeiden dat steeds aandacht moet worden besteed aan de terugkeer van de gedetineerden naar de maatschappij ($0,386^{**}$). Mensen die akkoord gingen met de stelling 'gedetineerden die eerder voorwaardelijk vrij waren en deze voorwaarden schonden, verdienen bij hun heropsluiting niet nogmaals voorwaardelijk vrij te komen', gingen ook meer akkoord met de stelling 'de gevangenisstraf is vaak te kort en niet in verhouding met hun daden' ($0,472^{**}$). Als laatste werden correlaties gezocht tussen de

variabelen die peilden naar een draagvlak voor alternatieven en de variabelen geslacht, diploma en interesse. Respondenten in het bezit van een hoger diploma, gingen eerder akkoord met de alternatieven van transitie-/detentiehuizen. Bovendien was er een positief verband tussen de mate van interesse in het gevangeniswezen en de kans om voorstander te zijn van deze concepten. Mensen die akkoord waren met de stelling ‘Een aanpak gericht op re-integratie en begeleiding zorgt voor minder kans op herval’ waren ook meer voorstander van de transitiehuizen (0,443**).

DEEL IV: DISCUSSIE

1. Situering van het onderzoek

Naar aanleiding van het pilootproject transitiehuizen anno 2019-2020, werd gedurende de periode van februari tot eind april 2019 een onderzoek gevoerd naar de mening van Vlaamse burger ten aanzien van het gevangeniswezen. Met als doelstelling het beantwoorden van de centrale onderzoeksvraag werd een kwantitatief onderzoek gevoerd. Concreet bestond dit empirisch onderzoek uit het verrichten van een websurvey met een gestandaardiseerde vragenlijst. In de eerste fase van het onderzoek werd via een literatuurstudie bestudeerd welke kennis aangaande dit onderwerp reeds bestaande is. In de tweede fase werd via een cruciaal traject met pilot studies de effectieve vragenlijst opgesteld. In de derde fase werd een steekproef (N=381) getrokken uit de Vlaamse bevolking. In de vierde en laatste fase werd het kwantitatief onderzoek volbracht door de statistische verwerking van de verzamelde informatie. In deze fase werd gepoogd om binnen deze steekproef de antwoorden op de onderzoeksvragen te identificeren. De uiteindelijke doelstelling van dit onderzoek was om de burger zijn houding ten aanzien van het gevangeniswezen in kaart te brengen.

2. Interpretatie van de resultaten gebaseerd op de onderzoeksvragen

2.1. Onderzoeksvraag: standpunt

Hoe staat de Vlaamse burger in het algemeen tegenover het gevangeniswezen in België?
--

Deze onderzoeksvraag peilt naar het standpunt van de respondent tegenover het gevangeniswezen. Allereerst kunnen we vermelden dat het formuleren van een eenzijdig antwoord bestaande uit alle standpunten van de respondenten, onuitvoerbaar is. Dit is

dientengevolge niet de doelstelling. Een antwoord gebaseerd op algemene patronen, kan ook zeer informatief zijn.

De Vlaamse burger staat in het algemeen negatief tegenover het gevangeniswezen in België. 42,5% antwoordde rechtstreeks met het antwoord “ik sta negatief tegenover het gevangeniswezen”. Echter ontdekten we een grotere populatie. 63,8% antwoordde nee op de stelling: ‘is volgens u de gevangenisstraf, zoals die in België wordt uitgevoerd, het ultieme systeem om wetsovertreders te straffen?’. Slechts 26% antwoordde bevestigend. De 52,2% respondenten die vermeldden positief tegenover het gevangeniswezen te staan, moeten dit dus ook nuanceren. Deze nuancering werd nogmaals gestaafd wanneer de respondent moest oordelen over de functie van het gevangeniswezen. Eerst werd gevraagd om persoonlijk de belangrijkste functie van de gevangenisstraf aan te kruisen. Daarna werd de respondent gevraagd of het gevangeniswezen voldoet aan de door hun opgestelde prioritaire functie. 66,1% antwoordde absoluut niet tot in geringe mate. De helft van de respondenten gaf bij aanvang van de vragenlijst aan positief te staan tegenover het gevangeniswezen, maar toonde duidelijk ook vele negatieve standpunten in hun verder antwoorden.

Een onrechtstreekse vraag polste naar het standpunt van de respondent via de stelling: ‘Het gevangeniswezen in België zorgt voor een hoog recidive cijfer’. De helft van de respondenten antwoordde met “ik weet het niet”. Niettemin ging 34,7% akkoord tot volledig akkoord met deze stelling. Meer dan één op drie legt de schuld voor recidive in de schoenen van het gevangeniswezen.

Het antwoord op de onderzoeksvraag luidt dus als volgt: De respondent staat in het algemeen middelmatig tegenover het gevangeniswezen. Bij een rechtstreekse meting antwoordt iets meer dan de helft positief en iets minder dan de helft negatief. Onrechtstreekse metingen aan de hand van stellingen geven doorgaans een negatiever standpunt aan. Twee derden vindt dat de gevangenisstraf niet voldoet aan hun verkozen functie en iets minder dan twee derden

vindt het huidige systeem niet het ultieme systeem om te straffen. Het geldende standpunt tegenover het gevangeniswezen is dus middelmatig. Dit uit hem ook in het geven van een score op tien voor het gevangeniswezen. De gemiddelde score bedraagt 5,45 op 10. Geslaagd met vrucht.

Specifieke aandacht gaat naar het standpunt ten aanzien van de doodstraf. Oorspronkelijk werd deze vraag opgesteld om louter een percentage te verkrijgen van respondenten die voorstander waren. Als snel eiste dit meer aandacht op. Een frequentie tabel toonde dat 45,7% akkoord tot volledig akkoord ging met de doodstraf. Wanneer een kruistabel en een correlatietabel werden opgevraagd, verkregen we bijkomende informatie. De kruistabel toonde dat mannen significant meer volledig akkoord gaan dan vrouwen en vrouwen significant meer helemaal niet akkoord gaan dan mannen. De correlatietabel toonde een Spearman's Rho van 0,126, significant op het 0,05 niveau. Bovendien ontdekten we ook een negatief verband tussen de graad van opleiding en het akkoord gaan met de doodstraf. Het bezitten van een lager diploma doet de kans om voorstander te zijn van de doodstraf stijgen (-0,230; sign.=0,001).

2.2. Onderzoeksvraag: functie van de gevangenisstraf

Welke functie/rol van de gevangenisstraf stelt de Vlaamse burger voorop?
--

Bij de aanvang van het onderzoek werd een hypothese opgesteld die assumeerde dat de vooropgestelde functie van de burger *vergelding* ging zijn. Via een eenvoudige en rechtstreekse manier werd dit bevestigd. 'Wat is voor u de functie/doel van het gevangeniswezen? Kies een functie die voor u prioritair is (slechts één antwoord mogelijk).' Deze vraag werd gevolgd door een de betreffende functies met hun bijhorende definities. 40,8% koos *bescherming van de maatschappij/neutraliseren* als prioritair. Deze functie was de meest geliefde functie. De gevangenisstraf zorgt ervoor dat de gedetineerde geen criminaliteit meer kan plegen, omdat hij

opgesloten is. De maatschappij wordt bij deze beschermd doormiddel van het verwijderen van de wetsovertreder uit te samenleving. De functie re-integratie volgde als tweede met 27,2% van de stemmen. Eén vierde van de respondenten legt de prioriteit dus op de toekomst. Zij willen dat de wetsovertreder tijdens de gevangenisstraf op een goede manier begeleid wordt om daarna succesvol te integreren in de maatschappij. De derde plaats is voor de functie vergelding. 15,8% zet boetedoening als prioritaire functie. De wetsovertreder verdient een straf.

Een tweede manier om de functie te bevragen gebeurde via een rangordevraag. De respondent werd gevraagd drie functies te ordenen volgens belang. Bijna de helft plaatste veiligheid van de gemeenschap op één. 52,5% plaatste vergelding als laatste in de rang. De functie re-integratie was in alle drie de rangen ongeveer gelijk aanwezig.

Het antwoord op de bovenstaand onderzoeksvraag is duidelijk. De hypothese dat de burger vergelding kiest als meest prioritaire functie van het gevangeniswezen, kan verworpen worden. De respondent kies de bescherming van de maatschappij als belangrijkste functie.

Speelt het geslacht een rol in de keuze voor de functie van de gevangenisstraf?

Via de geclusterde staafdiagram en de kruistabel zien we een merkwaardig resultaat. Elke functie werd ongeveer gelijkmatig aangekruist, buiten vergelding en algemene afschrikking. Vergelding werd door meer vrouwen aangeduid dan verwacht, terwijl ook de functie algemene afschrikking door meer mannen werd aangekruist. Wil dit zeggen dat vrouwen eerder vergelding opstellen dan mannen? En dat mannen eerder algemene afschrikking verkiezen dan vrouwen? De gevonden Chi-kwadraat waarde betrof 10,842 en was net niet significant op het 0,05 niveau (0,055). Bij het onderzoeken van een correlatie, werd wel degelijk een significant gevonden. De Spearman's Rho bedraagt 0,105 (sign.= 0,046).

Er bestaat een positief verband ($0,165^{**}$) tussen geslacht en de stelling ‘zwaardere straffen zorgen voor minder kans op herval’. Mannen zouden doorgaans meer geloven in een gunstig effect van een zware straf op de kans op herval. Hoe zwaarder de straf hoe minder kans op herval. Is dit in tweestrijd met de uitkomst van de straffunctie? We vernemen daarop dat vrouwen eerder geneigd zijn dan mannen om de functie vergelding te verkiezen. Maar deze uitkomst toont dat er een verband is tussen man zijn en geloven in de werking van zwaardere straffen.

Het geslacht speelt dus zeker een rol in de keuze voor de functie van het gevangeniswezen. In welke mate het geslacht een rol speelt is moeilijk te zeggen. De zwakke correlaties zoals hierboven verdienen niet teveel beslissingskracht, het is aangeraden om op basis van deze (tegenstrijdig) informatie geen uitspraken te doen. Al kunnen we stellen dat tijdens deze masterproef de variabele *geslacht* een rol had in het onderdeel *functie*.

Heeft het opleidingsniveau een effect op de verkozen functie van het gevangeniswezen?

Er aantal interessante correlaties werden gevonden tussen de variabele opleidingsniveau en de verkozen functie van het gevangeniswezen. Er is een negatieve correlatie tussen diploma en het akkoord gaan met de stelling ‘gedetineerden moeten het grootste deel van de dag opgesloten zijn op cel (vergelding?)’. Mensen met een lager diploma gaan dus sneller akkoord gaan met deze stelling ($0,113$; $\text{sign.}=0,05$). Daarnaast legden we de volgende stelling voor nl. een aanpak gericht op re-integratie en begeleiding zorgt voor minder kans op herval. Hoe hoger de respondent zijn diploma hoe meer hij akkoord ging met de voorgaande stelling ($0,190^{**}$). Bij de stelling ‘een aanpak gericht op vergelding en afschrikking zorgt voor minder kans op herval’ gingen significant meer mensen met een lager diploma akkoord ($-0,0151$).

Het hebben van een hoger diploma speelt zeker mee in het bepalen van iemands standpunt aangaand de functie van het gevangeniswezen. De bovenstaande correlaties zijn steeds zwak tot matig dus moeten voorzichtig gebruikt worden bij het doen van uitspraken.

2.3. Onderzoeksvraag: de punitiviteitskloof

In welke mate is er sprake van een punitiviteitskloof tussen de rechter en de Vlaamse burger?

Ten gevolge van de bestaande literatuur, werd hier een hypothese opgesteld die luidt als volgt: ‘de Vlaamse burger vindt de opgelegde straffen doorgaans te kort en niet in verhouding met de gepleegde feiten’. Tijdens de vragenlijst werd de respondent een casus voorgelegd. Deze casus betreft een gewapende overval. 62,3% van de respondenten vonden de door de rechter opgelegde straf, correct. Op het eerste zicht hebben we dus niet overduidelijk met een punitiviteitskloof te maken. In controverse vond zelf een groot deel van de steekproefpopulatie de opgelegde straf te lang (25,7%). Vervolgens werd meegedeeld dat de wetsovertreder na 3jaar vrij kwam onder voorwaarden. Plots vindt 46,2% deze straf te kort en 16,4% zelfs veel te kort (totaal 62,6%). Eén derde vindt deze straftermijn correct. In vergelijking met de strafmaat zonder voorwaardelijke invrijheidstelling, is hier dus wel sprake van een duidelijke punitiviteitskloof. De justitiebarometer 2010 (GfK Significant, 2010) ondervindt dat slechts 36% akkoord gaat met het systeem van de voorwaardelijke invrijheidstelling. In deze thesis bedraagt dat 43,1%.

Een andere methode om de punitiviteitskloof te meten was door de respondent een stelling voor te schotelen. ‘De gevangenisstraf is vaak te kort en niet in verhouding met hun daden’. 70,9% ging akkoord met deze stelling. Dit resultaat duidt op het bestaan van een punitiviteitskloof. Deze stelling had bovendien een positieve correlatie met de variabele ‘luxe’.

Respondenten die akkoord gingen met deze stelling gingen ook frequenter akkoord met de stelling ‘het gevangeniswezen in België is te luxueus’ (0,528**).

‘Gedetineerden die eerder voorwaardelijk vrij waren en deze voorwaarden schonden, verdienen bij hun heropsluiting niet nogmaals voorwaardelijk vrij te komen’. Maar liefst 84% ging akkoord met deze stelling. Een onderzoek in Australië naar de publieke opinie over straf en voorwaardelijke invrijheidstelling, kreeg aan de hand van dezelfde vraag een respons van 75% bevestigingen (Bartels, Fitzgerald, & Freiberg, 2018). In deze thesis werd bovendien een correlatie gevonden tussen de respondenten die akkoord gingen met deze stelling en de respondenten die akkoord gingen met de stelling dat straffen doorgaans te kort en niet in verhouding zijn met de gepleegde feiten (0,472**). De respondenten in deze thesis gaven gemiddeld aan dat 70,2% van de straf effectief moet uitgezeten worden, vooraleer kans te maken op voorwaardelijke invrijheidstelling.

Bovenstaande bevindingen duiden op een punitiviteitskloof in het algemeen (stellingen) en in het bijzonder wanneer de gedetineerden de gevangenis vroeger verlaten wegens voorwaardelijke invrijheidstelling. De oorspronkelijk opgelegde straf door de rechter werd doorsnee als correct ervaren. Kunnen we dan besluiten dat de punitiviteitskloof voornamelijk tot stand komt door de voorwaardelijke invrijheidstelling? Een kritische nood is hier op zijn plaats. De voorgelegde casus kan misschien ervaren worden als onschuldig omdat er geen slachtoffers waren. Ook beschikte de respondent niet over achtergrondinformatie, wat belangrijk is in het beslissingsproces (Hough & Park, 2002; de Keijser, van Koppen, & Elffers, 2006). Een groot deel van de onderzoeken naar de punitiviteitskloof geven de respondent verschillende casussen over verschillende feiten. Dit brengt onomstotelijk meer betrouwbare informatie.

Waar staan de re-integratie denkers in het verhaal van de punitiviteitskloof?

Respondenten die akkoord gingen met de volgende stelling ‘een aanpak gericht op re-integratie en begeleiding zorgt voor minder kans op herval’, waren positief gecorreleerd aan de antwoorden die geen punitiviteitskloof aangaven (Straf rechter; 0,282** en straf met V.I.; 0,333*). Daarenboven is er een positieve correlatie tussen de voorstanders van het systeem van de vervroegde vrijlating en de stelling ‘tijdens de gevangenisstraf moet steeds aandacht worden besteed aan de terugkeer van de gedetineerde naar de maatschappij’ (0,386**).

De re-integratie denkers zijn doorgaans akkoord met de opgelegde straffen. Bij deze populatie is het bestaan van de punitiviteitskloof veel kleiner dan bij de populatie vergelding denkers (0,339**; correlatie tussen akkoord gaan met de aanpak gebaseerd op vergelding en akkoord gaan met de stelling dat de gevangenisstraffen vaak te kort en niet in verhouding is met de gepleegde feiten).

2.4. Onderzoeksvraag: draagvlak voor alternatieven op de gevangenisstraf

Is er een maatschappelijk draagvlak voor alternatieven op het gevangeniswezen?

Een hypothese die de onderzoeker opstelde voorafgaand aan het onderzoek was: er is klaarblijkelijk geen draagvlak voor alternatieven op het gevangeniswezen. Het is belangrijk de oplossing op de eerste onderzoeksvraag te bekijken. Wat is het standpunt van de burger ten aanzien van het gevangeniswezen. Met andere woorden, is er nood aan alternatieven en veranderingen? Er is absoluut nood aan verandering, dit blijkt uit de 63,8% die dit niet het ultieme systeem vinden, de 66,1% die aangeeft dat de gevangenisstraf niet voldoet aan hun

vooropgestelde functie, de 42,5% die negatief staat tegenover het gevangeniswezen en de povere 5,45 op tien.

De gegevens hierboven tonen dat de respondenten vraag hebben naar verbetering en verandering, maar hoe staan ze tegenover de alternatieven. Wanneer gevraagd wordt hoe ze de overbevolking het best zouden aanpakken, kruist 42,5% het gebruik maken van alternatieve straffen aan (37,8 zegt: bijbouwen van gevangenissen).

Als tweede werd het systeem van de transitiehuizen bevraagd. Maar liefst 77% van de vragenlijst gaat akkoord met dit systeem. 63,1% denkt dat een transitiehuis voor minder recidive zal zorgen. De gemiddelde score hier was 6,74 op tien¹³. Deze resultaten tonen meteen aan dat er een draagvlak is voor de transitiehuizen.

Als derde werd het concept van de detentiehuizen voorgelegd. 42,5% gaf aan voorstander te zijn van dit concept en 21,3% weet het niet. 69,2% ging akkoord met het systeem van de loopplankhuizen (doelgroep 18-25jaar). En 88% vond dat de doelgroep 18-25jarigen extra nood heeft aan begeleiding. In het totaal had 87,4% nog nooit gehoord van het concept van de detentiehuizen. De detentiehuizen kregen een score van 5,82 op tien.

Welke variabelen zorgen voor een toegenomen kans op een draagvlak voor alternatieven?

De Chi-kwadraat waarde toonde aan dat er een positief verband is tussen voorstanders van de transitiehuizen en de personen die aangaven een brede kennis te hebben over het gevangeniswezen. (Chi-kwadraat= 32,040; Sign.= 0,000). Ook de voorstanders van de detentiehuizen hadden doorgaans een brede kennis van het gevangeniswezen. Ook toonden de kruistabellen aan dat hoe hoger de interesse in het gevangeniswezen is hoe breder de kennis ten

¹³ Het gevangeniswezen kreeg een gemiddelde van 5,45 op tien

aanzien van de transitiehuizen (Cramer's $V=0,263$) en hoe breder de kennis over detentiehuizen (Cramer's $V=0,262$).

De correlatie tabellen bestudeerden specifiek de variabelen interesse, diploma en geslacht. Interesse is een belangrijke variabele bij het al dan niet akkoord zijn met de alternatieven (Trans.=0,233**; Det.=0,139**; Loopp.=0,135**). De variabele diploma heeft ook een statistisch verband met de alternatieven. Een lager diploma is gecorreleerd aan minder voorstanders van de systemen (Tran.= 0,233**; det.= 0,144**; Algemene alternatieven op detentie= 0,218**). Geslacht beschikt over kleinere correlaties dan hierboven. Het hebben van een bepaald geslacht en akkoord gaan met de stelling dat 18-25jarigen extra nood hebben aan begeleiding (-0,149%). Ook gaan vrouwen eerder akkoord met de stelling dat de detentiehuizen de nadelen van het gevangeniswezen kunnen verminderen (-0,116).

Mensen die doorgaans voorstander zijn voor een aanpak gericht op re-integratie, waren eerder voorstanders van de detentiehuizen (0,443**). En omgekeerd (0,642**).

Is er een maatschappelijk draagvlak voor de bovenstaande concepten? Ja, meer dan drie vierde gaat akkoord met de transitiehuizen, 69,2% met de loopplankhuizen en 42,5% met de detentiehuizen. De hypothese die stelt dat er geen draagvlak is, kan verworpen worden. Wel moet de onderzoeker altijd bewust zijn van de groep die geen voorstander is. Bijvoorbeeld kan men bij de loopplankhuizen zeggen dat er een draagvlak is door de zeventig procent stemmen voor te bekijken. Natuurlijk zijn er nog altijd dertig procent stemmen tegen. Een gemeenschappelijk standpunt moet breed en sterk zijn vooraleer men kan spreken over een draagvlak.

Wat is de mening van de Vlaamse burger over de rol van detentie?

In wat voorafging werden de deelvragen van het onderzoek beantwoord. Elke deelvraag staat voor een onderdeel van de hoofdvraag. Een samenvattend antwoord brengt ons tot de kern van dit onderzoek. De mening van de Vlaamse burger over de rol van detentie valt niet zomaar te beschrijven in een unilateraal besluit¹⁴. Bij elk antwoord in een bepaalde richting, moet ook genuanceerd worden met een ander antwoord in de tegengestelde richting. Zo kan algemeen gesteld worden dat de gemiddelde respondent vanuit een *negatief standpunt* kijkt naar het gevangeniswezen in België. Vermits de meerderheid aangaf dat de gevangenisstraf, zoals vandaag de dag uitgevoerd, niet het ultieme systeem is om te straffen; daarenboven meer dan de helft antwoordde dat de gevangenisstraf niet voldoet aan hun vooropgestelde functie; en de gemiddelde score van het gevangeniswezen 5,45 op tien is, kan men duidelijk besluiten dat de gemiddelde respondent geen positieve houding aanneemt ten aanzien van ons gevangenisstelsel. De Vlaamse burger is vervolgens van mening dat de hoofdfunctie van de gevangenisstraf de *bescherming van de maatschappij* is, gevolg door *re-integratie*. De Vlaming maakt verder geen duidelijk aanwijzingen naar het bestaan van een *punitiviteitskloof*. Tenminste niet wanneer het systeem van de voorwaardelijke invrijheidsstelling buiten schot blijft. Eénmaal de opgelegde straf wordt ingekort door de voorwaardelijke invrijheidsstelling, veranderen heel wat respondenten hun mening. Vrijwel twee op drie respondenten geven nu aan dat de straf te kort is. Wat een punitiviteitskloof teweegbrengt. Voor iets meer dan één op drie blijft dit niet het geval. De helft van de respondenten gaat niet akkoord met het systeem van de vervroegde vrijlating. Bovendien vinden de respondenten gemiddeld dat de eerste 70,1%

¹⁴ Zie inleiding “unilateraal besluit”

van de straf moet uitgezeten worden, vooraleer men kans maakt op voorwaardelijke invrijheidsstelling. Finaal ondervinden we dat er een *draagvlak* bestaat bij de Vlaamse burger ten aanzien van alternatieven op de gevangenisstraf. Vrijwel de helft zou de overbevolking in de gevangnissen oplossen door in te zetten op alternatieven, bijna de helft is voorstander van het concept van de detentiehuizen, bijna zeventig procent is voorstander van de loopplankhuizen en ten slotte is bijna tachtig procent voorstander van het systeem die anno 2019-2020 in werkelijkheid zal worden uitgetest nl. de transitiehuizen. Er bestaat dus wel degelijk een draagvlak voor vernieuwing in het gevangeniswezen, maar wanneer is een stroming van corresponderende houdingen breed genoeg om het te categoriseren als een draagvlak? Of liever, wanneer is de tegenstroom niet meer breed genoeg om als draagvlak te functioneren?

3. Sterktes en begrenzingen van het onderzoek

De sterktes van deze studie waren eerst en vooral het nemen van de steekproef en de manier van dataverzameling en -verwerking. Ondanks de selecte steekproef aan de hand van een sneeuwbaaleffect was de onderzoeker er zich van bewust dat vertekening kon optreden. Voortdurend werd dit vermeden. Uiteindelijk resulteerde dit in een steekproef die zeer verspreid was. De steekproefpopulatie werd in elke categorie vertegenwoordigd door ongeveer evenveel respondenten (geslacht en leeftijd). De onderzoeksresultaten waren steeds werkelijkheidsgetrouw, wat getuigd van een goede steekproef.

Zwaktes van deze studie betreffen het feit dat het een opinieonderzoek is. Er wordt iets gemeten die niet tastbaar is en bovendien kan fluctueren. Maar opinieonderzoek speelt wel een zeer belangrijke rol in de sociale wetenschappen (van Dixhoorn, 2006).

Een begrenzing van het onderzoek is het gegeven dat er geen uitspraken kunnen gedaan worden voor de volledig Vlaamse bevolking. Onderzoeksresultaten konden niet geëxtrapoleerd worden. Een andere begrenzing is het onderdeel waarin stilgestaan wordt bij de punitiviteitskloof. Uit de literatuur leren we dat het belangrijk is om een breder kader te schetsen, vooraleer de punitiviteitskloof kan onderzocht worden (de Keijser, van Koppen, & Elffers, 2006). Zo was het bijvoorbeeld interessanter geweest wanneer verschillende casussen werden voorgelegd, of wanneer de respondent meer achtergrond informatie kreeg. Door gebrek aan tijd en ruimte kon dit niet bevraagd worden.

DEEL V: ALGEMENE CONCLUSIE

De mening van de Vlaamse burger over de rol van het gevangeniswezen in België. Een onderwerp die tot de verbeelding spreekt. Maar het voorstellingsvermogen van de onderzoeker werd in dit onderzoek niet op de proef gesteld. In dit onderzoek werd gezocht naar reële convicties aan de hand van een empirisch onderzoek. De klemtoon werd gelegd op vier termen namelijk standpunt, functie, punitiviteitskloof en draagvlak. Elke term omvatte een aparte onderzoeksvraag, samengevoegd met een uitgebreid antwoord. Alle antwoorden waren in wezen kwantitatieve resultaten, die vertaald werden naar duidelijke berichtgeving.

Zo kan als eerste gesteld worden dat de gemiddelde respondent vanuit een *negatief standpunt* kijkt naar het gevangeniswezen in België. Vermits de meerderheid aangaf dat de gevangenisstraf, zoals vandaag de dag uitgevoerd, niet het ultieme systeem is om te straffen; daarenboven meer dan de helft antwoordde dat de gevangenisstraf niet voldoet aan hun vooropgestelde functie; en de gemiddelde score van het gevangeniswezen 5,45 op tien is, kan men duidelijk besluiten dat de gemiddelde respondent geen positieve houding aanneemt ten aanzien van ons gevangenisstelsel.

De term *functie* omvatte de vraag welke functie van het gevangeniswezen prioritair is volgens de Vlaamse burger. De respondent is van mening dat de hoofdfunctie van de gevangenisstraf de bescherming van de maatschappij is, gevolgd door re-integratie. Een rangordevraag demonstreerde dat meer dan de helft vergelding, in vergelijking met veiligheid van de samenleving en re-integratie, als minst belangrijk functie vooropstelde.

Op basis van de casus kunnen geen duidelijke aanwijzingen naar het bestaan van een *punitiviteitskloof* worden waargenomen. Tenminste niet wanneer het systeem van de voorwaardelijke invrijheidsstelling buiten schot blijft. De punitiviteitskloof verschijnt wel

wanneer de respondent in aanraking komt met de voorwaardelijke invrijheidsstelling. Vrijwel twee op drie geven nu aan dat de effectieve straf te kort is. Wanneer rechtstreeks wordt gevraagd naar het standpunt van de respondent ten aanzien van V.I., geeft de helft aan niet akkoord te gaan met het systeem van de vrijlating. Volgens de respondenten in dit onderzoek moet eerst zeventig procent van de straf ondergaan worden, vooraleer de gedetineerde kans kan maken op voorwaardelijke invrijheidsstelling.

Als laatste kan er geconcludeerd worden dat er wel degelijk een draagvlak bestaat bij de steekproefpopulatie ten aanzien van alternatieven op de gevangenisstraf. Ongeveer de helft van de respondenten zou de overbevolking oplossen door in te zetten op alternatieven, eerder dan het bijbouwen van gevangenissen of het verlagen van de strafmaat. Wanneer het standpunt van de respondent werd onderzocht in het kader van de detentiehuisen, gaf bijna vijftig procent aan voorstander te zijn van dit concept en zeventig procent van de loopplankhuizen (18-25jaar). Ten slotte was tachtig procent van de steekproef voorstander van de transitiehuisen. Er bestaat dus wel degelijk een draagvlak voor vernieuwing in het gevangeniswezen, maar wanneer is een stroming van corresponderende houdingen breed genoeg om het te categoriseren als een draagvlak? Of liever, wanneer zal de tegenstroom niet meer breed genoeg zijn om als draagvlak te functioneren?

Voor veel mensen is dit onderwerp een *ver van hun bed show*, maar het lot van de wetsovertreders is een gemeenschappelijke zorg. Zowel voor de veiligheid van de samenleving als voor u als persoon. Het is dus uitermate belangrijk om foutloze kennis te bezitten over het gevangeniswezen en een daarop gebaseerde mening. Omwille van de actualiteit van dit onderwerp was het zeer relevant om de burger te informeren en vervolgens te peilen naar zijn opinie ten aanzien van dit thema. De negatieve standpunten duiden op de nood naar een verbetering van het systeem, een maatschappelijk draagvlak begint zich stilaan te ontwikkelen.

REFERENTIES

- Ashworth, A. (1992a). *Deterrence*. In A. von Hirsch & A. Ashworth (Eds.), *Principled sentencing* (pp. 53-61). Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Bartels, L., Fitzgerald, R., & Freiberg, A. (2018). *Public opinion on sentencing and parole in Australia*. *Probation Journal*, 65(3), 269-284.
- Beyensa, K., & Vanhoucheb, A.-S. (2017). *Belgische gedetineerden in de Nederlandse Penitentiare Inrichting Tilburg. Wat kunnen we hieruit leren?* *Panopticon*, 38(2), 137.
- Beyens, K., Snacken, S., & Eliaerts, C. (1993). *Barstende muren : overbevolkte gevangenissen : omvang, oorzaken en mogelijke oplossingen*. Arnhem: Gouda Quint.
- Bertram, D. (2007). Likert scales. *Retrieved November, 2, 2013*.
- BIJLEVELD, C. (2005). *Methoden en technieken van onderzoek in de criminologie*, Den Haag, Boom juridische uitgevers, 2005, 316 p.
- Billiet, J. (1997). *Methoden en technieken van sociaal wetenschappelijk onderzoek*: Leuven: Acco.
- Billiet, J., & Waeye, H. (2009). *Een samenleving onderzocht: methoden van sociaalwetenschappelijk onderzoek*. Antwerpen, De Boeck, 2009, 390 p.
- Boelens, L., & Vander Beken, T. (2014). *Back to basics: Penitentiair bewakingsassistenten over de implementatie van de Basiswet interne rechtspositie gedetineerden*. *FATIK*(141), 15-24.
- Brinkman, J. (2000). *De vragenlijst*: Wolters-Noordhoff Groningen.

- Brown, J. L., Vanable, P. A., & Eriksen, M. D. (2008). *Computer-assisted self-interviews: a cost effectiveness analysis*. *Behavior research methods*, 40(1), 1-7.
- Callegaro, M., Manfreda, K. L., & Vehovar, V. (2015). *Web survey methodology*: Sage.
- Claus, H. (2018). *Achter tralies: hoelang houdt de gevangenis nog stand?* Gent: Borgerhoff-lamberigts.
- Claus, H., Beyens, K., De Meyer, R., Gryson, M., Naessens, L., Liga voor Mensenrechten, & VZW De Nachtridder. (2013). *Huizen : naar een duurzame penitentiaire aanpak*. Brussel: Academic & Scientific Pub
- Claus, H. (2013a). Voorwoord. In H. Claus et al. (eds.). *De Huizen. Naar een duurzame penitentiaire aanpak* (pp. 7-10). Brussel: ASP.
- Claus, H. (2013b). Inleiding. In H. Claus et al. (eds.). *De Huizen. Naar een duurzame penitentiaire aanpak* (pp. 11-16). Brussel: ASP.
- Claus, H. (2013c). De weerstanden weerlegd. In H. Claus et al. (eds.). *De Huizen. Naar een duurzame penitentiaire aanpak* (pp. 89-94). Brussel: ASP.
- Crewe, B. J. P., & Society. (2011). *Depth, weight, tightness: Revisiting the pains of imprisonment*. 13(5), 509-529.
- Daems, T. J. T. v. S. (2011). *Gekooïd recht voor de gekooide mens: stand van zaken basiswet gevangeniswezen en rechtspositie van gedetineerden*. 12(5), 337-345.
- Daems, T., Eechaudt, V., Maes, E., & Vander Beken, T. (2014). *De basiswet van 12 januari 2005 betreffende het gevangeniswezen en de rechtspositie van de gedetineerden: een status quaestionis*. TIJDSCHRIFT VOOR STRAFRECHT, 15(1), 2-46.

Daems, T. J. T. D., C. HERMANS, F. JANSSENS, J. MILLEN, L. ROBERT en V.

SCHEIRS, Quo vadis. (2016). *Overzicht 2005-2015: een decennium Basiswet gevangeniswezen en rechtspositie van gedetineerden*. 13-30.

De Keijser, J., & Elffers, H. (2008). Straffen in context. *Het effect van referentiekaders op de publieke opinie over straf*.

de Keijser, J. W., van Koppen, P. J., & Elffers, H. (2006). *Op de stoel van de rechter: Oordeelt het publiek net zo als de strafrechter?* Research memoranda (Raad voor de Rechtspraak), 2(2), 1-78.

de Roos, T. (2007). De meerwaarde van leken in de strafrechtspraak. *Strafblad*, 2(2007), 115-123.

Decorte, T. (2012). *Methoden van onderzoek: ontwerp en dataverzameling*. Gent, Academia Press, 2012, 263 p

Decorte, T., & Zaitch, D. (2009). *Kwalitatieve methoden en technieken in de criminologie*: Acco.

Desmedt, E., & Van Loocke, E. (2013). *Doelmatigheidsonderzoek van de maatregelen tegen de overbevolking in de gevangenissen*. *Panopticon*, 34(1), 42.

Doble J (2002) *Attitudes to punishment in the US: Punitive and liberal opinions*. In: Roberts J and Hough M(eds) *Changing Attitudes to Punishment: Public Opinion, Crime and Justice*. Devon: Willan Publishing, pp. 148–162

Durham III, A. M. (1993). *Public opinion regarding sentences for crime: Does it exist?* *Journal of Criminal Justice*, 21(1), 1-11.

Evers, G., & Sermeus, W. (1998). Betrouwbaarheid en validiteit van meetinstrumenten.

Measurement of self-care. Instruments for research and clinical practice, 13-25.

Fanning, E. (2005). *Formatting a paper-based survey questionnaire: Best practices*. *practical assessment research & evaluation*, 10(12), 1-14.

Favril, L., Wittouck, C., Audenaert, K., & Vander Laenen, F. J. P. (2018). *Suicide bij gedetineerden in België: een dossierstudie*. 97(1), 43-59.

Favril, L., Wittouck, C., Audenaert, K., & Vander Laenen, F. (2017). *Suicide in de Belgische gevangenissen, 2000–2016*.

Flanagan, T. J. & Longmire, D. R. (1996). *Americans view crime and justice: a national public opinion survey*, London, Sage, 1996, 219 p

Federale overheidsdienst Justitie. Geraadpleegd op 18/04/2019 via

https://justitie.belgium.be/nl/themas_en_dossiers/gevangenissen/belgische_gevangenissen

Fitzgerald R, et al. (2016) *How does the Australian public view parole? Results from a national survey on public attitudes towards parole and re-entry*. *Criminal Law Journal* 40: 307–324.

Geens, K. (2015). Toespraak studienamiddag Maklu-Panopticon op 27 mei 2015: *Recidive op de agenda: van onderzoek tot beleid en praktijk*. Verkregen op 24/04/2019, via

www.koengeens.be.

Geens, K. (2019). *Eerste transitiehuis in Mechelen*. Verkregen op 14/05/2019, via

<https://www.koengeens.be/news/2019/04/06/eerste-transitiehuis-in-mechelen>

Gelb K (2006) *Myths and Misconceptions: Public Opinion versus Public Judgment about Sentencing*. Melbourne: VSAC.

Gelb K (2011a) *Alternatives to Imprisonment: Community Views in Victoria*. Melbourne:

VSAC.

Gelb K (2011b) *Purposes of Sentencing: Community Views in Victoria*. Melbourne: VSAC.

GfK Significant (2010). *Rapport Justitiebarometer 2010*. Verkregen op 06/05/2019, via

<http://www.hrj.be/nl/content/justitiebarometer-2010>

Goodman, L. (1961). Snowball sampling. *The annals of mathematical statistics*, 148-170.

Grootaert, B. & currens. J. (2016). *Hink, stap, re-integratie? Stand van zaken met betrekking tot het "recht op re-integratie" voor veroordeelden tot vrijheids-berovende straffen na Potpourri II*. (4), 287-332.

Hancock, Ph. & Jewkes, Y. (2011). *Architectures of incarceration? The spatial pains of imprisonment*. *Punishment & Society*, Vol. 13(5), p. 611-629.

Hough, M., & Park, A. (2002). *How malleable are attitudes to crime and punishment? Findings from a British deliberative poll*. *Changing attitudes to punishment: Public opinion, crime and justice*, 163-183.

Howitt, D., & Cramer, D. (2007). *Statistiek in de sociale wetenschappen*, 3/e: Pearson Education.

Keijser J.W. de (2001), *Theoretische reflectie: De vergeten basis voor een bezonnen rechtspleging*, *Delikt en Delinkwent* 31: 390-415.

Korzilius, H. (2000). *De kern van survey-onderzoek*: Uitgeverij Van Gorcum.

Laureys, B. (2008). *Stapstenen: onderzoek stap voor stap*: De Boeck.

Mackenzie, G., Spiranovic, C., Warner, K., Stobbs, N., Gelb, K., Indermaur, D., . . .

Bouhours, T. (2012). *Sentencing and public confidence: Results from a national*

Australian survey on public opinions towards sentencing. Australian & New Zealand

Journal of Criminology, 45(1), 45-65.

Maruna, S., & Immarigeon, R. (2013). *After crime and punishment*: Routledge.

Maes, E. (2009). *Van gevangenisstraf naar vrijheidsstraf: 200 jaar Belgisch gevangeniswezen*: Maklu.

Meijer, S., & Bont, T. (2013). *Hoe te reageren op de allerergste misdaden?*

Noens, L., Roebben, K., Molmans, J., Claes, K., Vos, B., & Versele, A. (2016).

Transitiehuisen... Naar een vorm van justitie die meer humaan en efficiënt is?

Panopticon, 37(4), 387.

Paes, E., & ten Cate, O. (2009). *Meerkeuzevragen met drie, vier of vijf alternatieven: wat is beter?* Tijdschrift voor Medisch onderwijs, 28(3), 124-129.

Pauwels, L. (2010). *Kwantitatieve methoden voor de studie van criminaliteit en rechtshandhaving*.

Pauwels, L. (2012). *Toegepaste statistiek met SPSS voor criminologen*: Maklu.

Pauwels, L. (2015). *Kwantitatieve criminologie : basishandboek kwantitatieve methoden van criminologisch onderzoek*. Gent: Academia Press.

Phonecom, (2014). *Justitiebarometer 2014*.

Robert, L. (2007). *Poreuze muren. Normalisering van de gevangenis in de vloeibare moderniteit*. Zygmunt Bauman: de schaduwzijde van de vloeibare moderniteit. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.

Roberts, L., Spiranovic, C., & Indermaur, D. (2011) *A country not divided: A comparison of public punitiveness and confidence in sentencing across Australia*. Australian and New Zealand Journal of Criminology 44: 370–386.

Ruiter, S., Tolsma, J., Hoon, M. d., Elffers, H., & Laan, P. (2011). *De burger als rechter: Een onderzoek naar geprefereerde sancties voor misdrijven in Nederland.*

Schuyt, P. (2005). *Terug naar een veiliger samenleving.*

Simpson, P. L., Guthrie, J., Lovell, M., Doyle, M., & Butler, T. (2015). *Assessing the public's views on prison and prison alternatives: Findings from public deliberation research in three Australian cities.* *Journal of Public Deliberation*, 11(2), 1

Statistiek Vlaanderen, (z. d.). *Bevolking: omvang en groei.* Geraadpleegd op 9 mei 2019, van <https://www.statistiekvlaanderen.be/bevolking-omvang-en-groei>

Swanborn, P. G. (2010). *Basisboek sociaal onderzoek: Boom onderwijs.*

Sykes, G. 1958/2007. *The Society of Captives: A Study of a Maximum Security Prison.* Princeton, NJ: Princeton University Press.

Tesser, A., & MARTIN, L. (1996). "The psychology of evaluation", in Higgins, E., & Kruglanski, A. (eds.), *Social psychology: Handbook of basic principles*, New York, Guilford, 1996, 400-432.

Toharia, J. (2003). "Evaluating systems of justice through public opinion: why, what, who, how and what for?", in Jensen, E., & Heller, T. (eds.), *Beyond common knowledge: empirical approaches to the rule of law*, Stanford, Stanford University Press, 2003, 21-62.

van Dixhoorn, Arjan. (2006). *De stem des volks. Publieke opinie, opinieonderzoek en democratie* (Vol. 2). Den Haag, Nederland: Sociaal en Cultureel Planbureau.

van Stokkom, B. (2016). *Fatsoenlijk vergelden.*

Vander Laenen, Freya, & Eechaudt, V. (2018). *Gelijkwaardigheid van de gezondheidszorg in detentie : de wet is er, nu nog de toepassing.* *FATIK*, 35(160), 3–6.

- Walgrave, L., & Geudens, H. (1996). *The restorative proportionality of community service for juveniles*. *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, 4, 361-380
- Walker, N. (1991). *Why punish?* Oxford: Oxford University Press.
- Warner, K., Davis, J., Walter, M., Bradfield, R., & Vermeij, R. (2009). *Gauging public opinion on sentencing: can asking jurors help?* *Trends & Issues in Crime and Criminal Justice*(371).
- Wood, J., & Gannon, T. (2008). *Public opinion and criminal justice*, Cullompton, Willan, 2008, 252 p.
- Wyseur, L., Schoffelen, J., Vervaeke, G., Parmentier, S., & Goethals, J. (2012). "*Justitie onder de loep: de publieke opinie ten aanzien van justitie*", in Hubeau, B. (ed.), *Dialogen tussen recht en samenleving: een handboek over het rechtssociologisch onderzoek in Vlaanderen*, Leuven, Acco, 2012, 679-701
- X, *De Belgen en justitie in 2010 : Resultaten van de derde justitiebarometer*, Gent, Story publishers, 2010, 85 p.

BIJLAGEN

1. Lijst met figuren en tabellen

Tabellen

Tabel 1: V1_gelezen_goedgekeurd

Tabel 2: Socio-demografische kenmerken

Tabel 3: Verbondenheid

Tabel 4: Standpunt

Tabel 5: Stelling: de gevangenisstraf brengt veel schade aan bij de gedetineerde

Tabel 6: Het gevangeniswezen in België zorgt voor hoog recidive cijfer

Tabel 7: Functie/rol van het gevangeniswezen

Tabel 8: Rangorde functies van het gevangeniswezen (valid percent)

Tabel 9: Stellingen in verband met functie gevangeniswezen (valid percent)

Tabel 10: Voorkeur type cel

Tabel 11: argument type cel

Tabel 12: Punitiviteitskloof (casus) (valid percent)

Tabel 13: Punitiviteitskloof (stellingen) (valid percent)

Tabel 14: Hoe wordt de overbevolking in de gevangenissen het best bestreden

Tabel 15: Mening omtrent de transitiehuizen

Tabel 16: Voorkennis transitiehuizen

Tabel 17: Mening omtrent de detentiehuizen (valid percent)

Tabel 18: voorkennis detentiehuizen

Tabel 19: Kruistabel geslacht~doodstraf

Tabel 20: Chi-kwadraat

Tabel 21: Correlaties geslacht~stantpunt

Tabel 22: Correlaties 'stellingen'

Tabel 23: Correlaties 'punitief'

Tabel 24: Correlaties 'interesse~alternatieven'

Tabel 25: Correlaties 'diploma~alternatieven'

Figuren

Figuur 1: Rating scale gevangeniswezen in België

Figuur 2: Functie gevangeniswezen (prioritair)

Figuur 3: Invloed vergelding op recidive

Figuur 4: Invloed re-integratie op recidive

Figuur 5: Mening respondent: hoeveel procent uitzitten vooraleer kans op VI

Figuur 6: Score transitiehuizen

Figuur 7: score detentiehuis

Figuur 8: Gestapelde staafdiagram geslacht~diploma

Figuur 9: Gestapelde staafdiagram geslacht~functie

Figuur 10: Geclusterde staafdiagram geslacht~televisie op cel

Figuur 11: Geclusterde staafdiagram diploma~doodstraf

Figuur 12: Geclusterde staafdiagram geslacht~zware straffen zorgen voor minder kans op herval.

Figuur 13; Geclusterde staafdiagram geslacht~de doelgroep 18-25 heeft extra nood aan begeleiding.

2. Deelvragen en hypothesen

*Bijlage: Deelvragen en hypothesen

	Deelvragen	Univariate hypothese	Bivariate hypothese
Hoofdstuk 1: Standpunt	Hoe staat de Vlaamse burger in het algemeen tegenover het gevangeniswezen in België?	De burger staat in het algemeen negatief tegenover het gevangeniswezen in België.	Het standpunt ten aanzien van het gevangeniswezen is afhankelijk van het geslacht, de opleiding en de interesse van de respondent.
Hoofdstuk 2: Functie	Welke functie/rol van de gevangenisstraf stelt de Vlaamse burger voorop?	De burger stelt vergelding voorop als belangrijkste functie van de gevangenisstraf.	De verkozen functie van het gevangeniswezen is afhankelijk van het geslacht, de opleiding en de interesse van de respondent.
Hoofdstuk 3: Kenniss	Heeft de Vlaamse burger veel kennis over het gevangeniswezen en de nieuwe stromingen in België?	De Vlaamse burger bezit weinig kennis aangaande het gevangeniswezen en de nieuwe stromingen in België.	De kennis aangaande het gevangeniswezen en de nieuwe stromingen in België zijn afhankelijk van het geslacht, de interesse en de opleiding van de respondent.
Hoofdstuk 4: Punitiviteitskloof	In welke mate is er sprake van een punitiviteitskloof tussen de rechter en de Vlaamse burger?	De Vlaamse burger vindt doorgaans de opgelegde straffen te kort wat leidt tot een punitiviteitskloof.	De punitiviteitskloof is afhankelijk van het geslacht, de interesse en de opleiding van de respondent.

<p>Hoofdstuk 5:</p> <p>Draagvlak alternatieven</p>	<p>Is er een maatschappelijk draagvlak voor alternatieven op het gevangeniswezen?</p>	<p>Er is geen maatschappelijk draagvlak voor alternatieven op het gevangeniswezen.</p>	<p>Het maatschappelijk draagvlak voor alternatieven op het gevangeniswezen is afhankelijk van het geslacht, de interesse en de opleiding van de respondent.</p>
--	---	--	---

3. Introductiebrief

Beste deelnemer,

Ik ben Manu Pintelon, masterstudent criminologie aan de universiteit van Gent. In het kader van mijn masterproef doe ik een onderzoek naar de mening van de Vlaamse burger over detentie.

In de Belgische gevangenissen zitten ongeveer 11.000 gedetineerden die dagelijks ons gevangensysteem ondergaan. Maar wat vindt u nu van dat systeem? Is dit een goed of slecht systeem? Wat is volgens u de functie van de gevangenisstraf? Wat denkt u over mogelijke hervormingen? Aan de hand van deze vragenlijst wil ik de mening van de burger in kaart brengen. In een democratische staat zoals België telt de stem van de burger mee in het beleid. Net daarom is het van groot belang te weten hoe u denkt over detentie.

In hoofdlijn zal er gepeild worden naar uw mening omtrent het gevangeniswezen zoals het vandaag is. Daarnaast zullen ook enkele zeer actuele onderwerpen bevestigd worden (vb. transitiehuizen). Het is belangrijk te weten hoe u tegenover deze nieuwe stromingen staat.

Ik wil u alvast bedanken voor uw deelname aan het onderzoek!

Het onderzoek zal ongeveer 15 minuten duren. De informatieverzameling gebeurt volledig anoniem. U zal op geen enkel moment gevraagd worden om identificatiegegevens (naam, adres) in te vullen. De data zullen uitsluitend worden gebruikt in het kader van wetenschappelijk onderzoek en zullen anoniem worden verwerkt, bewaard en gerapporteerd. Uw deelname aan dit onderzoek berust op vrijwillige basis. U kan op elk moment beslissen om het onderzoek stop te zetten en de toestemming in te trekken, zonder hierbij een reden te moeten opgeven.

U kan mij steeds contacteren (Manu.pintelon@ugent.be) indien u vragen heeft met betrekking tot het onderzoek. Na afloop van dit onderzoek kan u op aanvraag een samenvatting van de algemene onderzoeksbevindingen krijgen.

Indien u op basis van de inleiding beslist om deel te nemen, vraag ik u vriendelijk door te klikken.

Alvast bedankt!

Manu Pintelon (masterstudent criminologie, Universiteit Gent)

Er zijn 31 vragen in deze enquête

4. Informed consent

Ik, de deelnemer, heb voorgaande informatie voor deelnemers, aan het onderzoek naar de mening van de burger over de rol van de Belgische detentie, gelezen. Ik stem in met de inhoud van de tekst en ik ga er mee akkoord mijn medewerking te verlenen aan het onderzoek.

Ik ga akkoord met de volgende voorwaarden:

- (1) Ik heb voldoende informatie gekregen omtrent de aard, het doel, de duur van het onderzoek, en over wat men van mij verwacht;
- (2) Ik weet dat als ik vragen heb, ik de onderzoeker kan contacteren;
- (3) Ik neem totaal uit vrije wil en op vrijwillige basis deel aan het onderzoek;
- (4) Ik geef de toestemming aan de onderzoeker om mijn resultaten op een anonieme wijze te bewaren, te verwerken en te rapporteren;
- (5) Ik begrijp dat alle gegevens die ik in het kader van dit onderzoek verstrek, geheel anoniem zullen worden verwerkt en enkel in functie van onderzoek zullen worden gebruikt;
- (6) Ik ben op de hoogte van de mogelijkheid om mijn deelname aan het onderzoek op ieder moment stop te zetten en dit zonder opgave van reden;
- (7) Ik ben ervan op de hoogte dat ik op aanvraag een samenvatting van de algemene onderzoeksbevindingen kan krijgen;

Selecteer alle mogelijkheden:

Gelezen en goedgekeurd

5. De gestandaardiseerde vragenlijst

1. Algemene gegevens

V2_ Wat is uw geslacht?

Kies één van de volgende mogelijkheden:

Vrouw

Man

V3_ Wat is uw geboortejaar?

....

V4_ Wat is uw hoogst behaalde diploma?

Kies één van de volgende mogelijkheden:

Geen

Lager onderwijs

Secundair onderwijs

Professionele/academische bachelor

Masterdiploma

Doctoraat/PhD

2. Het gevangeniswezen: algemeen

V5_ Stond u al eens in contact met het gevangeniswezen? (bezoek, studies, werk, rondleiding, straf, ...)

Kies één van de volgende mogelijkheden:

Nee

Ja

*Het gevangeniswezen= alles wat te maken heeft met de organisatie van detentie (of de vrijheidsstraf). Algemeen overkoepelende term voor de gevangnissen.

*Detentie=vrijheidsbeneming als straf.

V6_ Bent u weleens slachtoffer geweest van een crimineel feit met gevangenisstraf of elektronisch toezicht voor de dader als gevolg?

Kies één van de volgende mogelijkheden:

Nee

Ja

V7_ In welke mate bent u geïnteresseerd in het gevangeniswezen en de gevangenisstraf?

Kies het toepasselijke antwoord voor elk onderdeel:

Geen
interesse

In mindere
mate

Redelijk

In hoge mate

Uitermate
geïnteresseerd

V8_ Heeft u een brede kennis over het gevangeniswezen en bent u op de hoogte van hoe het er dagelijks aan toe gaat?

Kies één van de volgende mogelijkheden:

Nee

Ja

3. Het gevangeniswezen: uw visie omtrent de functie van het gevangeniswezen

V9_Hoe staat u, in het algemeen, tegenover de werking van het gevangeniswezen?

Kies één van de volgende mogelijkheden:

Negatief

Positief

V10_Wat is voor u de functie/doel van het gevangeniswezen? Kies een functie die voor u prioritair is (slechts één antwoord mogelijk). Onder de antwoordmogelijkheden vindt u de bijhorende uitleg over de mogelijke functies van het gevangeniswezen.

Kies één van de volgende mogelijkheden:

Vergelding

Re-integratie/resocialisatie

Bescherming van de maatschappij/neutraliseren

Algemene afschrikking

Specifieke afschrikking

Herstel

*Vergelding: Boetedoening. De wetsovertreder verdient een straf. Aan de hand van de gevangenisstraf is er rechtvaardigheid.

*Re-integratie/resocialisatie: Tijdens de gevangenisstraf de wetsovertreder op een goede manier begeleiden en integreren in de maatschappij. Via deze methode kan de veroordeelde opnieuw functioneren in de maatschappij.

*Bescherming van de maatschappij/neutraliseren: Door de gevangenisstraf kan de persoon geen criminaliteit meer plegen. De maatschappij wordt beschermd door de wetsovertreder uit te samenleving te verwijderen.

*Algemene afschrikking: De algemene afschrikking betekent dat de gevangenisstraf een signaal geeft aan de samenleving dat criminaliteit niet kan en dat er wordt opgetreden.

*Specifieke afschrikking: De specifieke afschrikking betekent dat de gevangenisstraf een persoon doet inzien dat zijn daden fout zijn en ervoor zorgt dat dit gedrag in de toekomst niet meer zal gesteld worden.

*Herstel: Herstel van de schade veroorzaakt door het feit, voor het slachtoffer en de maatschappij

V11_Voldoet de gevangenisstraf aan de functie die u zonet als prioriteit koos?

Kies één van de volgende mogelijkheden:

Absoluut niet

In geringe mate

In meerdere mate

Volledig

V12_Rangschik de onderstaande functies van de gevangenisstraf volgens de mate van belang. (Plaats de belangrijkste functie bovenaan)

Bepaal voor elke optie het volgnummer van 1 tot 3

- Vergelding ()
- Re-integratie ()
- Veiligheid van de gemeenschap ()

4. Stellingen: Duid aan in welke mate u akkoord gaat met de volgende stellingen

V13_Duid aan in welke mate u akkoord gaat met volgende stellingen. *

Kies het toepasselijke antwoord voor elk onderdeel:

	Helemaal niet akkoord	Niet akkoord	Ik weet het niet	Akkoord	Volledig akkoord
De gevangenisstraf zorgt voor het verbeteren van de gestrafte (goede re-integratie).	☐	☐	☐	☐	☐
De gevangenisstraf is te luxueus in België.	☐	☐	☐	☐	☐
De gevangenisstraf is vaak te kort en niet in verhouding met hun daden.	☐	☐	☐	☐	☐
Gedetineerden verdienen goede zorgen tijdens detentie.	☐	☐	☐	☐	☐
Tijdens de gevangenisstraf moet steeds aandacht worden besteed aan de terugkeer van de gedetineerde naar de maatschappij.	☐	☐	☐	☐	☐
De gevangenisstraf moet er voor zorgen dat de fouten die een gedetineerde maakte, niet opnieuw gebeuren.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben voorstander van een strenge en harde aanpak. Dit zal de gedetineerden uit hun fouten doen leren.	☐	☐	☐	☐	☐
De opsluiting in een gevangenis kan een factor zijn die de gedetineerde terug aanzet tot crimineel gedrag, wat een gevaar is voor de toekomst.	☐	☐	☐	☐	☐
De meeste gedetineerden kunnen door hulp en hard werk terug verder gaan in een leven zonder criminaliteit.	☐	☐	☐	☐	☐
Een televisie op cel moet kunnen.	☐	☐	☐	☐	☐
Toegang tot internet (beperkt) moet mogelijk zijn.	☐	☐	☐	☐	☐

	Helemaal niet akkoord	Niet akkoord	Ik weet het niet	Akkoord	Volledig akkoord
Gedetineerden moeten het grootste gedeelte van de dag opgesloten zijn op cel.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ga akkoord met het systeem van de vervroegde vrijlating. Gedetineerden die zich bewijzen en goed gedrag vertonen, verdienen vervroegd vrijgelaten te worden.	☐	☐	☐	☐	☐
De doodstraf moet kunnen voor bepaalde zeer zware misdaden.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik geloof dat de gevangenisstraf de 'gewone' mens niet kan overkomen.	☐	☐	☐	☐	☐
De gevangenisstraf brengt veel schade aan bij de gedetineerde (the pains of imprisonment). Gedetineerden die eerder voorwaardelijk vrij waren en deze voorwaarden schonden, verdienen bij hun heropsluiting niet nogmaals voorwaardelijk vrij te komen.	☐	☐	☐	☐	☐

V14_Overbevolking in de gevangenissen wordt het best bestreden door:

Kies één van de volgende mogelijkheden:

- Bijbouwen van extra gevangenissen
- Meer gebruik maken van alternatieve straffen (elektronisch toezicht, werkstraf, geldboete, ...)
- De strafmaat verminderen
- Andere ...

5. De vrijheidsstraf

V15_ Is volgens u de gevangenisstraf, zoals die in België wordt uitgevoerd, het ultieme systeem om wetsovertreders te straffen?

Kies één van de volgende mogelijkheden:

Nee

Ja

V16_ In welke mate denkt u dat de strafmaat of het gevangeniswezen het risico op recidive (herval) beïnvloedt?

Kies het toepasselijke antwoord voor elk onderdeel:

	Helemaal niet akkoord	Niet akkoord	Ik weet het niet	Akkoord	Volledig akkoord
Zwaardere straffen zorgen voor minder kans op herval.	☐	☐	☐	☐	☐
Het gevangeniswezen in België zorgt voor een hoog recidive cijfer (veel herval).	☐	☐	☐	☐	☐
Recidive kan vermeden worden door een betere begeleiding van de gedetineerden.	☐	☐	☐	☐	☐
Een aanpak gericht op vergelding en afschrikking zorgt voor minder kans op herval.	☐	☐	☐	☐	☐
Een aanpak gericht op re-integratie en begeleiding zorgt voor minder kans op herval.	☐	☐	☐	☐	☐

*Recidive= de ex-gedetineerde hervalt in de criminaliteit door opnieuw wetten te overtreden.

V17_ Persoon X pleegt een gewapende overval (zonder slachtoffers) op een restaurant. Hij vlucht met een buit van 8.000 euro maar wordt later gearresteerd omdat hij herkend wordt op de camerabeelden. Persoon X krijgt een gevangenisstraf van 7jaar.

Kies het toepasselijke antwoord voor elk onderdeel:

	Veel te kort	Te kort	Correct	Te lang	Veel te lang
V17_ Wat vindt u van de 7jaar gevangenisstraf opgelegd door de rechter?	☐	☐	☐	☐	☐
V18_ Na 3jaar gevangenisstraf komt persoon X voorwaardelijke vrij. Wat vindt u van de 3jaar effectieve gevangenisstraf?	☐	☐	☐	☐	☐

V19_Hoeveel procent van de effectieve gevangenisstraf moet een gedetineerde uitzitten vooraleer kans te maken op voorwaardelijke invrijheidstelling? (naar uw mening)

Kies het toepasselijke antwoord voor elk onderdeel:

0	10	20	30	40	50	60	70	80	90	100
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

V20_Welke cel stelt u voorop als beste vorm van opsluiting?

Kies één van de volgende mogelijkheden:

- Mono-cel
- Duo-cel
- Trio-cel
- Quatro-cel
- Gemeenschappelijke zaal

V21_Waarom vindt u dit type cel de beste optie?

Selecteer alle mogelijkheden:

- Afzondering/isolatie
- Sociaal contact stimuleren
- Contact met andere wetsovertreders vermijden
- Overbevolking aanpakken
- Privacy
- Leren samenleven met een ander

Tijdverdrijf (praten, kaarten, ...)

Bezinning

Minder luxueus

Andere: ...

V22_ Op een schaal van 0 tot 10 hoe goed vindt u het gevangeniswezen in België? *

Kies het toepasselijke antwoord voor elk onderdeel:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

6. De transitiehuizen

V23_ Onlangs werd een nieuw systeem goedgekeurd nl. de transitiehuizen (pilotproject 2019). Dit zijn huizen waar ongeveer 15 gedetineerden de laatste periode van hun straf uitzitten (laatste 18 maanden). Hier worden de gevangenen persoonlijk begeleid en krijgen ze veel meer vrijheid van handelen met als doel de gedetineerden optimaal te re-integreren in de samenleving. Een transitiehuis staat ook midden in de samenleving en tracht een meerwaarde te bieden voor de buurt (bv. hersteldienst fiets in uw wijk). Deze vragen van de enquête polsen naar de publieke opinie omtrent dit thema.

Kies het toepasselijke antwoord voor elk onderdeel:

	Zeker niet	Nee	Ik weet het niet	Ja	Zeker wel
V23_Bent u voorstander van dit systeem?	☐	☐	☐	☐	☐
V24_Denkt u dat een transitiehuis voor minder recidive (herval) zal zorgen?	☐	☐	☐	☐	☐
V25_Zou u een transitiehuis in uw buurt willen?	☐	☐	☐	☐	☐
V26_Bent u voorstander van nieuwe projecten als alternatief op het gevangeniswezen? 'Zeker niet' betekent dat je vindt dat gedetineerden tot einde straf in de gevangenis moeten blijven. 'Zeker wel' betekent dat u voorstander bent van nieuwe projecten en veranderingen.	☐	☐	☐	☐	☐

V27_Had u voor deze enquête al eens gehoord van de transitiehuizen?

Kies één van de volgende mogelijkheden:

Nee

Ja

V28_ Op een schaal van 0 tot 10 hoe goed vindt u het nieuw concept van de transitiehuizen?

Kies het toepasselijke antwoord voor elk onderdeel:

1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10

V29_Vrijblijvend: geef korte toelichting bij voorgaande score.

Vul uw antwoord hier in:

7. Alternatieven

V30_Detentiehuizen:

Transitiehuizen richten zich op gedetineerden die 18 maanden voor vrijheid zijn. Detentiehuizen daarentegen willen gedetineerden vanaf dag 1, hun straf laten uitzitten in kleinschalige beveiligde huizen. Deze huizen, nabij de samenleving en met hulp op maat, willen de gedetineerden vanaf het eerste moment klaarstomen voor hun vrijheid. Hoofddoel: re-integreren, schade gevangenisstraf beperken, iets betekenen voor de maatschappij en vermijden van recidive (herval).

Kies het toepasselijke antwoord voor elk onderdeel:

	Zeker niet	Nee	Ik weet het niet	Ja	Zeker wel
V30_Bent u voorstander van dit systeem?	☐	☐	☐	☐	☐
V31_De detentiehuizen bestaan nog niet. Denkt u dat dit systeem mogelijk is in de toekomst?	☐	☐	☐	☐	☐
V32_Men moet beslissen op basis van de gepleegde feiten of een gedetineerde kan geplaatst worden in een detentiehuis?	☐	☐	☐	☐	☐
V33_Bent u voorstander van het oprichten van specifieke detentiehuisen voor jong gedetineerden 18-25jaar (genaamd loopplankhuizen) om zo een kwetsbare doelgroep uit de gevangenis te houden?	☐	☐	☐	☐	☐
V34_Denkt u dat deze doelgroep (18-25jarigen) extra nood heeft aan begeleiding?	☐	☐	☐	☐	☐
V35_Denkt u dat de nadelen van het gevangeniswezen (bv. druggebruik, herval, ..) kunnen verminderd worden in een detentiehuis?	☐	☐	☐	☐	☐
V36_Zou u een detentiehuis in uw buurt willen?	☐	☐	☐	☐	☐

V37_Kende u het concept van de detentiehuisen al voor deze enquête?

Kies één van de volgende mogelijkheden:

Nee

Ja

V38_ Op een schaal van 0 tot 10 hoe goed vindt u het systeem van de detentehuizen?

Kies het toepasselijke antwoord voor elk onderdeel:

- 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

V39_ Vrijblijvend: geef korte toelichting bij voorgaande score.

Vul uw antwoord hier in:

8. Slot

V40_Vond u het onderwerp van deze enquête, met name detentie en de nieuwe stromingen, interessant?

Kies één van de volgende mogelijkheden:

Nee

Ja

V41_Indien u algemene opmerkingen of quotes hebt die gedurende de vragenlijst bij u naar vorkwamen, mag u deze hieronder neerschrijven. Dit neem ik graag mee in de verwerking van mijn masterproef. (niet verplicht)

Vul uw antwoord hier in:

Ik dank u voor uw interesse en deelname aan het onderzoek.

Indien u verdere vragen heeft over dit onderzoek kan u altijd terecht op het e-mailadres Manu.pintelon@ugent.be.

Manu Pintelon.

Verzend uw enquête:

Verzenden

